

YENİ ÇAĞ

1 (271)
Ocak
1987

Komünist ve işçi partilerinin teori ve enformasyon dergisi

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Gus Hall</i> (ABD) Sınıf savaşının yeni sorunları	3
<i>Alonso Ojeda Olaechea</i> (Venezüella) Demokratik güçler arasında geniş eylem birliği için	16
<i>Anker Schjerning</i> (Danimarka) Reykjavik ve Kopenhag'tan sonra	27
<i>Gennadiy Baştanyuk</i> (SSCB) Yenilenme, devrimci bir iştir	35
<i>Zenon Zorzovilis</i> (Yunanistan) İki kutuplu sisteme güçlü bir darbe	42
• Bir gelişme faktörü olarak üretim demokrasisi	47
<i>Naim Aşhab</i> (Filistin) ABD güdümlü bir çözüm hayaldir	66
<i>Feride Kitapçı</i> (Türkiye) Gerçeğin ağır bedeli	75
	1

- Sosyalizmde genç kuşak. Haklar, olanaklar, ufuklar 80
- «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin 1986 yılında ele aldığı temel konular 94

ÖZEL SAYFALAR

- TKP Merkez Komitesi'nin SIA üzerine bildirisi 104
- TKP MK Politik Bürosu'nun açıklaması 106
- TKP Merkez Komitesi'nin DİSK davasıyla ilgili bildirisi 107
- TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Vietnam Komünist Partisi 6. Kongresi'ne mesajı 109

«BARIŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI» – «YENİ ÇAĞ» dergisinin Yazı

Kurulu ve Yazı Konseyi'nde aşağıdaki ülkeler komünist ve işçi partilerinin temsilcileri bulunmaktadır: ABD, Arjantin, Avusturya, Belçika, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya, Cezayir, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Ekvador, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Filistin, Finlandiya, Fransa, Guatemala, Guyana, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Honduras, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Jamayka, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Kolombiya, Kosta-Rika, Küba, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Mısır, Moğolistan, Panama, Paraguay, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Salvador, Senegal, Sovyetler Birliği, Sri Lanka, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Şili, Türkiye, Uruguay, Ürdün, Venezuela, Vietnam, Yunanistan.

SON REDAKSIYON TARİHİ: 28 Kasım 1986

YAZIŞMA	BOX 16367	Stredisko pro rozsirovani tisku –
ADRESLERİMİZ:	S 10327	Yeni Çağ
	Stockholm	Praha 6, Thakurova 3
	İSVEÇ	Czechoslovakia

Sınıf savaşının yeni sorunları

GUS HALL

ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri

Kapitalizmin bunalımları derinleşip genişledikçe şirketler dünyası da, «beyin merkezleri»nin daha çok sayıda toplantılarına, çeşitli seminer ve konferanslarına gereksinim duyuyor. Bu tartışmaların resmi olmayan ortak konusunu ise şirketlerin sınıf savaşını nasıl gördükleri oluşturuyor.

Uluslararası işçi sınıfı, işçi sınıfının önünde duran güncel sorunlara ilişkin iyi düşünülmüş çözümler bulmak için bu tür teorik toplantılar, konferanslar ve seminerler düzenleme işinde şirketler dünyasından geri kalmaz. Dünya ölçüsündeki yeni, karmaşık ve içiçe girmiş süreçlerin gelişme seyri, bu tür görüşmeler yapılması zorunluluğunu ısrarla dayatıyor.

Uluslararası olayların etkisini bizler de kendi üzerimizde hissediyoruz ve doğal olarak, bu olayları değerlendirirken bunlara ulusal konumlardan yaklaşıyoruz. Bu, yanlış bir şey değil. Ama böyle bir yaklaşım, çoğu kez kendi içinde sınırlı olmakla kalmayıp, dünyadaki gelişmelerin eksik, belirsiz ve hatta çarpık bir biçimde algılanmasına yol açabilir. Bunun yanısıra, böyle

Gus Hall, Amerikan ve uluslararası işçi hareketinin seçkin liderlerinden biridir. 1910'da bir madenci ailesinde doğdu. 14 yaşında çalışma hayatına atıldı, metalurji işçisi olarak çalıştı. 1927'de ABD Komünist Partisi'ne üye oldu. Grev hareketlerini, işsizlerin çıkışlarını örgütledi. Aralık 1959'dan bu yana ABD Komünist Partisi Genel Sekreteridir. Gus Hall, bir dizi kitap yazdı. Bunlar arasında «Günümüzde emperyalizm», «Biricik seçenek, barış içinde yanyana yaşamak», «Irkçılığa karşı», «Enerji soygunu: Nedenleri ve tedavisi», «Çevre. Kapitalizmde yaşamı korumak olanaklı mı?» başlıklı kitaplar da yer alıyor.

bir yaklaşım bir bakıma ulusal miyopluğu, politik körlüğü de beraberinde getirebilir. Bu nedenledir ki, hatta görüş farklılıklarının var olduğu durumlarda bile, yapılan her açık ve samimi deneyim ve değerlendirme alışverişi bize düşünce ve görüşlerimizi derinleştirme ve somutlaştırma olanağı sağlıyor.

ABD'deki sınıf savaşını temel alarak ve olanaklı olduğu ölçüde miyopça bir yaklaşımdan uzak kalmaya çalışarak, ben, ülkemizde ve tüm kapitalist dünyada sınıf savaşına şu ya da bu ölçüde etki yapan kimi yeni ve henüz belirmeye başlayan sorunlara değinmek istiyorum.

«AMERIKAN ÇAĞI»NA İLİŞKİN HAM HAYALLER

Birleşik Amerika'da ve bütün dünyada durumu ve gelişmeleri gölgeleyen genel nitelikli etkenler varlığını sürdürüyor.

Amerikan emperyalizmi «Amerikan çağı»na, yani ABD'nin ekonomik, politik, askeri ve mali bakımdan dünya egemenliği kurma çağına ilişkin kendi ham hayallerini gerçekleştirme planlarından hiç bir zaman vazgeçmiş değildir. Bu planların gerçekleştirilmesine ilişkin süreler ve taktiklerde değişimler olmuştur, ama sonul amaç hiç bir zaman değişmemiştir. Reagan doktrinine göre bu amaç, tarihin tekerleğini geri döndürmek, savaş sonrası dönemin tüm antiemperyalist ve sosyalist kazanımlarını yoketmek amacı olarak öne çıkarılmıştır.

Amerikan emperyalistlerinin «Amerikan çağı»na ilişkin hayalleri, dünya egemenliği için uzayı kullanmak, nükleer silahlanma yarışını uzaya sıçratmak amacıyla «yıldızlar savaşı» projesinde öngörülen silahları üretme yönünde azgın bir tırmanışın başlatılmasıyla yeni bir anlam ve boyut kazanmıştır. Onların gözünde Sovyetler Birliği, dünya egemenliğini sağlamanın yolu üzerinde başlıca engeli oluşturmaktadır.

Nükleer silahların kullanılmasının neden olacağı korkunç felaket bir yana, bu silahların astronomik değeri daha bugünden Amerikan ekonomisinin tüm gelişme sürecini olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır. Çalışma Sorunlarını Araştırma Merkezi'nin verilerine göre, ABD federal hükümetinin iç borç miktarı bugün 2 trilyon doları aşmıştır. Bu borcun yalnızca bankalara ödenen faiz toplamı bütçenin yüzde 15'ini yutmaktadır, borç artış tempoları ise yılda 238 milyar dolara yükselmiştir. Yılda 170 milyar dolara çıkmış bulunan ticaret açığı ise doğrudan askeri harcamalarla bağlıdır.

«Yıldızlar savaşı» projesine ve nükleer silahlara karşı çıkan sıradan Amerikalıların yanısına, Wall Street'in pekçok temsilcisinde de böyle bir politikanın yalnızca amaçları konusunda değil, aynı zamanda, onların deyimiyle «harcamaların verimliliği» konusunda kuşkular belirliyor, silahlanma harcamalarının her türlü denetimin dışına çıkacağı kaygıları artıyor.

Dış politikanın bu ya da öteki sorunlarında Reagan kabinesi içinde ve aynı zamanda Reagan ile Kongre arasında ayrılık ve bölünme eğilimleri belirmiştir. Nükleer denemelerin kısıtlanmasına ilişkin Temsilciler Meclisi'nin kabul ettiği karar, Güney Afrika Cumhuriyeti'ne karşı yaptırımları veto eden Cumhurbaşkanı'nın kararının Kongre tarafından bozulması ve özellikle Reykjavik'te bir «ara zirve»nin gerçekleşmiş olması gerçekçi çevreler tarafından olumlu; Weinberger, Kissinger ve Brzezinski tipinden nükleer manyaklar tarafından ise homurtu ve korkuyla karşılanmıştır.

Mihail Gorbaçov'un Reykjavik zirvesine getirdiği barış önerilerinin R. Reagan tarafından reddedilmesi ulusal çıkarlara, Amerikan halkının çıkarlarına ihanet etmek demektir. Silahlanma yarışına son verme olanağı, böylece savunma niteliği taşımayan, tersine, ilk nükleer darbenin stratejik potansiyelini oluşturmaya yönelik olan «yıldızlar savaşı» programının bir rehinesine dönüştürüldü.

İŞ ÇEVRELERİNİN EN BÜYÜĞÜ

ABD askeri bütçesinin, askersel amaçlı üretimin ve askerileştirilen bilim şimdiye dek görülmemiş ölçülerde büyümesi, yani Amerikan toplumunun militaristleştirilmesi bunalımın her bakımdan sertleşmesinin ciddi bir etmeni oluyor.

Askeri malzeme üretimi büyük iş çevrelerinin en kârlı iş alanına dönüşmüştür. Pentagon her yıl silah, askeri araç ve gereç üreten şirketlerle milyarlarca dolarlık sipariş anlaşmaları bağlamaktadır. Ülkede askeri üretime 30 binden fazla firma, şirket katılmakta, ancak bunun aslan payı, askersel-tekelci korporasyon tipinden yeni türemiş olan bir avuç şirkete düşmektedir.

Her türlü denetimin dışına çıkmış olan askeri bütçe, tekelci sermayenin by yeni askeri sektörünü doğurmuştur. Milyarder askersel tekelci korporasyonlar dev tekeller arasında yer almaktadır. «Boeing», «Lochheed», «General Dynamics» ve benzerlerinin üretim ve kârlarının yüzde 75'i doğrudan Pentagon'un siparişleriyle bağlıdır. Asıl bunlar tekelci askeri kompleksin en soyguncu, vurguncu ve rüşvetçi çekirdeğini oluşturmakta, «yıldızlar savaşı» projesinin trilyonluk programlarını finanse eden en saldırgan politik müfrezelerini temsil etmektedirler. Bilim adamları, politikacılar ve propagandacılar arasındaki nükleer manyakların çoğu da bunların hizmetindedir.

Askeri tekeller aşırı sağcı ve faşist hareketlerin başlıca politik ve mali dayanaklarını oluşturmaktadırlar. Onlar, eğer nükleer silahlanma yarışına son verilirse, kendi tekelci askeri kompleksinin, bu sektörün de iflas edeceğini çok iyi biliyorlar. «Yıldızlar savaşı» projesi tekelci sermayenin bu kesimi için yeni vurgunlar vurma aracıdır; askeri siparişler burada kaynak

transferinin temelini ve biçimini oluşturmakta, bir ekonomik cankurtaran simidi olmaktadır.

Reagan doktrini, bankalar aracılığıyla dünya ölçüsünde bir soygun ve talan politikası uygulamayı öngörmektedir. Mali emperyalizm, Amerikan bankalarının ve ABD hükümetinin kendi yeni sömürgeleri olarak gördüğü gelişmekte olan ülkeleri talan etmenin en yeni ve en gelişmiş biçimidir. Her yıl bu ülkelerden yalnızca dış borç faizi olarak 100 milyar dolar ko-partılıp alınmaktadır. Bu tür faiz ödemelerinin yarısı ise, Latin Amerika devletlerinin payına düşmektedir.

Son yıl içinde gelişmekte olan ülkelerin dış borç yükü beş kat, faiz olarak ödenecek para miktarı ise on kat artmıştır. Böylece faiz ödemeleri borç ana para miktarını kat kat aşmıştır. Böylesi ağır yük ve baskı gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerini felce uğratmaktadır. Dış borçların ve faizlerinin tamamen silinmesi, emperyalist şantaja kesinlikle son vermenin tek gerçekçi yol ve aracı olacaktır. Bu istem, ABD işçi sınıfı ile gelişmekte olan ülkeler halklarının ortak kampanyalarına bir temel olabilir.

Bundan başka, tüm kapitalist dünyada işçi sınıfının önüne, üretimin uluslarüstü karakterinin güçlenmesi, ulusal sınır diye bir şey tanımayan mali sermayenin oluşması; uluslarötesi tekellerin bir ülkedeki kendi üretici güçlerini öteki ülkelerdeki emekçilerin zararına kullanması, gümrük tarifeleri, vergi, fiyat ve kota mekanizmalarıyla ve aynı zamanda ücret düzeyleri ve çalışma koşullarıyla istediği gibi manevralar yapabilmesi yüzünden, yeni ve çok daha karmaşık sorunlar ortaya çıkıyor.

DEĞİŞEN İŞÇİ SINIFI

Şimdiki aşamanın en belirgin çizgisini dünya kapitalizminin bunalımlar, durgunluk ve çöküş çağına girmiş olması oluşturuyor. Sermaye dünyasında olağanüstü bir kaos ve istikrarsızlık hüküm sürüyor. ABD, bu dünyadaki pek çok sarsıntının merkezi, odak noktası oluyor. Korporatif (tüzel) şirketler sisteminin temellerini kemirmeye devam eden dünya kapitalizminin genel bunalımı, kuşkusuz, çok sayıdaki krizler için bir zemin oluşturuyor.

Birleşik Amerika'da son ekonomik devre patlama aşamasına bile varamadan, şimdi Amerikan ekonomisi yeni bir devresel bunalımın ilk aşamasını yaşamaya başlamış bulunuyor. Birbirini izleyen devresel bunalımlar artık «olağan olaylar» haline geliyor.

Son 10 yıl içinde meydana gelen ve sanayinin temel yapısında kaymalara, yeniden düzenlemelere ve geniş tahribatlara yol açan yapısal bunalımlar beraberinde kaos ve yıkım getirdi. Yapısal bunalım, bütün bir sektörü, sanayi merkezlerini hayalet kentlerine dönüştürüyor, binlerce işletmenin kapanmasına, milyonlarca insanın aç ve açıkta kalmasına ne-

den oluyor. Yapısal bunalım, işçi sınıfını yoksullaştırma sürecine yeni bir karakter kazandırıyor.

Yapısal bunalım ve otomatizasyon, aynı zamanda robot ve mikrosistemlerin yaygın biçimde kullanımı sonucunda istihdamdaki işgücünün yapısı da değişmiştir. Bugün ABD'de imalat sanayiinde çalışanların sayısı ticaret alanındaki toptancı ve perakendecilerin sayısından 5 milyon daha azdır. Ağır sanayinin daha çok yoğun emek gerektiren dallarına yeni teknoloji adım adım girse bile, bu dallarda çalışanların yüzde 60'ını «mavi tulumlular» (yani üretim işçileri – *Red. notu*) oluşturuyor.

İşçi sınıfı değişiyor. Ama o yokolmuyor ve azalmıyor. Son beş yıl içinde ABD işçi sınıfı 10 milyon kişilik bir büyüme kaydetti. Buna rağmen işgücünün yüzde 75'i hizmetler alanında, «beyaz yakıllılar»ın, yani memurların çoğunlukta olduğu iletişim ve benzer sektörlerde istihdam edilmektedir.

Birleşik Amerika son 10 yıl içinde, dünyanın en büyük ve teknolojik bakımdan en gelişmiş çelik üreticisi durumundan en geri teknolojik çelik üreticisi ülkelere biri durumuna düşmüş, üstelik şimdi ülkenin başlıca çelik döküm işletmelerinden sonuncuları da kapanmaktadır. Bundan 10 yıl önce ülkemiz dünyanın en büyük ve teknik bakımdan da en önde gelen otomobil üreticisiydi. Bugün ise, tümü ülkede üretilen bir tek marka otomobil kalmamıştır.

Sanayinin ana dallarına ait işletmelerin kapanmasının yanısıra yeni teknik ve modern işletmeler sendikaların bulunmadığı ve sanayi bölgesi olmayan yörelere yöneliyor. Bunun sonucunda sanayi merkezleri yıkıma uğruyor, işçi sınıfının başlıca birlikleri parçalanıp dağılıyor.

Bilindiği gibi uluslararası tekeller, yoğun emek gerektiren üretimleri dünyanın, daha çok sömürülebilecek ucuz işgücünün bulunduğu, tekellerin insan sağlığını korumak ve işgüvenliğini sağlamak için gerekli harcamaya, işsizlik yardımıyla bulunmaya, ekonomik ve sosyal güvenceler sağlamaya mecbur olmadıkları bölgelerine aktarmaya çalışıyorlar. Üstelik tekeller bu tür ülkelere çoğu durumlarda vergi bile ödemi-yorlar.

Bunun sonucunda, bütün bir üretim devrine katılan sanayi işletmelerinin sayısı giderek azalmakta, bunlar daha çok montaj atelyelerine, ithal edilen mal ve parçaların ambalaj ve dağıtımını yapan işyerlerine dönüşmektedir.

Bunalımlar çağında sanayinin ortak karakteristik çizgisini durgunluk ve düşüş eğilimi oluşturuyor. Bu eğilim en çok yoğun emek gerektiren sektörlerde hissediliyor. V. İ. Lenin, «tekellere özgü durgunluk ve çürüme eğilimi . . . sanayinin ayrı ayrı dallarında, ayrı ayrı ülkelerde varlığını ve etkisini sürdürüyor, belirli zaman kesitlerinde ise uç noktaya ulaşıyor» (1)

(1) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 27, s. 397 (Rusça, «Kapitalizmin en yüksek aşaması: Emperyalizm»den).

derken haklıydı. Bu, önemli ölçüde tekellerin «altyapı yatırımlarına karşı yürüttüğü grev»le, yani yığınsal istihdam sağlayan başlıca sanayi dallarının modernleştirilmesi için gerekli olan yatırımları yapmama ayak diremeleriyle açıklanmaktadır. Bunun yerine üretim, daha az masrafla çok daha yüksek kârların elde edilebildiği bölgelere kaydırılmaktadır.

Bunalımlar çağının bir başka ortak çizgisini de ABD'deki uzun süreli ve devamlı işsizliğin şimdiye dek eşi görülmemiş ölçülerde artmaya devam etmesi oluşturuyor. İşsizlik, ekonomik yükseliş devresinde bile, yüzde 10'un üzerinde kalmaya devam ediyor. Yeni teknolojinin üretim alanında uygulanması uzun süre işsiz kalanların sayısının artmasını da beraberinde getiriyor. İşsizlerin yarısını işletmelerin kapanması ve yapısal durgunluğun kurbanları oluşturuyor ve bunlar iş bulma umutlarını yitirmiş bulunuyorlar.

Bugün ülkemizde 20 milyon işsiz var. ⁽²⁾ İşgücünün yüzde 25'i ancak «işe çağırılma»yla, yani ihtiyaç duyulduğu zaman birkaç günlüğüne ve en düşük ücretle çalışabiliyor. Bu, yeni ve giderek büyüyen bir kategoridir. «İşe çağırılma»yla çalışan işçiler her türlü işsizlik yardımından, sağlık ve öteki sosyal güvencelerden yoksun bırakılıyor, emekli maaşı, ücretli izin ve hastalık durumlarında hiçbir yardım alamıyorlar. Onların garantili bir işyeri bulma perspektifleri de yoktur.

Robotlar ve otomatizasyon pek çok işyerini yok ederek, işçilerin sokağa atılmasına yol açıyor. Otomatizasyon araçları ve en modern teknik aygıtlar üreten sektörlerdeki büyüme, işini yitirmiş işçilerin ancak küçük bir bölümüne istihdam olanağı sağlayabiliyor. Hizmetler sektörü ya da iletişim alanında iş bulabilenlere ise, yasalarla belirlenmiş olan asgari ücretin de altında bir ücret ödeniyor, yani bunlar asgari ücretin yalnızca yüzde 60'ı kadarını alabiliyorlar. Bu grup, ABD'de resmi yoksulluk sınırının da altında yaşayan 35 milyon Amerikan yurttaşının bir kesimini oluşturuyor.

Kapitalizmin herhangi bir modelinde, güya devamlı işsizler sayısındaki artışın önlenebileceği görüşü garip bir hayaldir. Unutmamak gerekir ki, kibernetiğin uygulanması henüz daha başlangıç aşamasında bulunuyor. Bu nedenle, ses ve ışık sinyalleriyle idare edilecek, mikrosistemlerde ışınların kullanımıyla «sezi ve duyu» yetisine sahip olacak yeni kuşak robotların ve elektronik beyinli tezgahların belirmesinin nasıl karşılanacağını daha bugünden düşünmek gerekiyor. Kaldı ki, daha şimdiden böyle bir teknik üzerinde çalışmalar yapılıyor. Yeni nesilden teknik insanın yerini, bugünkü teknolojiye kıyasla, 20 kat daha hızlı alacaktır.

Oluşmuş bulunan bu durumda Amerikan tekeli sermayesi ve Reagan yönetimi saldırıya geçmiş, şimdiye dek görülmemiş boyutlarda işçi düş-

(2) Bu sayıya haftanın belirli günlerinde çalışabilenler (yarı işsizler) ve iş bulma umudunu yitirip işsizlik kaydını yaptırmayan devamlı işsizler de dahildir. (Not Red.)

manı, sendika düşmanı ve ırkçı bir kampanya başlatmıştır. Bu da, pek çok durumlarda işçi sınıfını ve sendikaları geri adımlar atmaya ve savunmaya geçmeye zorlamaktadır.

Son yıllarda gözlenen eğilimler bu nitelikteydi. Ancak bu dönemin de sonuna geliniyor. Emekçilerin eylemleri ve grev hareketleri artık bir taarruz niteliği kazanmaya başlıyor. Geçen yılın yalnızca altı ayı içinde gerçekleştirilen grevlere yaklaşık yarım milyon işçi katıldı, grevlerin çoğu birkaç ay sürdü.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra işçi sınıfının önemli başarı ve kazanımlar elde ettiği doğrudur. Ancak bugün Amerikan kapitalizmi kendi eski yoluna dönmüştür ve bu yol, K. Marks'ın doğru olarak öngördüğü gibi, işçi sınıfının hem görece, hem de mutlak yoksullaşmasını hızlandırıcı bir eğilimi beraberinde getirmektedir. Son 10 yıl içinde ABD'de emek üretkenliği yüzde 65 oranında artmışken, işçilerin reel ücretlerinde yüzde 16'lık azalma olmuştur.

Marks'ın artideğer oranının artışına ilişkin saptaması da doğrulanmaktadır. 1955–1985 yılları arasındaki dönemde artideğer yüzde 150'den yüzde 300'e çıkmıştır. Bugün Amerikan işçileri kendi işgücü değerinin üretimi için iki saatlik emek harcarken, üç kat daha fazla olan artideğer üretimi için altı saatlik emek sarfetmektedirler. Durgunluk ve düşüş döneminin karakteristik çizgilerinden biri de, bunalımlar çağında şirketlerin kârları ve artideğer oranının artmaya devam etmesidir.

Bunalımlar çağının yeni çizgisini tarım alanındaki feci kriz oluşturuyor. Çiftçilerin bankalara olan borç miktarı 260 milyar dolardır. Yalnızca yıllık faiz ödemeleri çiftçilerin toplam gelirlerini bile aşmaktadır. Her hafta 2 binden fazla çiftçi iflas etmekte ve toprağını yitirmektedir.

İrkçılık, aşırı kâr elde etmenin bir aracı olarak kalmaya devam ediyor. Siyah derili Amerikan ailelerinin gelirleri ABD'deki tüm ailelerin ortalama gelirlerinden yüzde 40 oranında daha düşüktür; zenci gençlerin yüzde 60'ı işsizdir; ülkenin İspanyolca konuşan nüfusunun yüzde 30'u yoksulluk içinde yaşamaktadır.

Ücretli emek ordusunun yapısındaki bir başka gelişme ve şudur: Bugün kadınlar işgücünün yarısını oluşturuyor, tüm çocuklu işçi kadınların yüzde 55'i sanayi dalında çalışıyor. Ancak kadın emeğinin sömürülmesi düzeyi daha yüksektir, çünkü kadınların aldığı ücret, erkeklere ödenen ücretin ancak yüzde 60 düzeyinde kalmaktadır.

YENİ DÜŞÜNCE TARZI GEREKLİDİR

Yeni nesnel koşullar pek çok alanda yeni düşünce tarzını gerekli kılıyor. Yapısal bunalım, çağdaş teknik, robotlar, otomatizasyon, uluslararası

işbölümünde yeni gelişmeler, insanlığın başı üzerinde Demokles'in kılıcı gibi sallanan nükleer tehlike, bütün bunlar sınıf savaşı alanlarında da nesnel değişmelere yol açıyor. Yapısal bunalım sanayi sektörünü ve işyerlerini tahrip etmekte kalmıyor, aynı zamanda sendikaları da yıkıyor. Tekel grupları ve uluslarötesi ahtapotlar tekелci canavarlar için birer sığınak haline gelmiş bulunuyor.

Bu nesnel koşulları gözönünde bulundurarak işçi sınıfı ve sendikal hareket kendi stratejik ve taktik yaklaşımlarına eleştirel bir gözle bakmak ve bunları yenilikçi bir tutumla yeniden ele almak zorundadır.

Üretimin enternasyonalleşmesi, bir yandan şu ya da bu uluslarötesi tekele karşı bir ülke çerçevesinde grevlerin örgütlenmesini daha da zorlaştırmış, öte yandan da uluslarötesi tekellerin karşılıklı bağımlılığını artırarak, bunları daha da zayıflatmıştır. Her iki bakımdan da işçi sınıfının uluslararası alandaki eylem birliğini daha da güçlendirmek gerekiyor.

Bugün lokavtın kurbanı olan 45 bin Amerikan çelik-döküm işçisi en büyük çelik tekellerine karşı bir ölüm kalım mücadelesi veriyor. «U.S.X. Corporation»un, çelik-döküm işletmelerinin yanısıra başka sektörlerden işletmelerin de temsil edildiği büyük bir yığılıma dahil olması ve çelik-döküm işletmelerinin uluslararası ağının yalnızca bir parçası olması bu mücadeleyi daha da karmaşıklaştırıyor.

Birleşik Amerika'da değişen koşullar, sınıf savaşında ve sendikal harekette de önemli değişikliklere yol açıyor. Şimdiki durum sınıfsal işbirliği politikası için hiç te elverişli bir zemin yaratmıyor. Sendikal hareket çerçevesinde sınıf savaşının daha aktif biçimlerinden yana bir gelişme oluyor.

Oportünizme dayalı sınıfsal işbirliği politikasıyla, işçi sınıfının geri çekilmek ve savunma konumlarına geçmek zorunda kaldığı durumlar arasında kesin bir ayırım yapmak önemlidir. İçeriği bakımından savunma konumlarından yürütülen mücadele çok daha savaşkan, antiemperyalist bir karakter taşımaktadır.

ABD'deki sendika hareketi Reagan'ın gerici politikasına karşı mücadelenin başını çekmektedir. Bu, Kasım 1986 seçimleri sonucunda ABD Kongresi'ndeki güçler oranının değişmesinin başlıca nedenlerinden biri olmuştur. Sendikalar tekellere, aşırı sağcılara, faşizme ve ırkçılığa eskisine kıyasla çok daha büyük bir tutarlılık ve ardıcılıkla karşı çıkmaktadır. Onlar, ABD emperyalizminin Güney Afrika ve Şili'deki gerici, faşist ve ırkçı rejimlerle işbirliği yapmasına, bunları desteklemesine karşı savaşıma aktif katılmakta, Amerika'nın Nikaragua'ya ve Salvador'a saldırı politikasına karşı koymaktadırlar.

Bizdeki büyük sendikaların ezici çoğunluğu her türlü nükleer silah üretiminin durdurulması hareketine katılıyor. AFL-CIO Konfederasyonu, bir

süre önce yapılan Kongre'sinde «SSCB ile ABD arasındaki Cenevre görüşmelerine yeniden başlanmasını selamladığını, kolektif güvenliği garanti edecek bir denetim sistemini işleterek nükleer silahlarda dengeli bir indirimin sağlanması yönündeki çabaları desteklediğini» açıkladı.

İşçi sınıfının düşünce tarzında ve sendikaların politikasındaki bu gelişmeler zamanın yeni istemlerine kendiliğinden gelme esaslı yanıtın ilk belirtileridir. Bu tavırları ve yeni düşünce tarzını teşvik edecek ve aktifleştirecek bir taktiği yaratıcılıkla hazırlamak gerekiyor.

İşçi sınıfında, eski taktiğin ve eski çözüm yollarının bugünkü duruma uygun düşmediği, çok daha esaslı ve radikal çözümlerin gerekli olduğu düşüncesi yaygınlaşıyor.

ABD için yeni olan istemler, örneğin işletmelerin devlet denetimi altına alınması, sanayi sektörünün ve bankaların millileştirilmesi istemleri sık sık sendikal hareketin her düzeyinde tartışılıyor ve gerçekçi istemler olarak niteleniyor.

Sınıfsal birliğin, dolayısıyla da, böyle bir birliğin sağlanması önünde ciddi bir engel oluşturan ırkçılığa karşı mücadelenin gerekli olduğunu kavrayanların sayısı artıyor. Çeşitli ırk ve ulusları temsil eden erkek ve kadınlardan oluşan işçi sınıfımız, kendi saflarını sınıfsal temel üzerinde giderek pekiştiriyor. Grev nöbetlerinde, işyerlerinde, ırkçılığa karşı yığınsal gösterilerde ve seçim öncesi kampanyalarda eylem birliği genişliyor.

İşçi hareketinin öteki gruplarla, özellikle ırkçılığın ve ulusal baskının kurbanlarıyla geniş ittifakların kurulmasına öncülük etmesi gerekliliği bugün yeni bir tarzda algılanıyor.

Sınıf savaşının bu atmosferi içinde radikalleşme, kendi gücüne olan sınıfsal güvenin artması ve en önemlisi, sınıf bilincinin olgunlaşması süreci hızlanıyor. Kapitalizmde temel sorunların çözüm olanaklarının giderek daraldığı olgusunun daha büyük ölçüde kavranmasıyla da sosyalizme ilgi artıyor.

Yeni istemler yeni düşünce tarzını doğuruyor. Kapitalizmin özünden kaynaklanan bunalımlar çıkmaz, emekçileri kendi yaşam düzeyleriyle bağlı sorunlara yalnızca ücret açısından değil, aynı zamanda vergi, kira, enflasyon, ithalat ve ihracat, çevre ve çevreyi kirleten zehirli artıklar, gümrük tarifeleri, işyeri güvencesi, işsizlik yardımı, sosyal sigorta sistemi ve devletin rolü gibi bir dizi unsuru dikkate alarak yaklaşmak zorunda bırakıyor.

Kentlerde altyapılarda gözlenen genel kötüleşme; her düzeydeki yönetim organlarını, aynı zamanda tekelleri ve bir bütün olarak da toplumu sarmış olan rüşvet ve yolsuzluklar; çetin ve asla ertelenmez bir ulusal sorun haline gelmiş olan yaygın cinayet ve uyuşturucu kullanımı; eğitim-öğretim alanındaki derin bunalım ve okuma-yazma bilmezlik oranındaki

artış, bütün bunlar ABD'de işçi sınıfının yaşam düzeyindeki düşüşü hızlandırıyor.

Ne ki, düşünce tarzına en büyük etkiyi, kuşkusuz, şimdi hepimizin nükleer silahların tehdidi ve kuşatması altında çalıştığımız, dinlendiğimiz ve boş zamanlarımızı geçirdiğimiz; ve eğer, bu silahlar her hangi bir nedenle harekete geçirilirse, ilk roketin ateşlenmesinden bir saniye sonra nükleer savaşın zincirleme reaksiyonunun başlamış olacağını; ilk nükleer patlamadan hemen sonra da insanlığın ve tüm doğanın sonu demek olan nükleer kışın başlamış olacağını giderek geniş çevrelerce kavranmış olması yapıyor.

Böylece günümüz dünyasında sınıf savaşı, ekonomik sorunlar uğrunda mücadeleleden çok daha geniş boyutlu bir savaş niteliği kazanıyor. Bunalmış çağında tekelci sermayenin azami kâr elde etme hırsı genel ulusal çıkarlarla sert bir biçimde çelişiyor. Bunun sonucunda sınıf savaşı yeni bir nitelik kazanıyor.

TOPLUMUN VE TÜM ÜLKENİN ÇIKARLARI İÇİN

İşçi sınıfının rolü artıyor ve bu rol şimdi bütün toplumun ve tüm ülkenin önünde duran başlıca sorunların çözüme kavuşturulması ödevini de içeriyor. Yeni düşünce tarzı, birbirine paralel iki yönde yol alıyor: Sınıf bilinci hızla olgunlaşıyor ve ulusal düzeydeki çok daha geniş sorunlara duyulan ilgi artıyor. İşçi sınıfı, insanlığın her bakımdan ilerlemesi için verilen mücadelede en ön sıralarda yer almaya yöneliyor. Kamuoyu yoklamalarının da gösterdiği gibi, pek çok ABD'li yurttaş Reagan'ın nükleer üstünlük elde etme ve «yıldızlar savaşı»na hazırlanma politikasından duyduğu kaygıları dile getiriyor.

Yeni düşünce tarzının, nükleer tehlike karşısında duyulan derin tedirginliğin açık belirtilerinden biri de, üçbin kilometrelik yol katederek Kasım 1986'da Washington'da Reagan'ın nükleer politikasına karşı yapılan yığinsal bir mitingle sona eren «Büyük Barış Yürüyüşü»ne milyonlarca insanın kendiliğinden gösterdiği destek oldu.

Ülke nüfusunun önemli bir kesiminin düşünce tarzındaki değişiklikler Amerikalıların Sovyetler Birliği'ne karşı tutumlarını da etkiliyor. Pek çok Amerikalı, Reagan yönetiminin Reykjavik'te Sovyet önerilerini kabule yanaşmaması, Sovyet moratoryumuna katılmamada ayak diremesi, roket-savar sistemleriyle ilgili ABM anlaşmasını çığnemesi, nükleer denemeleri sürdürmesi ve SALT-1 ve SALT-2 anlaşmalarını baltalaması ile SSCB'nin, nükleer denemeler üzerinde bir buçuk yıldır uyguladığı tek taraflı moratoryum ve nükleer silahların azaltılması ve tamamen yokedilmesine ilişkin önerileri gibi somut girişim ve eylemleri arasındaki açık çelişkiye dikkat çekiyor. Bu çelişki hiçbir şeyle gizlenemez ve bu yüzden de, Amerikan halkı arasındaki antisovyet tutumlar hissedilir ölçüde zayıflamaktadır.

ULUSLARARASI BİRLİĞİN SORUNLARI

Günümüzün reel koşullarında «Tüm ülkelerin proleterleri ve ezilen ulusları birleşiniz!» belgisi yeni bir anlam kazanıyor.

Önde gelen kapitalist ülkelerde işçi sınıfına ve sendikalara karşı uyumlu ve yoğun bir saldırıya geçildiği herkesçe biliniyor. Bu uyum devlet tarafından, tüm kapitalist devletlerin ekonomi ve politikalarına iyice daldudak salmış olan uluslarötesi tekeller, şirketler ve bankalar tarafından sağlanıyor. Bunların amacı sendikal hareketi yoketmektir. Bugün biz böyleli uyumlu bir saldırının henüz ilk evrelerine tanık oluyoruz. Bu olgu, işçi sınıfını uluslararası sınıfsal ilişkiler sorunu üzerinde yeni tarzda düşünmeye zorluyor.

Yeni düşünce tarzı, görüş birliğinden eylem birliğine doğru evrimleşen uluslararası sınıfsal birliğin sorunlarına yeni yaklaşımı da içeriyor. Henüz doğmakta olan böyle bir yaklaşım ABD Birleşik Çelik İşçileri Sendikası'nın son Kongre'sinde kabul edilen bir kararda şöyle ifadesini buluyor: «İşçi hareketinin uluslarötesi tekellere karşı dünya ölçüsünde güçlü, birleşik bir cephe oluşturması zamanı gelmiştir. Bu ödevin üstesinden gelebilmek için sendikamız, uluslararası boyutlarda tek tek şirketler ya da gerektiğinde bütün bir sektör çerçevesinde uyumlu, kollektif görüşmeler yapılması çağrısında bulunuyor.»

Kapitalist dünyada böylesi eğilimler ve yeni düşünce tarzı, önemli ölçüde henüz başlangıç aşamasında bulunuyor ve genellikle kendiliğinden oluyor. Kanımızca, bizim, bütün bunları yalnızca derinleştirmek için değil, aynı zamanda emekçilerin düşünce tarzındaki gelişmeleri kendi yığınsal çalışmalarımızda da kullanabilmek için sorumluluk üstlenmemiz gerekiyor.

Biz, yeni düşünce tarzını ve yeni görüşleri olumlu yönde etkilemede ve yine bu yeni görüşler temelinde beliren yığınsal mücadeleyi yönlendirme, seferber etme ve örgütlemeye bu yeni ve geniş görüşler yelpazesinden yararlanma sanatını öğrenmek ve yetkinleştirmek zorundayız. Burada, sınıf savaşı yasal ve kaçınılmaz olduğu için, nesnel koşullardaki ve işçi sınıfı yapısındaki değişikliklerin hiç bir şekilde sömürünün sınıfsal özünü değiştirmedeği gibi, sınıf savaşını reddetme anlamına da gelmediğini her zaman gözönünde tutmak önemlidir. Söz konusu değişiklikler ne kapitalizmin iç doğasını değiştiriyor ne de sosyalizmin tarihsel gerekliliğini ve kaçınılmazlığını ortadan kaldırıyor.

TÜM SAVAŞIM BİÇİMLERİ İÇİÇE GEÇMİŞTİR

İşçi sınıfının önünde duran sorunlar, kuşkusuz, çok daha karmaşıklaşmış ve birbiriyile daha sıkı bağlanmışdır. Bizim açımızdan ABD'de tüm savaşım biçimleri daha çok iççe geçmiştir.

Bariş için, nükleer silahlanma yarışının durdurulması için her çıkış ve eylem Amerikan emperyalizminin saldırgan politikasının temel doğrultularına yönelik mücadeledir. «Yıldızlar savaşı» programını durdurmak için mücadele, ABD'nin dünya üzerinde egemenlik iddialarına karşı mücadeledir. Devasa askeri bütçelere karşı mücadele, 35 milyon Amerikan yurttaşını «yoksulluk sınırı»nda yaşamak zorunda bırakan, 3 milyon insanı aç ve açıkta bırakan ve ülkede her dört çocuktan birinin yeterince beslenmemesine yol açan politikaya karşı mücadeledir.

Bu mücadele biçimleri arasındaki karşılıklı bağ ve çeşitli istemlerin içiçe geçmiş olması Reagan'ın ve tekellerin saldırısına karşı çıkan tüm güçlerin en geniş birliğini sağlamak için bir temel oluşturuyor.

Biz, çelişkileri ve görüş ayrılıklarını en aza indirecek yolların aranmasını, asıl dikkatin işçi hareketini birleştirecek istemler ve mücadele biçimleri üzerinde yoğunlaştırılmasını uluslararası düzeyde bir görev sayıyoruz. Bu, özellikle yığınların düşünce tarzında kendiliğinden meydana gelen geniş değişikliklerden yararlanılmasını sağlayacak taktiklerin hazırlanması için gereklidir.

Örneğin, doğru bir yaklaşımla, sınıfsal çıkarların birliği temelinde ABD işçileriyle gelişmekte olan ülkelerin halkların arasında bu ülkelerin Amerikan bankalarına olan borçlarının silinmesi için çıkışlarda birlik sağlanabilir. ABD emperyalizmine ve Reagan yönetiminin politikasına karşı mücadelede böyle bir birliğin sağlanması yönünde ilk önemli adımlar atılmıştır.

ABD işçi sınıfının Angola ve Nikaragua halklarıyla, Güney Afrika, Şili, Salvador, Haiti ve öteki ülkelerdeki kurtuluş savaşçılarıyla dayanışma eylemleri genişliyor. Küba'ya karşı uygulanan saldırgan ablukanın kaldırılması gibi bir sorunda da işbirliği sağlanabilir.

ABD işçi sınıfıyla, Filistinli ve Arap ülkelerindeki öteki kurtuluş güçleri ve İsrail halkı arasında Amerikan emperyalizminin politikasına, siyonizme ve İsrail'in Ortadoğu'da saldırgan ve yayılmacı politikasına karşı eylem birliği için temel vardır.

Uluslararası tekellerin imparatorluğuna karşı mücadelede birlik sağlanabilir.

«Pershing» ve «Cruise» roketlerinin Avrupa'dan sökülüp atılması için savaşım da birlik sağlanabilir.

Silahsızlanma ve nükleer silahlanma yarışının durdurulması konusunda anlaşma imzalanması için mücadelede birlik sağlanabilir.

Yeni düşünce tarzının oluşması ideolojik mücadelenin temel ögesini oluşturuyor. Tekelci sermayenin ideologları günümüzün nesnel süreçlerini kendi eski, işçi sınıfına karşı yönelik anlayışlarını yeniden canlandırmak için kullanıyorlar.

Biz sık sık, «bugün sınıf savaşı ve devrim ülküsü, büyük ama eskimiş bir

efsanenin yalnızca yankısıdır» şeklindeki ideolojik madrabazlıkla karşılaşıyoruz. Kimileri, «bilimsel devrim, doğanın sömürülmesini öylesine verimli bir hale getirmiştir ki, artık insanın insan tarafından sömürülmesi işe yaramaz olmuş ve eskimiştir» diye yazıyorlar. Bu sahte teoriler, aslında, sınıf savaşının eskidiği ve fiilen yok olduğu yolunda pratik sonuçlara varabilmek için ileri sürülüyor.

Ne ki, sınıf savaşı sosyal ve ekonomik gelişmenin yasal sürecinin tam da merkezinde bulunuyor ve bu süreç ilerleme yönünde yol alıyor. Bu sürecin başlıca itici gücü ise işçi sınıfıdır.

İşçi sınıfının bu temel rolünü reddetmek ya da gölgelemek, aslında tarihin ana itici gücünün varlığını, sınıf savaşının başlıca nedenini, yani kapitalist sömürü ve baskıyı reddetmek demektir.

Felsefe de içinde olmak üzere, tüm düşünce alanlarındaki sınırları, ayırdedici çizgiyi sınıf savaşından kaynaklanıyor. Sınıf savaşının uzatılmasından dolayı geçme yolundaki bugünkü manevraların yanı sıra, işçi sınıfının tarih sahnesindeki kendi yer ve rolünü yitirdiği, onun artık «toplumun tek gerçek devrimci gücü» olmadığı iddiaları da öne sürülüyor.

Ancak gerçekte, yeni nesnel olaylar, bu arada insanlığı, tüm canlı varlıkları ve doğayı nükleer felâketten kurtarma zorunluluğu tek gerçek devrimci güç olarak işçi sınıfının rolünü önemli ölçüde artırmıştır.

İşçi sınıfı kendisini kurtarabilmek için tüm insanlığı kurtarmak zorundadır. Bugün bu, her zamankinden çok daha açık gürülüyor.

Demokratik güçler arasında geniş eylem birliği için

ALONSO OJEDA OLAECHEA

Venezüella Komünist Partisi MK Genel Sekreteri

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki 30 yıl içinde dünya petrol piyasasının gelişmesi sonucunda Venezüella'da kapitalizm oldukça hızlı gelişti ve bazı gözle görünür başarılar kaydedildi. Sanayileşme başladı ve bu işçi sınıfının sayısal olarak büyümesine ve kimi belirgin toplumsal değişikliklere yol açtı.

Lenin'in «Kapitalizmin en yüksek aşaması: Emperyalizm» adlı yapıtındaki şu görüşlerin bugünkü Venezüella için de geçerli olduğu kanısındayız: «Sermaye ihracı, sermaye ihraç edilen ülkelerde kapitalizmin gelişmesine etkide bulunur ve kapitalist gelişmeyi büyük ölçüde hızlandırır.»⁽¹⁾ Kapitalizm en hızlı şekilde «sömürgelerde ve okyanus ötesi ülkelerde gelişiyor.»⁽²⁾

İşte bu etmenlerin etkisiyle latifundizme dayalı uzun bir dikta yönetiminden sonra, bir yandan petrol gelirinin topluma getirdiği köklü değişiklikler, öte yandan da yığınların ve ilerici aydınların diktatörlüğe karşı uzun savaşımalarının sonucu burjuva demokratik nitelikli iki partili politik sistem kuruldu.

Bugün Venezüella'yı öteki Latin Amerika ülkelerinden ayıran kimi özellikler vardır. Bazı Latin Amerika ülkelerinde faşist rejimlerin kurulmasına karşın Venezüella'da burjuva demokratik yönetim varlığını sürdürdü. Kuşkusuz bu gerçek bir demokrasi olmaktan uzaktır ve herhangi bir Karayip ya da Latin Amerika cumhuriyeti gibi tartışmasız olarak Amerikan uluslararası korporasyonlarına bağımlıdır. Ancak, bu demokrasi bile 30 yıla yakın bir süre hiç aksatmadan seçim mekanizmasının işleyişini ve emperyalizme bağımlı Venezüella burjuvazisinin tüm özlemlerinin gerçekleşmesini sağladı. Seçimler ve «nöbet değişimi» her beş yılda bir yapılır. Gerçekten bu ABD tarafından yaratılan bir modelin tam, Venezüella tipi

Alonso Ojeda Olaechea (1918 doğumlu) Latin Amerika ve uluslararası komünist hareketin seçkin bir şahsiyetidir. Eski bir matbaa işçisidir. Devrimci harekete genç yaşta katıldı. 1943 yılında VKP MK'sine seçildi. 1964–1967 yıllarında partinin gizlilik koşullarında çalışmaya zorlandığı dönemde genel sekreterin görevini yerine getirdi. Partinin 7. Kongresinde (Ekim 1985) VKP MK Genel Sekreteri seçildi. 1968'den beri Venezüella Ulusal Kongresi'nde milletvekilidir.

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 27, s. 362 (Rusça, «Kapitalizmin en yüksek aşaması: Emperyalizm»den).

(2) Agy, s. 395.

örneğidir. Politika sahnemizde «adeco» ve «copeyano» olmak üzere iki parti vardır. (3)

Cumhurbaşkanlığı koltuğunda oturan Jaime Lusinchi, 1983 Aralık seçimleriyle erke gelen «adeco» takımının üyesidir. Bu seçimlerde Lusinchi'nin hasmı eski başkan Rafael Caldera'ydı. Caldera ekonominin yönetiminde başarısızlığa uğrayan ve görevinden ayrılan «copeyano»lu Luis Herrera Campins'in «eser»ini savunmamıştır.

Burada şunu anımsatmak gerekir. VKP 7. Kongresi (Ekim 1985) Lusinchi'nin ekonomik politikasının, ülkeyi bir felaketin eşiğine getiren eski yönetimin politikasının katıksız devamı olan bir politika olduğunu belirtti. Kendinden önceki gibi bugünkü cumhurbaşkanı da Uluslararası Para Fonu'nun direktiflerini kabul etmeyi kategorik olarak reddettiğini söylemektedir. Ancak bu sadece laftan ibarettir. Gerçekte Venezüella yönetimi, Latin Amerika devletlerine korkunç bir yıkım dayatan IMF reçetelerini kölece kabul etmeye devam etmektedir.

Özel politik bir önemi olduğu için partimizin son iki kongresi arasındaki dönemde hükümetin ekonomik politikasının ayıncı bir özelliği üzerinde durmak istiyorum. 1980 yılının Ağustosunda (6. Kongre) mali bir bunalımın eşikte olduğunu gösteren işaretler vardı. O zamanlar 25 milyar dolara yaklaşan dış borç yükünün büyümesi fırtınanın yaklaştığının habercisiydi. Gerçekten de, bir bunalım olasılığında etkilenmeyeceği düşünülen ve bir çeşit garanti olarak görülen bolivar'ın beklenmedik bir kararla devalüe edilmesi Venezüella'yı sarsıntıya uğrattı.

Toplumsal yaşamda ve politik iklimde niteliksel olarak yeni bir devre başladı. Daha realist çevreler dizginlenmemiş borç artışının doğurduğu tehlikeye karşı sürekli uyarılarda bulunmuşlardı. Ancak petrol fiyatlarındaki düşüşle birlikte bunalımın vardığı boyut en kötülerin öngörülerini bile aştı.

7. Kongre kararlarına uygun olarak VKP Merkez Komitesi, Politik Büro ve Sekreterlik günlük yaşamdaki ekonomik, politik ve sosyal sorunları ve aynı zamanda partimizi güçlendirme yol ve araçlarını düzenli olarak incelemektedir.

Ülkemizin bunalım kısıcına girmesi durumunda Merkez Komitesi'nin 3. Plenumunda (Mayıs 1986) demokratik ve ilerici güçler arasında geniş bir eylem birliğine yönelik bir çizginin uygulanması kabul edildi. *Bu eylem birliğinin temeli halkın tüm kesimlerinin sosyal ve yığın örgütleri, örgütsüz yığınlar, Marksistler ve hristiyanların, dindarlarla ateistler, ilerici güçsüzcülere sahip olanlarla bağımsız devrimci görüşlü kişiler ve yurtseverlerin ortak bir hedefe yönelik bir harekette tutarlı birliği olmalıdır.* Sınıfsal ola-

(3) Venezüella'da burjuva reformist Demokratik Hareket Partisi'nin üyelerine «adeco» denmektedir. Bu parti Sosyalist Enternasyonal üyesidir. Sosyal Hristiyan Parti üyelerine de «copeyano» deniyor. (Not Red.)

rak bu eylem birliği proletaryadan tekelci olmayan burjuvaziye kadar toplumun tüm katmanlarını kapsmalıdır. Ortak bir minimum program temelinde oluşacak bu hareket, halk iktidarının kurulması için ortak mücadele yürütmemize olanak verecektir. Öte yandan bu, Venezüella'da demokratik ve devrimci sürecin gelişmesine yardımcı olacaktır.

VKP Merkez Komitesi'nin 3. Plenumunda uluslararası durumun, ülkenin ekonomik, sosyal ve politik durumunun emekçi halkın yaşam koşullarını kötüleştirmesinin ve geleceğe güvenle bakmamasının insanları protesto ve sosyal mücadeleye katılmaya sevkettiği belirtildi. Varolan durumu ve bunun gelişme yönlerini değerlendiren MK Plenumu *partinin gelişip güçlenmesine yardım edecek, demokratik güçler arasında geniş bir eylem birliği sağlamaya yönelik politikasının etkisini artıracak pratik ve somut çalışma biçimleri geliştirme görevini öne koydu.*

Komünistler iki partili erk sistemine son vermek isteyen en geniş halk kesimlerinin birliğini sağlamada ortak bir minimum program yapılmasının bir araç olduğuna inanıyorlar. Bu, iki partili sistemin yerini, ülkeyi bunalımdan kurtaracak, halktan yana, demokratik ve gerçekten bağımsız bir hükümetin almasına olanak sağlayacaktır.

Yapılmak istenen bunlardır. Zorluklar ise sol güçlerin zayıflığından, yığınların bölünmlüştüğünden ve militanlık düzeylerinin düşük olmasından ileri gelmektedir. Ancak bu zorluklar yenilirse hedeflerimizin gerçekleşebileceğini biliyoruz.

Ortak minimum program hakkında da birkaç söz söyleyelim. Bu programın kollektif olarak tartışılması için şu noktalar ortaya kondu:

- Dış borçlar için ayrılan fonların çok büyük sayıda insanı etkileyen keskin sosyal sorunların çözümü için kullanılması.
- Kamu sektöründeki temel sanayi işletmelerinin korunması.
- OPEC içinde bağımsız bir «petrol politikası» izlenmesi ve bu politikanın yenilenmeyen petrol kaynaklarının korunması amacını gütmesi.
- Yeni ekonomik düzen için, genel ve tam silahsızlanma için, barış için ve savaşa karşı mücadele.
- Tarımın köylülerin, küçük ve orta üreticilerin ve işletmecilerin yararına, araçları ve ticaret alanındaki tekellerin etkisini yokedecek şekilde ve uzun vadede yiyecek açısından ülkeyi kendi kendine yeter duruma getirecek şekilde düzenlenmesi. Tüm bunlar tarım işçilerinin yaşam ve çalışma koşulları dikkate alınarak yapılmalıdır.
- Devletin ve kamu kurumlarının etkin bir biçimde demokratikleştirilmesi, emekçi halkın grev yapma hakkının güvenceye alınması için mücadele edilmesi, sendikal demokrasinin sağlanması, işçi sınıfının birliğinin sağlanması, tüm demokratik güçlere haklarını ve olanakları kullanmalarında gerçek eşitliği güvence altına alacak şekilde seçim sisteminin değiştirilmesi.

– Yolsuzluk ve rüşvetçiliği yok edecek ve yasaların çiğnenmesini önleyecek, sokağa bırakılmış çocuklar sorununa bir çözüm getirecek ve ülkenin bir ucundan öbür ucuna uzanan tehlikeli suç dalgasının yok edilmesi için halkın çaba göstermesini sağlayacak güvenilir bir sistem yaratılması.

– Özgürlük için savaştan tüm halklar ile, özellikle Orta Amerika halkları ile aktif dayanışma temelinde tam anlamıyla egemen bir dış politika uygulaması, ırk ayrımcılığı ve siyonizmin protesto edilmesi, sosyalist ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi.

– Doğanın korunması, ormanların sorumsuzca kesilmesine son verilmesi, hava kirliliğine ve üretim artıklarının birikmesine son verilmesi, kentlerde gürültüyü kontrol etmeye, nehirlerin ve denizlerin kirletilmesine karşı çaba gösterilmesi, boş araziler sorunu ve kentlerde gecekondu bölgelerinde insanlıkdışı yaşam koşullarına çözüm bulunması.

Özel mülkiyet sisteminin, kâr elde etme hırsının ve yolsuzlukların ortaya çıkardığı engelleri bilerek, toplumun bu eksiklik ve hastalıklarına karşı savaşmaya hazır olan herkesle birleşeceğiz.

Genel hatlarıyla komünistlerin önerdiği minimum programın temel noktaları bunlardır. Ülke için canalcı değişiklikler isteyen herkesle belli bir platform oluşturmak için öteki konuları da ele almaya ve tartışmaya hazırız. Venezüella komünistleri bunun kolay bir görev olmadığını biliyorlar, ancak bunu yerine getirmek gerekiyor, hem de enerjik biçimde yerine getirmek gerekiyor. Ortak noktaları saptamak için parti sol örgütlerle ve bağımsız kişilerle ilişkiler kurdu. Bu sürece katılan tüm güçlerin partimiz de dahil seçilen yolda ne denli hazır olduğunu geliştirmeler gösterecek. Doğaldır ki, stratejik amacımıza ulaşmak için partiyi ve partinin yığınlarla bağlarını güçlendirmek zorundayız.

Partinin 7. Kongre kararlarına uygun olarak MK parti kadrolarının ideolojik ve politik eğitimine özel bir önem veriyor ve bu amaçla bir parti okulu kuruldu. Geçen yıl birçok tarihsel yıldönümü arasında partinin 55. kuruluş yıldönümü (5 Mart 1931'de kuruldu), Dünya Kadınlar Günü, 1 Mayıs'ın 100. yılı, partimizin ulusal günü olan 8 Ağustos günü de (1937 yılında yapılan ilk ulusal kongresinin yıldönümü) kutlandı. Temel örgütler bu yıldönümlerinin önemini açıklayan yüzlerce tartışma düzenlediler. Parti gazetesi «Tribuna Popular»ı iyileştirmek için adımlar atılıyor. Bu da bunların son vermek için birliğe yönelik politikamıza dikkat çekilmesine yardımcı olacaktır. MK'nin ideolojik seksiyonu «Tribuna Popular»ın aylık eki «Cantaclaro»nun yayınına yeniden başladı.

Parti, üye sayısını artırmaya yöneldi. Bunun için yeni işçi üyeler kazanabileceği sanayi merkezlerine özellikle ağırlık vermesi gerekiyor. Bu, VKP'nin yığınlarla, özellikle de proleterya ile bağlarını güçlendirecektir. Bu arada köy emekçileri arasında çalışmayı da gözardı etmiyoruz.

VKP Merkez Komitesi'nin 4. Plenumunda (Temuz 1986) ulusal gerçekleri daha iyi araştırıp incelemek için bir komisyon kuruldu. Parti uzmanlarının ve sempatanlarının işbirliği ve yardımıyla oluşturulan alt komisyonlar işçi sınıfının yapısı, bunalımın nedenleri ve etkileri, dış borçlar sorunu, devletin rolü, eğitim, sağlık hizmetleri, orta katmanların içinde bulunduğu koşullar ve kızıl derili nüfus konusunda araştırmalara başladılar. Bu zaman, çaba ve sabır isteyen ciddi bir çalışmadır, ancak devrimimiz için canalıcı öneme sahiptir.

Komünistlerin birçok kez bugünkü durumu, bu duruma temel oluşturan kapitalist dünyada bunalım, kapitalist egemen çevrelerin sınıf politikası ve kapitalist hükümetlerin sorumsuzluğu gibi birbirine bağlı etmenleri incelediğini belirtmek gerekir. Süregiden bunalımın nedenleri konusunda şu sonuca vardık: Temel nokta yerli ve yabancı tekellerin sermaye ihracına son vermeye yanaşmamaları ve döviz spekülasyonu için yurt dışında büyük miktarlarda para biriktirmeleri. Bir başka etmen de petrol fiyatlarındaki düşüştür. Resmi istatistikler bu malî yıl içinde gelirin 13 milyar dolar olacağını göstermesine karşın maliye bakanlığına 5 milyar dolar bile gelmedi. Açık çok daha fazla olabilir. Bunalımın bir başka nedeni de emperyalizmin ülkenin dış borçlarını Venezüella'yı sömürmek için yeni bir araç olarak kullanması ve onu daha fazla bağımlılığa zorlamasıdır. Gerçekten de hükümet dış borçları emekçi halkın sırtından ödemekte ve işsizliğin artmasına, fiyatların artmasına, ücretlerin düşmesine, yoksulluğa, açlığa ve halkın satın alma gücünde büyük bir düşüşe neden olmaktadır.

Bunalım, yarattığı başka sonuçlardan başka, ülkede çalışabilir dört milyon yurttaştan 1 milyon 200 bininin işsiz kalmasına yol açtı. Öte yandan halkın geliri 1979'daki düzeyden yüzde 80 geriledi. Bugünkü ekonomik politika halkın yüzde 70'i tarafından olumsuz değerlendiriliyor. Halk açıkça yaşamın giderek zorlaştığını ve hatta daha acı günlerin kendilerini beklediğini söylüyor. Politik düzeyde bunalım «adeco» ve «copeyano»lara duyulan güveni sarstı, yargı organlarına saygı kayb oldu, devlet aygıtında çöküntü yarattı, daha fazla baskıya yol açtı ve ülkenin militarizasyonunu hızlandırdı.

Herrera Campins hükümeti «ekonomiyi rahatlama» işine girişti. Devlet destekleri durduruldu, fiyatlar üzerindeki denetim kaldırıldı. Sonuçta, yiyecek maddelerinin fiyatları hızla yükseldi, devlet desteğinin kaldırılmasının yükünü tüketici yükledi. Bu, iş adamlarının her zamankinden daha çok kâr elde etmelerini sağladı. Böylesi bir politika enflasyonu körükledi ve halkın durumunu daha da kötüleştirdi. İşçi sınıfı bu politikaya protesto mitingleriyle yanıt verdi ve parlamento ücretleri artırmak için bir yasa kabul etmek zorunda kaldı. Ancak hükümet VKP'nin talep ettiği gibi fiyatları dondurmadı, fiyatlar yükselmeye devam etti ve bu yeni ücret artışı yarasını boşa çıkardı.

Lusinchi hükümeti «ekonomiyi canlandırma» politikası izleyeceğini ilan

etti. İşadamları çok düşük bir fiyatla dolar satın alabilme ve yeni krediler elde etme olanağına sahip oldular. Devletin sahip olduğu Gelişme İşletmesi, şeker fabrikaları, kamu hizmetleri sağlayan işletmeler bunların eline geçti. Et, süt, ekme, kahve, şeker ilaç ve petrol fiyatlarında yeniden yükselme oldu. Konut sorunu daha yakıcı bir hal aldı ve kiralar arttı. Bu bunalım durumunda hükümet 6,5 milyar dolara varan özel dış borçları ödeyebilmek için paranın dolara karşı değerini değiştirmek zorunda kaldı. Bu maliyeye önemli bir miktar para getirdi.

Venezüella'nın dış borçlarının toplamı 35 milyar dolar kadardır. Devlet borçlarının yarısını illegal yollardan, kamu kredileri yasaının çiğnenmesi ve Anayasa'ya aykırı bir şekilde alınan krediler oluşturmaktadır. Cumhurbaşkanı birçok kez bu astronomik sayının son kuruşuna kadar ödeneceğini ilan etti. Bu tutum Latin Amerika'da borç sorunu açısından canalıcı önemde olan birliği zedelemektedir. Şu da unutulmamalıdır ki, petrol fiyatlarının düşmesi, Lusinci'nin istediğinin gerçekleşmesini olanaksız kelmaya bile zorlaştırmaktadır. Bu durumda tek gerçekçi tutum borçların yeniden düzenlenmesidir.

- Görülüyor ki, «adeco»larla «copeyano»ların politikaları, bunalımın yükünü halkın çekmesi ve dış borçların IMF'nin istediği gibi ödenmesi bakımından özdeştir. Bu doğrultu yalnızca tekelci burjuvazinin çıkarlarına ve iştahını doyurmaya hizmet etmektedir.

Ticaret ve Sanayi Odaları Federasyonu'nda birleşen Venezüella büyük burjuvazisi, gitgide daha çok ayrıcalıklar elde etmek için hükümete sürekli baskı yapmakta, emekçilerin yararına olabilecek en küçük bir icraatı bile engellemektedir. Son on yılda Federasyon üyeleri, 272 milyar bolivar'ı bulan kredi ve devlet bonusu almışlar, bunu hâlâ geri ödememişlerdir. Ayrıca, kira, sosyal güvenlik kesintileri vb. vergilerden bağışık tutulmuşlardır.

Venezüella Komünist Partisi'nin iç borçlara da daima kesinkes karşı çıktığını belirtmeliyiz. Bu borçların artışı, komünist basında sert biçimde eleştirilmektedir. Bu tür kredilere ilişkin her yasa tasarısının görüşülmesi sırasında, parlamentodaki temsilcilerimiz bu tasarımlara karşı oy kullandılar. Ancak, bilindiği gibi, komünist milletvekilleri parlamentoda azınlıkta bulunuyorlar.

Hükümetin halk düşmanı politikası, ülke çapında hoşnutsuzluk yaratıyor. Ancak bu hoşnutsuzluk, sendikaların ve öteki örgütlerin reformist yöneticilerinin çeşitli vaatleriyle, bunalımı karşılamak için hükümete yönelik istek ve ricalarıyla nötralize ediliyor. Örneğin, ulaşımda işçilere indirimli tarife uygulanması, büyük sanayi işletmelerinde parasız yemek sağlanması, vb. gibi. Emekçilerin bir bölümünü kapsamış olsa bile, biz komünistler, bu ılımlı istemleri destekliyoruz. Çünkü bunların uygulamaya geçirilebilmesi için çetin bir savaşı vermek gerekiyor.

1986 yılının Ocak ayında Devlet Başkanı, ücretlerde bazı artışlar sağlayan bir kararname imzaladı. Ama aynı zamanda, süt, ekmek, kahve ve öteki bazı ürünlerin fiyatlarında yüksek artışlara izin verildi. Nüfusun hiç de bütün kesimlerini değil, yalnızca bazı kesimlerinin çıkarlarını kısmen karşılayan bu tür manevralar, geniş yığınlarda, hükümetin sanki halkın gereksinimlerine ilgi ve özen gösterdiği biçiminde hayallere yol açıyor. İnsanların zihinlerinin sürekli işlerini kaybetme korkusuyla meşgul olduğu hatırdta tutulacak olursa, bunalıma karşı işçi sınıfının savaşımının ne denli çetrefil olduğu daha iyi anlaşılabilir.

Hükümetin denetiminde olan Venezüella Emekçiler Konfederasyonu, demagojik biçimde şimdiki durumu kınamakta, ama hükümetin politikasına karşı yığınları protestoya seferber etmek için hiçbir şey yapmamaktadır.

Venezüella Emekçileri Birlik Merkezi (VEBM) ise, sözün gerçek anlamıyla sınıfsal bir konumdadır. Bu sendika öteki sendikal örgütlerle faaliyetlerini eşgüdüm altına alarak emekçiler arasında etkisini güçlendirmek için son yıllarda bir dizi girişimde bulundu, ama onun zayıflığı, yığınsal kampanyalar örgütlemesine yetmemektedir. VEBM, Kasım 1986'daki Kongresinde, bu doğrultuyu sürdüreceğini bir kez daha vurguladı.

Ancak şimdilik pek az sayıda grev gerçekleşebiliyor. Bunlar da, genellikle, yasadışı ilan ediliyor. Savaşımın en yaygın biçimleri, gazetelerde yazılar, radyoda yayınlar yoluyla sergileme, fabrika ve işletmelerin kapıları önünde gösteriler ve grev gözcülüğüdür. Bu eylemlerin çoğu Birlik Merkezi'nce örgütleniyor. 1986 yılının Ocak ve Şubat aylarında, işçiler hükümetin aldığı ekonomik önlemleri protesto ettiler. Partimiz, işçilerin bu eylemlerini destekledi. Komünistler, parlamentoda, belediye meclislerinde, yığın örgütlerinde seslerini yükselttiler. Emekçilerin çıkarlarını savundular.

Yığınları birleştirme gereğini görüyoruz. Amacımız, onları sokağa çıkarmak ve somut amaçlar için mücadeleye katmaktır. Daha yüksek ücretler, özellikle bazı fahiş fiyatları indirmek, bazılarını dondurmak, köylüye top- rak vermek, mali-teknik yardım sağlamak, onları soyup soğana çeviren araçların faaliyetlerini sınırlamak, bu somut amaçlar arasındadır. Sağlık sisteminin iyileştirilmesi, hastane hizmetlerinin parasız olması, yüksek öğretim kurumlarına giriş harçlarının kaldırılması, aynı şekilde yine öğrencilerden alınan ve hiçbir haklı gerekçesi olmayan kesintilere son verilmesi yine bu somut amaçlardan bazılarıdır. Ve elbette, sokaklarda ve işçi mahallelerinde polislerin yaptığı baskı ve yığınsal tutuklamalara son verilmelidir. Bu tutuklamalar, «kişileri koruma» bahanesiyle yapılıyor. Ama aslında, suçlulukla ilişkisi olmayan onbinlerce dürüst insanın hakları çiğneniyor. Biz eski yapılarla kiralarn artırılmasını protesto ediyoruz. Yetkililerin göz yumması sonucu, kiralar denetlenmiyor. Biz kiralarn artırılmamasını, hizmet ve kalitenin iyileştirilmesini istiyoruz.

Eğer halk örgütlenir ve mücadele ederse, bu amaçlara varılabilir. İlk bakışta önemsiz gibi görünen eylemlerle başlasa bile, bu eylemler, genel maneviyatın yükselmesini sağlar, daha sonra ülke çapında kamuoyunu kendine çekerek yığınsal kampanyalara dönüşür. Bu hareketin gücünü ve genişliğini gösterebilmek bakımından, işbirliği içinde hareket etmek, her eylem ve gösterinin eşgüdümünü sağlamak büyük önem taşıyor. Partimiz, sosyal-ekonomik istemlerini elde etmek için çaba gösteren yığınlarla omuz omuzadır. Biz emekçilere, sorunlarının kesin çözüme kavuşmasının politik ve sosyal değişime, bunalımın üstesinden gelebilecek bir halk hükümetinin kurulmasına bağlı olduğunu açıklıyoruz.

Venezüella komünistleri, bütün yığınsal eylemlere katılma noktasından hareket ediyor. Bu eylemler, yalnızca ekonomik nitelik taşıyabilir. Örneğin, emekçiler, belediye hizmetlerinin iyileştirilmesini istiyor olabilirler. Bazı eylemler, ulusal egemenliğin savunulmasıyla ilgilidir. Bazısı, bir seçim kampanyasının parçasıdır. Bizim için önemli olan, ülkeyi şimdi içinde bulunduğu duruma sürükleyen iki partili sistemin iç yüzünü ortaya koymak, halkın temel amaçları için mücadele gereğini anlamasına yardımcı olmaktır.

Çağımız dünyasında her geçen gün iç ve dış etmenler arasındaki bağlar, ulusal durumun özgül yanlarıyla uluslararası durumun öğeleri, özelle genel arasındaki bağlar daha açık bir biçimde ortaya çıkıyor. Bütünlüğü içinde bu karşılıklı bağlar, devrimci güçlerin eylem stratejisini zorunlu olarak ortaya koyuyor. Yalnız bizim 1960'lı yıllardaki kendi deneyimimiz bunu doğrulamakla kalmıyor, tüm bölgemizdeki antiemperyalist savaşımın dersleri de bunu gösteriyor.

VKP Merkez Komitesi geçenlerde yaptığı açıklamada, partinin politik doğrultusunu işleyip geliştirken, uluslararası durumu analiz etmenin somut önemini şöyle vurguladı: «Bugün dünya politikası ve ekonomisi, her ulusun yazgısını doğrudan etkiliyor.»⁽⁴⁾

ABD emperyalizmi ve Kuzey Amerikan tekelleri, Karayipler ve Latin Amerika halklarının geriliğine son vermenin önündeki ana engeldir. Ulusal ekonomilerimizin bu akbabalar tarafından sürekli sömürülmesi, Washington'un kendisine boyun eğen hükümetleri neden desteklediğini gayet iyi açıklamaktadır. Başka bir deyişle, dış etmen ile düşük gelişme düzeyi ve egemen sınıflar içinde yurtseverliğin yokluğu gibi olumsuz iç etmenler karşılıklı birbirlerini etkilemekte, bu da, nerdeyse sömürge benzeri bir bağımlılığa yol açmaktadır.

Bunun yanı sıra, Reagan politikası, kıta emekçilerinin yaşam düzeylerini muazzam ölçüde olumsuz yönde etkiliyor. ABD'nin dev askeri harcamalarının büyük bölümü, «üçüncü dünya» denilen ülkelerden, özellikle Latin

(4) Declaración Internacional del III Pleno del CC del PCV, «Baş ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin Venezüella baskısı, 1986, Sayı 4.

Amerika'dan elde edilen şüper kârlardan karşılanıyor. Bu soygunu hızlandırmak için mali mekanizmalar kullanılıyor. Bunlar arasında, Washington'un hizmetindeki Uluslararası Para Fonu, Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (Dünya Bankası), Amerikalılararası Kalkınma Bankası gibi uluslararası kurumlar vardır. Bu kurumlar, faaliyetlerini, bellibaşlı kapitalist ülkelerdeki özel mali gruplarla sıkı sıkıya koordine ediyor. Gelişmekte olan ülkeleri sömürme mekanizmasının en önemli ve en etkin bölümü, astronomik ölçülere ulaşan dış borçlardır. Bu ağır borçtan ötürü, ülkemiz kendini her zamankinden daha bağımlı bir durumda bulmuş, egemenliği-miz çokçaşı ciddi biçimde sınırlanmıştır.

Uluslararası alanda, Venezüella, resmen bir barış, silahsızlanma ve yumuşama politikası izlemekte, bir atom savaşı tehlikesine karşı çıkmaktadır. Başlı başına, bu, iyi bir şeydir. Ancak bugün emperyalizmin artan saldırganlığı karşısında, bu yetmez. «Contadora Grubu» içinde Venezüella hükümetinin faaliyeti, bunun açık göstergesidir. Burada hükümet, şeklen diyalog politikasını, Nikaragua'ya ilişkin olarak yaratılan durumdan barışçıl olarak bir çıkış yolu doğrultusunu desteklemekte, Reagan'ın «kontra»lara yardımını kınamakta, ulusların kendi yazgılarını belirlemesini savunmakta, müdahaleye karşı çıkmaktadır. Ancak bütün bunlar, bu çapta bir davaya elle tutulur bir katkıda bulunabilmek ve çoğu Venezüellalının istediği gibi, Kuzey Amerikan birliklerinin Orta Amerika'yı istilasını önlemek için gerekli kararlılık ve dirençten yoksundur.

Venezüella'nın dış politikası, dünya pazarında petrolün fiyatının oynamasına göre değişiyor. Genel olarak, uluslararası alanda hükümetin izlediği politikanın özünde bir «petrol politikası» olduğunu söylemek bir abartma olmaz. 1970'li yıllarda petrol fiyatlarının yükselmesi, belirli ölçülerde bağımsızlık eğilimini teşvik etti. Son on yılda fiyatların düşmesi ise, tersi bir eğilime yol açtı. Venezüella Dışişleri Bakanlığı, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın dümen suyundan gitmeye başladı. Bu da, uluslararası ticaret gibi dış etmenlerin, Caracas hükümetinin kararları üzerindeki etkisinin bir başka kanıtıdır.

Gerçi cumhuriyetimizin yöneticileri, Karayiplerdeki gelişmelerden gitgide tedirginlik duyuyorlar, ama Washington'un küçük ve savunmasız ülkelere yönelik saldırgan eylemleri karşısında Venezüella'nın şaşkıncıca tutumunun bir mantığı yoktur. Caracas hükümetinin Orta Amerika'daki savaşa, ABD'nin başlatıp sürdürdüğü «yerel çatışma»ya gözlerini kapatması, her geçen gün daha da zorlaşıyor. Bu savaş, binlerce insanın yaşamına mal olmuş ve Venezüella'nın dışsattım ürünlerine geleneksel pazar hizmeti gören bir dizi ülkenin ekonomisini altüst etmiş bulunuyor.

VKP Merkez Komitesi'nin 3. Plenumu, Mihail Gorbaçov'un insanlığın 2.000 yılına atom silahlarından arınmış bir dünyada girebilmesi için yaptığı önerinin çok geniş destek gördüğünü vurguladı. «Ülkemizde bunun tartışılmaz kanıtı, devrim davasına yakınlık duydukları hiç de söylene-

meyecek olan eski devlet başkanları Caldera ve Carlos Andres Perez ve öteki önde gelen kişilerin bu konuda aldıkları tutumdur. Gerçekten geniş yığınlar da, nükleer tehlike gerçeğinin ve sosyalist ülkelerin izlediği barış politikasının bilincine varmaya başlıyor.»⁽⁵⁾

Plenum, uluslararası durumu analiz ederken, SBKP'nin 27'inci Kongresi'nin muazzam önemini vurguladı, Küba, Çekoslovakya, DAC ve Bulgaristan komünistlerinin kongrelerinde alınan kararların, sosyalist ülkelerin hızlı ekonomik gelişme perspektifleri bakımından ve bu ülkelerin halkları ve dünyada barışın savunulması yararına taşıdığı özel önemi belirtti. Nükleer denemelerin durdurulmasını tek yanlı olarak dört kez uzatan, nükleer silahların aşamalı olarak ortadan kaldırılması için 15 yıllık bir plan getiren Sovyetler Birliği'nin başlattığı barış taarruzunu özellikle kaydetmek isteriz. ABD ise, 20'nin üzerinde nükleer deneme yapmış bulunuyor.

SSCB ve sosyalist topluluğun öteki üyeleri, silahlanma yarışına son vermek, silahsızlanmayı sağlamak için, uluslararası bir güvenlik sistemi kurmaya yönelik bir dizi önemli girişimde bulundu.

Bu aktif barış politikası, yalnız halkların değil, aynı zamanda, değişik politik ve ekonomik sistemlere sahip pekçok devlet yöneticisinin de onayını kazandı.

Geçen yılın en önemli olayı, İzlanda'daki toplantı oldu. Görüşmelerin başarılı bir sonuca varmasını engellemeye çabalayan ABD Devlet Başkanı'nın tersine, SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri, diyalog sırasında, azami esneklik, ilkesel sorunlarda da sağlamlık gösterdi. Şimdi tam bir kesinlikle şu söylenebilir: *Bugün gitgide daha çok sayıda insan, aslında kimin barış için çaba gösterdiğini, kimin ise barıştan söz edip ikiyüzlüce silahlanma yarışını tırmandırdığını daha iyi biliyor.*

Zirvenin «tam bir fiyasko» olduğu yolunda Batı haber ajanslarının paspasandiras yaptığı yayınlar, başlangıçta Latin Amerika kamuoyunun bir bölümünü şaşırttı. Ama Mihail Gorbaçov'un basın toplantısı ve televizyon konuşmaları, bu uydurmalar yığınının halkın gözünde, sözün gerçek anlamıyla paramparça etmeye başladı. Reykjavik'ten bu yana geçen süre, Sovyet yönetiminin çabalarının boş yere olmadığını önyragısız her insana açıkça gösterdi. Tam tersine, bu çabalar, halen geniş uluslararası destek bulan bir dizi yeni girişimi harekete geçirmiş ve bunların kapsamlı bir biçimde temelini oluşturmuş bulunuyor.

Bütün engellere ve «soğuk savaş»a geri doğru kaymaya rağmen, Sovyetler Birliği, amaca yönelik barış politikasını sürdürüyor. Bu, iyiniyetli insanlara, daha iyi bir gelecek için gerçek bir iyimserlik ve umut aşıyor.

Venezüella Komünist Partisi, Sovyetler Birliği'nin uluslararası politikasına yüksek bir değer biçiyor ve bunu geniş biçimde propaganda ediyor.

(5) Agy.

Üçüncü Plenum'da kabul edilen özel bir kararda şöyle deniyor: «Dünya devrimci hareketi, SBKP'nin 27'inci Kongre kararlarından kendisi için yararlı pek çok şey çekip çıkarabilir. Gerek partimizin, gerekse insanlığın komünizme doğru geri döndürülemez yürüyüşüne olan derin bilimsel inancın güçlenmesi için, günümüzde Marksizm-Leninizm'in canlı, etekemiğe bürünmüş bir biçimi olan bu belgeleri incelemek, Venezüella komünistleri açısından yaşamsal bir önem taşıyor. Venezüella Komünist Partisi'nin bütün üyelerini, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçimiyle, yalnızca yakından tanışmaya değil, aynı zamanda ve özellikle bu belgeyi derinliğine analiz etmeye çağırıyoruz. Bu metin, günümüz dünyasının en canalıcı sorunlarına açıklık getirmekte, aynı zamanda, emperyalizmin cinayetlerine karşı, bütün halkların sosyal ilerleme ve sosyalizm için savaşımının teorik bakımdan haklılığını göstermektedir.»⁽⁶⁾

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümünün dünyanın her yerinde kutlanacağı 1987 yılında, Sovyetler Birliği'nin saygınlığının eşi görülmedik bir düzeye çıkacağına, SBKP 27'inci Kongresi'nin dile getirdiği ülkelerin etkisinin her zamankinden büyük olacağına hiç kuşku yoktur. Plenum kararında belirttiğimiz gibi, bu forum, «her bakımdan istisnai bir tarihi önem taşıyordu. Ama bu forum, en başta, Lenin'in sanlı partisinin yönetiminde Sovyet halkının kahramanca çabalarıyla kurulan Sovyet toplumunun zihni ve mânevi gücünü bütün dünyaya gösterdi.»⁽⁷⁾

Kendi savaşkan geleneklerinden ve Yedinci Kongre kararlarından esinlenen Venezüella komünistleri, Marksist-Leninist düşüncelerin daha da yayılmasını sağlamak, antiemperyalist savaşıma yeni bir ivme kazandırmak için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar. Uluslararası ilişkilerde olumlu eğilimleri pekiştirmek için kararlılıkla hareket edecek, Venezüella ulusunun umutlarını yansıtan en değişik barış hareketlerine daha aktif olarak katılacağız. Venezüella Komünist Partisi, uluslararası görevini yaşama geçirirken, Nikaragua, El Salvador, Guatemala, Haiti, Portoriko ve Şili yurtseverleriyle, Venezüella emekçilerinin ve bütün ilericilerin dayanışmasını daha da güçlendiriyor. *Bununla birlikte, Venezüella komünistlerinin en önemli katkısı, hiç kuşkusuz, ülkemizin önünde yeni ufuklar açan parti politikasını, barış ve demokrasi güçleri arasında en geniş etkileşimi sağlayarak yaşama geçirmek olacaktır.*

⁽⁶⁾ En torno al XXVII Congreso del PCUS, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin Venezüella baskısı, 1986, Sayı 4.

⁽⁷⁾ Agy.

Reykjavik ve Kopenhag'dan sonra

(BARIŞSEVER GÜÇLERİN TAARRUZU SÜRÜYOR)

Anker Schjerning

Danimarka Komünist Partisi MK Sekreteri

Barış hareketinin büyümesi tüm barış savaşçılarını yüreklendiriyor. Bu büyüme günümüzde özellikle hızlıdır. Her hafta, barış güçlerinin toplumun giderek daha geniş kesimlerini kapsayan yeni savaş karşıtı eylemlerine ilişkin haberler geliyor.

Barış hareketi, Dünya Barış Yılı olan 1986 yılında, tüm kıtalarla yayılarak gözle görülür bir gelişme gösterdi. Buna neden olan etmenlerden biri, dünya sahnesinde süren gerginliktir. Bu, insanları kendi kaderleri ve gezegenin geleceği konusunda daha da kaygılandırdı ve onları nükleer tehdite, emperyalizmin çatışma ve silahlanma yarışını tırmandırma politikasına karşı tutum almaya zorladı. Birleşmiş Milletler Örgütü'nün Dünya Barış Yılı ilan etmesi ve bu yıl boyunca savaş karşıtı eylemlerin onun himayesi altında yürütülmesi çok önemlidir. Tek bir hükümet bile buna karşı çıkmadı. Birçoğu BM'in bu girişiminin, barış ve dünya güvenliğinin güçlendirilmesinin başarısını kolaylaştırma arzularını dile getirdi.

Barış hareketi her yerde hükümetlerinden gerçek destek görmediler, üstelik birçok Batı ülkesinde hükümetler bu hareketin önüne engeller çıkardılar. Ama barış ve yumuşamadan yana resmi açıklamalar, bu hareketin yayılması ve halk arasında saygınlığının artması için elverişli koşullar yarattı.

Tabandan yükselen barış girişim ve eylemleri, kamuoyu bilincinin olgunlaşmasına kayda değer bir katkıda bulundu. Böylesi eylemlerin her biri, milyonlarca insanın, yaşamlarının en önemli konularının, yani barış sorununun çözüme kavuşturulmasına katılma, nükleer savaşın önlenmesine kendi katkılarını yapma azmini ve isteğini yansıttı.

Elbette, sosyalist ülkelerin ve öteki barışsever devletlerin barış girişim

Anker Schjerning (1944 doğumludur), 1961 yılında Danimarka Sosyal Demokrat Gençlik Örgütü'nün üyesi olarak sosyal-politik faaliyetlere katılmaya başladı. 1962 yılında Komünist Gençlik Birliği'ne, 1968'de Danimarka Komünist Partisi'ne üye oldu. 1980'den bu yana Merkez Komitesi üyesi, 1983 yılından bu yana ise DKP MK Sekreteri olan Anker Schjerning, DKP Barış Komisyonu'nun başkanlığını yapıyor ve 1974 yılından bu yana Barış ve Güvenlik için Danimarka Bağlantı Komitesi'nin yönetim organında çalışıyor.

ve eylemleri özel bir rol oynadı. Bunlar, nükleer tehdidin ortadan kaldırılmasının, silahsızlanmaya doğru ilerlemenin yol ve araçlarına ilişkin tartışmalara netlik ve somutluk kazandırdılar.

Nükleer silahlardan kurtulmanın zorunluluğu üzerine ne kadar çok konuşulduğunu hatırlayalım. Bir yıl önce, Sovyetler Birliği içinde bulunduğumuz yüzyılın sonuna kadar bu türden silah yığınlarının üç aşamada yok edilmesine ilişkin bir plan öne sürdüğünde, bu birden uluslararası topluluğun dikkatini topladı. Silahlanma yarışının nasıl durdurulabileceğine ilişkin birçok tartışma oldu. Şimdi bunun yanıtını biliyoruz: Nükleer denemelere ilişkin genel bir moratoryum uygulanmalıdır. Bu, yığınsal kırım silahlarının daha da gelişkin hale getirilmesinin, böylesi silahların yeni türlerinin geliştirilmesinin ve uzaya ilk darbe sistemleri yerleştirilmesinin önünde bir engel oluşturacaktır.

Denetim sorunu, uzun bir süre başlıca engel olarak görüldü. Dört kıtadan altı ülkenin nükleer deneme sahalılarında sessizliğin hakim olup olmadığını denetleyecek uluslararası bir denetim sistemini öneren girişimi, Sovyetler Birliği'nin bu girişime verdiği destek ve Sovyet ve Amerikan sismologları arasındaki başarılı işbirliği, sorunun çok daha başka olduğunu ortaya koydu: Bu, gerekli politik isteğe sahip olup olmama sorunudur.

Sonuçta, burada da sorun açık ve somut olarak ortaya çıktı. Bütün dünya, ortak çıkarlarla uyum içinde bir karar alınması konusunda, kimin gerekli politik isteğe sahip olmadığını gördü.

Doğal olarak bu, kamuoyu bilincini etkiledi. Bunu biz ülkemizde de görüyoruz. Geçen bütün bir yıl boyunca, barış savaşçılarının nükleer denemelere son verilmesine ilişkin çağrısı, Danimarka halkının değişik kesimlerinin büyüyen ve güçlenen desteğini gördü. Bunda yeni olan ne? diye sorulabilir. Çünkü böyle çağrılar daha önce de yapılmıştı ve halk arasında benzer bir yankı bulmuştu. Eskisinden farklı olan şudur: Halk, bunun bir hayal olmadığını, eğer Sovyetler Birliği'nin moratoryumuna öteki nükleer silaha sahip devletler, en başta da ABD katılırsa, gerçekleşebilir olduğunu kavradı.

Savaşma, yüce ve ahlaksal açıdan haklı amaçlarla katılan her bir insanın, çabalarının elle tutulur somut sonuçlar getireceğini bilmesi çok önemlidir. *Barış savaşçılarındaki gibi bir yığın hareketi için bu daha da zorlu bir koşuldur. Savaş hazırlıklarına gösterilen manevi protestonun gücü, insanlara mutlaka bir sonuca ulaşacağı güvenini veriyor.*

Barış hareketindeki işte bu güven, Reykjavik'teki Sovyet-Amerikan buluşmasından sonra özellikle arttı. Bu buluşma, nükleer silahsızlanmanın olanaklı olduğunu açık bir şekilde ortaya koydu. Taraflar, Avrupa'daki orta menzilli roketlerin kaldırılması, aynı zamanda Asya'da ve Amerikan topraklarındaki bu türden roketlerin sayısında indirime gidilmesi ve 10 yıl içinde tümüyle ortadan kaldırılması perspektifiyle, stratejik silahlarda

köklü, yüzde 50'lik bir indirimle gidilmesi konusunda çok önemli bir mutabakata vardılar, ancak ABD yönetiminin Antibalistik Roket Sistemleri Antlaşmasını güçlendirmeye ve stratejik savunma girişimi çerçevesindeki çalışmalarını laboratuvar denemeleri ile sınırlandırmayı reddetmesi üzerine, bir anlaşma imzalanamadı. Washington'un «yıldızlar savaşı» projesine bağlılığının ardındaki saldırgan politikası, böylece nükleer ve genel bir silahsızlanmanın önündeki baş engel olarak ortaya çıktı. «Yıldızlar savaşı» programı, silahlanma yarışını durdurmak bir yana, bunu yeni, niteliksel bakımdan daha yüksek bir düzeye çıkarıyor. Barış da buna oranla daha az güvenli hale geliyor. *Dünya Barış Yılı'na hasredilmiş olan Kopenhag Dünya Kongresi'ndeki (15-19 Ekim) tartışmalarda barış güçlerinin yaklaşık tümünün bu sonuca vardığı görüldü.*

Bu kongre toplandığında, Reykjavik tepe toplantısı üzerinden bir hafta bile geçmemişti. Kongreye katılan delegeler 150 ülkeden geliyor ve uluslararası kamuoyunun geniş bir yelpazesini (politik ve dinsel çevreler, akademik ve kültürel topluluklar, kadın ve gençlik örgütleri, değişik savaş karşıtı örgüt ve gruplar) temsil ediyordu. Değişik inanç ve politik görüşlerden insanlar gezegenimizde barışın korunması konusunda bir diyalog için Kopenhag'da bir araya geldiler. Tartışmalara bir sınırlama getirilmemişti ve kongreye katılan herkese açıldı. Bölgesel anlaşmazlıklara, değişik ülkelerde insan haklarına ne ölçüde saygı gösterildiğine, insanlığa yönelik tehditin kaynaklarına, dünya uluslar topluluğu içinde güven sağlayıcı önlemlere, barış savaşımından geleneksel yığın örgütlerinin ve yeni toplumsal grupların rolüne ilişkin birçok birbirine zıt görüşler dile getirildi.

Tartışmaların odağını Reykjavik oluşturdu. Katılımcıların düşüncesine göre, tepe toplantısından sonra geçen kısa süre içinde kesin bir değerlendirmede bulunmak olanaksızdı, ancak hemen hemen herkes için, Sovyetler Birliği'nin öneri ve girişimlerinin, SSCB ve ABD nükleer silahlarında köklü indirimlerle silahsızlanma yolunda bir başlangıca perspektif ve olanak sağlamakta olduğu açıktı. Kongreye katılanlar arasında, nükleer tehditin ortadan kaldırılması ve silahlanma yarışının geriye çevrilmesi açısından bu tarihsel fırsatın kaçırılmaması için işte tam da şimdi, bu noktada ortak eylemin gerekli olduğu düşüncesinin egemen olduğu hissediliyordu. Kongreden bu yana geçen zaman içinde bu anlayış Danimarka barış hareketinde daha da güçlendi.

Uluslararası Hazırlık Komitesi'nin kongrenin bir sonuç bildirisi yayınlamamasını kararlaştırmış olduğu hatırlanacaktır. Ne ki, kongreye katılanların nükleer savaşın önlenmesi ve tüm nükleer silahların yok edilmesi için ortak eylemde birleşme arzusu, güçlü bir birleştirici etmen olduğunu kanıtladı. Dört kıtadan altı ülkenin barış güçleri temsilcileri, bir Kopenhag Çağrısı hazırladılar ve delegeleri imzalarıyla buna katılmaya çağırıldılar. Bu kısa ve açık bir belgeydi: «Yeryüzünde nükleer silah yarışını

durdurmak ve bunun uzaya taşınmasını önlemek, tüm nükleer silahları yok etmek amacıyla, ivedi pratik adımlar olarak şunları talep ediyoruz: Tüm nükleer silah denemeleri hemen durdurulmalı! Yıldızlar Savaşı reddedilmeli!» Kongreye katılanların büyük çoğunluğu bu çağrıyla imzalamak istedi. Bir imza toplama kampanyası halen tüm kıtalarda sürmektedir ve bu kongrenin barış için dünya çapındaki hareketle yakın bağına temsil etmektedir. Danimarka'da da, barış güçlerinin geniş bir yelpazesi, Kopenhag Çağrısı'nın amaçları doğrultusunda güçlü bir kampanyaya başlatmak amacıyla, 6-7 Aralık 1986'da, bir barış konferansında bir araya geldiler.

Bu birlik gösterisi de çok önemlidir. Bunu anlamak için, ABD'nde olayların nasıl geliştiğini ve sürmekte olan tartışmaları izlemek yeterli olacaktır. Reagan yönetiminin Sovyetler Birliği'nin silahsızlanma önerilerini kabul edilmez, nükleer denetim konusundaki zorlukları da üstesinden gelinmez olarak tanımlama çabasıyla vazgeçmekte olduğuna ilişkin işaretler vardır. Kuşkusuz, tersi değerlendirmeler tümenden yok olmamıştır; bunlar yalnızca eskiden olduğundan daha az tekrarlanmaktadır. Genelde, Beyaz Saray tarafından yönetilen Amerikan propaganda makinesi başka bir türden «suçlama»ya ayarlanmıştır. Şimdi sözde SSCB'nde basın ve düşünce özgürlüğü olmadığı, bu nedenle de her an bir oyuna girilebileceği öne sürülerek, Sovyetler Birliği'nin sözüne güven duyulmayacağı iddia edilmektedir. Bundan ötürü, Stratejik Savunma Girişimi'nin (SSG) olası bir «aldatma»ya karşı vazgeçilmez bir güvence oluşturduğu ileri sürülmektedir.

Açık ki, bu herşeyi tersine çeviren bir tutumdur. Eğer silahsızlanma konusunda bir anlaşmaya varılmak isteniyorsa, karşıdakine güvenmemek ya da karşıdakinin ülkesindeki toplumsal sistemi reddetmek, girişimin başarıya ulaşmasına hizmet etmeyecektir. Eğer bir anlaşma sağlanması istenmiyorsa, ikiye bölünmüşlüğü haklı göstermek amacıyla her zaman bir bahane bulunabilir. İşin acı tarafı, Reagan yönetiminin ikiye bölünmüşlüğü tüm insanlığa pahalıya malolabilir.

Amerikan propagandasının öne sürdüklerinin benzerlerini daha önce de duyduk. Kopenhag Dünya Kongresi'nin hazırlık çalışmaları sırasında da güvensizlik belirten açıklamalar oldu. Washington'un dümen suyunda giden, Danimarka'daki kitle iletişim araçları da içinde olmak üzere, basın kongreyi düzenleyenleri saldırı yağmuruna tuttu, bizzat böyle bir kongrenin toplanması düşüncesi üzerinde kuşku yaratmaya çalıştı. Kongrede insanlığı kaygılandıran ana konuların (nükleer denemelerin yasaklanması, Mihail Gorbaçov'un Reykjavik'teki önerileri ya da SSG) değil de, Sovyetler Birliği ile realist bir diyalog sürdürmenin sözde olanaksızlığının tartışılmasını önerdiler. Sovyetler Birliği'nin kongreye kendi görüşlerini dayatacağını ve barış hareketini kendi çıkarları için kullanacağını söylüyorlardı. Ancak, bugün, kongreden sonra, barış güçleri arasında diyalogu

engelleme ve barış hareketi içinde, en önemli olanın aleyhine ideolojik çatışmalar provoke etme girişimlerinin başarısızlığa uğradığı açıkça görülmektedir. Kongre açık bir şekilde, silahlanma yarışını ve SSG programını sürdürmenin hiçbir gerekçesi olmayacağını ilan etti ve nükleer silahların yok edilmesini talep eden yığın eylemlerinin taşıdığı önemin altını çizdi. Belirlenen ivedi görevler arasında, barış savaşçılarının, militarist güçlerin değişik ülkelerden barış hareketi temsilcileri arasında diyalogun güçlenmesini önlemek amacıyla kullandığı saldırganlığın ve çatışmanın övgüsü ile antisovyet propaganda ve karalamanın taşıdığı tehlikenin açıklanması amacıyla geniş bir kampanya başlatması da vardır.

Barış hareketlerinin artan etkisi, daha önce de belirttiğim gibi, hiçbir kuşkuya yer vermeyecek şekilde, sosyalist ve öteki barışsever ülkelerin yumuşamadan ve silahsızlanmadan yana güçlü eylemlerin bir sonucudur. Sağcı basının karalama kampanyalarına karşın, bu ülkelerin barış girişimleri uluslararası kamuoyunda giderek genişleyen bir yankı buluyor. Bağlantısızlar Hareketi uluslararası ilişkilerde her zamankinden büyük bir rol oynarken, dört kıtadan altı ülke («altılar») büyük bir saygınlık kazanıyor. Batı Avrupa'da sosyal demokratlar ve öteki politik güçler, Avrupa ülkelerinin, silahsızlanma konusunda Reagan çizgisinden bağımsız, kendilerine ait bir yaklaşım bulmalarını istiyorlar. Kongrenin çalışmalarını bitirmesinden sonra Kopenhag'da yapılan barış gösterisinde, Danimarka sosyal demokrat parlamento grubu sekreteri Jytte Andersen'in, konuşmasının sonunda Mihail Gorbaçov'un şu sözlerine yer vermesi anlamlıdır: «Hiçbir roket kalmadığında, nükleer roketlere karşı savunma diye bir şey niye gerek var? Bu kesinlikle anlamsızdır.»

Böylece barış güçlerinin geniş, güçlü bir taarruzu gelişmektedir. Savaş karşıtı savaşım sürecinde, barış güçleri, uluslararası gelişmelere ilişkin değerlendirmelerini de değiştirmektedir. Bu çerçevede, Batı Avrupa barış hareketi içinde derin değişimler meydana gelmektedir ve Danimarka'da bu bizim açımızdan büyük bir önem taşımaktadır.

1980'lerin başında, Batı Avrupa'ya Amerikan nükleer roketlerinin konumlandırılmasına karşı savaşım sırasında, kendiliğinden yükselen yığınsal barış hareketi, SSCB ile ABD'nin politikaları arasında bir ayırım görmüyordu. Daha önce savaş karşıtı savaşımında yer almamış ve politik faaliyetten uzak kalmış birçok silahlanma karşıtı, iki büyük devletin de Avrupa'yı bir rehine olarak kullandıklarına inanıyordu. Sosyal demokrat ve burjuva güçler de, kendi paylarına bu inancı güçlendirmek için ellerinden geleni yaptılar. Batı Avrupa kamuoyu, bölgedeki durumu değiştirmeye ve dünyada gelişmeleri etkilemeye yetenekli tek güç olarak görülüyordu. Bu kendiliğinden gelişen hareket, çoğu kez, her iki büyük devlete de karşı çıkıyordu.

Son yıllarda durum değişti. *Silahsızlanmanın yolunu açan yeni Sovyet barış girişimleri ve Ağustos 1985'te ilan edilen ve birçok kez uzatılan Sov-*

yetler Birliği'nin nükleer denemeler üzerindeki moratoryumu, iki devletten hangisinin barışın savuncusu olduğunu, hangisinin barışın önünde engeller çıkardığını, ikna edici biçimde ortaya koydu. Barış hareketindeki hemen hemen herkes, Sovyetler Birliği'nin barış yönündeki etkileyici çabalarını görebilir.

Kuşkusuz, herkes Sovyet dış politikası konusundaki önyargılarını ve yalnız izlenimlerini aşabilmiş değildir. Danimarka'da, örneğin, sosyal demokratlar ve sol güçlerin önemli kesimi yeni bir düşünme geliştirmeye daha yeni başlamaktadırlar. Bu hareketlerin birçok lideri, Sovyet barış girişim ve eylemlerinin önemini kabul etmekle birlikte, henüz şimdiye kadar, kamuoyunu bu girişimlerin desteklenmesi doğrultusunda seferber etmeye yönelmiş değildir. Bu «bekle gör» tutumlarının değiştirilmesi açısından güçleri barış için yığınsal halk hareketinin faaliyetlerine katmak çok önemlidir.

Kopenhag Kongresi, akıllarda kaynaşma olduğu bir durumda yapıldı. Hazırlıklar sırasında da, Kongrede de, yalnız Danimarka'da değil, birçok öteki Batı Avrupa ülkesinde de etkili sosyal-politik güçler arasında iki ana düşünce biçimi bulunuyordu. Kimileri, Sovyetler Birliği'nin, bir dizi tek taraflı eylemle ve önemli barış girişimleri ile, Batı Avrupa barış savaşçılarının istemlerine büyük ölçüde yanıt verdiğini kabul ediyordu. Ötekiler ise işi geçiştirmeyi tercih ediyorlardı. Bunlar, başlıca, barış savaşçılarının uluslararası karşılaşmalarının örgütsel ilkelerine ve bunlar arasında yapıcı bir diyalogun olanaklarına ilişkin kuşku duyanlardı.

İlk kesim, kongrenin örgütlenmesine yardımcı oldu, ötekisi ise, bunun «Sovyet yanlısı bir gösteri» olmaktan öteye gitmeyeceğini öne sürerek uzak durdu. Ancak, hazırlık çalışmaları sırasında, Sovyetler Birliği Barış Komitesi'nden ve öteki sosyalist ülkelerin benzer kuruluşlarından temsilcilerin, Kopenhag Kongresi'nde barış güçlerinin geniş temsilini kolaylaştırmaya hazır, açık içten tutumları sayesinde, bu tür kaygıların birçoğu giderildi.

Sonuç olarak kongre, biz komünistlerin ortak barış savaşımızda bağlaşıklarımızla birlikte yürüyeceğimiz yolda önemli bir kilometre taşı oldu. Şimdi, barış hareketinin değişik düzeylerinde sosyal demokrat partilerle ilişkilerde önemli olumlu deneylerimiz var. SSG'nin kabul edilmemesi, nükleer silahlardan arındırılmış bölgeler, nükleer denemeleri yasaklayan ve silahlanma yarışına son veren bir anlaşma, yumuşama, vb. gibi konularda ortak bir tutum sağlanmıştı. Danimarka Sosyal Demokrat Partisi'nin yöneticileri, kongreden uzak durdular, ancak bunlardan kimileri, nükleer silahlardan arındırılmış bölgelerin yaratılması için barış güçlerini desteklemenin ve halkın geniş kesimlerini seferber etmenin gerekli olduğunu görmeye başladı. Bu partinin önde gelen isimleri, genellikle komünistlerin oldukça aktif oldukları Barış ve Güvenlik için Danimarka Bağlantı Komitesi ve Barıştan Yana Sendikacılar'ın girişimiyle düzenlenen

gösterilere ve konferanslara katılmaktadır. Bu, sosyal demokratlarla işbirliğini ilerletmenin koşullarını hazırlamaktadır.

Partimize gelince. DKP, örgütleyici çalışmada yoğun deneyim elde etti. Kongre Hazırlık Komitesi'nde 400'den fazla örgütün temsilcisi yer alıyordu. Bunlar arasında Danimarka'dan dört parti, bir dizi sendika, kadın, gençlik örgütleri, dinsel örgütler, dayanışma grupları ve hemen hemen tüm ulusal barış hareketleri bulunuyordu. Çalışmalarımız boyunca, yeni, geniş çaplı ilişkiler kurduk ve nükleer tehditin ortadan kaldırılması ve silahlanmanın durdurulması savaşımına aktif olarak katılan yeni politik güçlerin tutumlarını çok daha iyi anlama olanağını elde ettik. Kuşkusuz, işbirliğini pekiştirmek ve karşılıklı ortak eylemin deneyimini genelleştirebilmek için, zamana gerek var. Bu ilişkilerin aynı zamanda partnerlerimiz için de yararlı olduğuna eminim. Onlar da, komünistlerin barışın ve güvenliğin sağlanmasına ilişkin ilkeli çizgisi ile yakından tanışma olanağını elde ettiler.

Danimarka Komünist Partisi, işçi sınıfının, sendikaların ve barış hareketinin ortak eylemlerinin yaygınlaştırılmasını ve derinleştirilmesini savunuyor. Savaşın önlenmesi, her zaman faaliyetimizin ana amacı olmuştur. 1980'lerin başlarında Danimarka halkının geniş kesimleri, nükleer savaş tehditinin son derece reel bir tehlike haline geldiğini hissettiğinde ve buna karşı birşeyler yapılması arzusunu açık biçimde gösterdiğinde, komünistlerin çalışmaları için yeni koşulların biçimlenmiş olduğunu kavramaya başladık. Güvenlik ve barışın korunmasına öncelik verildi, çünkü bu konular emekçi halkın ve nüfusun tüm öteki katmanlarının yaşamsal çıkarlarını etkilemekteydi.

Yığınlarla ortak eylem ve barış hareketine geniş katılım politikası izleyen parti, partlerini anlamaya çalışıyor ve örgütleyici çalışmadaki deneyimini paylaşmaya her zaman hazırdır. Komünistler, değişik savaş karşıtı grupların, sendikaların ve derneklerin barış girişimlerini vargüçle destekledi. Komünist Partisi, kendi görüş açısını dayatmaktan uzak durarak, gereken titizliği gösterdi ve gerçekçi bir diyalog sürdürmeyi amaçladı. Bu diyalog süresince, birçok insan bizim düşüncelerimize yanıt verdi ve biz kendi payımıza, barış hareketindeki öteki güçlerin görüşlerini öğrendik.

Savaş karşıtı savaşımındaki partnerler ve bağlaşıklar arasında yeni ortak eylem biçimleri ve gelenekler yavaş yavaş biçimlenmektedir. Yılda iki kez, Paskalya'da ve Birleşmiş Milletler Örgütü'nün Silahsızlanma Haftası'nda (24-31 Ekim) nükleer silahların yok edilmesi istemini desteklemek amacıyla yığınsal eylemler örgütleniyor. Bu eylemlerin herbiri öncesinde, barış hareketindeki parti, örgüt ve grupların temsilcileri arasında görüşmeler ve canlı tartışmalar yapılıyor ve her bir üyenin eşit haklara ve belirli bir ortak konuda kendi tutumunu açıklama olanağına sahip olduğu, geniş temsil yeteneğinde eşgüdüm komiteleri oluşturuluyor.

DKP'nin birçok girişiminin partnerlerimiz tarafından desteklenmekte olduğunu hoşnutlukla belirtebiliriz. Örneğin, savaş karşıtı hareketin aktivistleriyle, Sosyal Demokrat Parti üyeleriyle ortaklaşa, sendikaların liderlerini, BM gününde (24 Ekim), «12'ye 5 var» belgisi altında tüm ülke çapında sembolik «barış grevleri» örgütlemeye ikna etmeyi başardık. Bu, öğle saatinde, 12'ye beş kala başladı ve bu beş dakikalık iş durdurma sırasında, barış ve silahsızlanma sorunları tartışıldı. Böylesi grevler, 1983, 1984, ve 1986 yıllarında gerçekleştirildi. Birçok öteki barış gücü ile işbirliği içinde, komünistler tüm ülke çapında, belediyelerin nükleer silahlardan arındırılmış bölge ilan edilmeleri sorununu yükselttiler.

Şimdi, Kopenhag Kongresi'nden sonra, barış formunun düşüncelerini ülke nüfusunun tüm katmanlarına kavratma yönünde çalışmalar yürütüyoruz. Bu çalışmaların merkezinde, nükleer denemelerin yasaklanması, nükleer silahların yok edilmesi, nükleer silahlardan arındırılmış bölgelerin çoğaltılması ve SSG programının durdurulması için yığinsal bir savaşımın yaratılması amacı duruyor. Şu anda, Danimarka halkının yaklaşık yüzde 85'i, nükleer denemelere son verecek bir anlaşma istemini desteklemektedir. Bu güç, hükümete baskı yapma yönünde harekete geçirilmeli ve onu nükleer denemelerin yasaklanmasını isteyen dört kıtadan altı ülkenin girişimine paralel somut adımlar atmaya zorlamalıdır. Dahası, Kuzey'de nükleer silahlardan arındırılmış bir bölge yaratılmasına katkıda bulunmayı amaçlayan ve beş Kuzey ülkesi ve üç özerk bölgedeki (Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç, İsveç, Grönland, Faroe Adaları ve Aaland Adaları) tüm sekiz parlamentoda da çoğunluğu oluşturan parlamento üyelerine hükümet düzeyinde destek sağlamak büyük önem taşımaktadır. Bu, ülkelerin tek tek ve kolektif olarak, uluslararası gerginliklerin azaltılması ve barışçı işbirliğinin ilerletilmesi amacıyla, nükleer silahsızlanmanın sağlanması ve «yıldızlar savaşı» programının durdurulması doğrultusunda daha kararlı davranmasını olanaklı kılacaktır. Partimizin ve barış savaşımındaki partnerlerinin gösterdiği çabaların asıl yönü bu olmaktadır.

Barış hareketi, günümüzde uluslararası yaşamın, değişik ülkelerden milyonlarca insanın duygu ve görüşlerinin, eylemlerinin bir tür barometresi durumundadır. Nükleer tehditin protesto edilmesi ve bu tehditin ortadan kaldırılması arzusu, savaşıma katılan insanları birleştirmekte ve harekete geçirmektedir. Kopenhag Kongresi halkların ne arzu ettiğini çarpıcı bir şekilde göstermiştir, Reykjavik ise onların özlemlerinin gerçekleştirilebilir olduğunu kanıtlamıştır. Bu bakımdan sosyal-politik barometrenin ibresi «güzel hava» ya doğru yaklaşmakta ve barış hareketinde yeni bir atılımı müjdelemektedir.

Yenilenme, devimci bir iştir

GENNADIY BAŞTANYUK

SBKP MK üyesi, işçi

SBKP 27. Kongre kararlarının, partimizin ve ülkemizin yaşamındaki etkiyle oluşan köklü değişiklikleri «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin sayfalarında anlatmam için redaksiyonun yaptığı öneriyi kabul ederken, ben, hiç de kolay olmayan bir görev yüklendiğimi anlıyordum. Çünkü ülkenin sosyal-ekonomik gelişmesinin hızlandırılması, toplumda nitel bakımdan yeni bir durumun sağlanmasını öngören program, olası değişikliklerin içeriği, karakteri ve tempolarına ilişkin alışlagelmiş tahminlerin sınırlarını öylesine aşıyor ki, bunları tüm kapsamıyla hemen kavramak, biz Sovyet insanları için bile zor oluyor.

Kama Otomobil Fabrikası'nın (!) 12 bin kişilik parti örgütüne delege seçildiğim Kongre'den döndüğümde, yıllarca birlikte çalışmış olduğum ekip arkadaşlarım şunu sormuşlardı: Ekim Devrimi'nden neredeyse 70 yıl sonra biz yeniden yaşamımızın tüm yanlarının devrimci düzenlenmesinden, kesin dönüşümden, Kongre kararlarının her satırı için ödünsüz savaşım gereğinden niçin söz ediyoruz?

Gerçekten de, geride bıraktığımız yol doğru değil miydi? Ülkemizin yaşamında yığinsal özverili emek, kayda değer başarı örnekleri az mıydı sanki? Unü dünyaya yayılan Kama Otomobil Fabrikası'nın kuruluşunu ele alalım. Kaldı ki, sorun yalnızca böylesine büyük çapta başarılar da değil. Kendi yaşamımdan kimi örnekler vereyim. Özyaşamım pek o kadar zengin değil, ama geçtiğimiz yolun doğruluğunda kuşku bırakmıyor. 1949'da doğdum, ilk ve orta okuldan sonra sanat okuluna gittim, ardından orduda görevimi yaptım ve «Kahramanlık» madalyasıyla geri döndüm. 1972'de Kama Otomobil Fabrikası'nın kuruluşuna katıldım, daha sonra bu fabrikanın atelyelerinde çalıştım, ilk ağır yük kamyonunun monte edilmesine katıldım, geçen yılın Ekim ayında ise montaj bandından çıkan 750 bininci kamyonu uğurladım. Çok kısa bir süre önce işçiler beni toplumsal bir göreve, Tataristan Bölgesi Sendikalar Konseyi Başkanlığına seçtiler.

Fabrikanın kuruluşuna katılanlar, bu fabrikada çalışanlar için «Kamaz»

(!) Kama Otomobil Fabrikası, ağır yük kamyonları üreten en büyük Sovyet fabrikalarından biridir. Tataristan Özerk Sosyalist Cumhuriyeti'nde, Kama nehri kıyısında 1970'li yıllarda kurulmuştur. Cumhuriyetin yüzölçümü 68 bin km², nüfusu 3,5 milyondur. Tataristan sanayii yılda ortalama 13 milyar ruble tutarında ürün vermektedir. Bölge parti örgütünün 225 bin üyesi vardır. (Not Red.)

(Kama Otomobil Fabrikası) yalnız bir işletme adı, simgesi değildir. Bu adın ardında onların yaşamlarının zor, ama aynı zamanda ilginç, heyecanlı yılları yatıyor. İnşaatı görmeye gelen Amerikalı uzmanların, «Ford»-un, «Chrysler»in ve «General Motors»un bu boyutlarda ve saptanan bu sürede böyle bir işin altından çıkılabileceğini sanmadıklarını nasıl anlattıklarını anımsıyorum.

Bozkıra dev bir fabrika, hemen yanına yeni bir kent kurmak bizim için de kolay olmadı. Sobalı vagonlarda üşüdüğümüz, dört yanından rüzgarların kamçılacağı barakalarda barındığımız, çamur içinde debelendiğimiz az olmadı, ama korkanlar, bu zor işe dayanamayanlar çok değildi. Nitekim, bugün fabrikadaki işçilerin büyük yığını, onun eski kurucularıdır. Bu işçiler başlatılan davayı canla başla sürdürüyorlar. Belki kimileri benim sözlerimi basma kalıp sözler sayacak, ama ben gerçekten biliyorum ki, «Kamaz» ülkemizin üretim ve bilim-teknik alanlarındaki muazzam olanaklarının bir kanıtı ve aynı zamanda Sovyet insanlarının tükenmez yaratıcılık potansiyelinin bir ifadesidir.

Herşeyin pürüzsüz yürüdüğünü söyleyemem. Birçok şey çalışmalarını engelliyor, frenliyordu, ama biz, ülkemizin fabrikanın belirlenen sürede hizmete açılacağına inandığını bir an bile unutmuyorduk. Halk ekonomimizin güçlü bir ağır yük kamyonuna çok ihtiyacı vardı. Ve işte artık on yıldır «Kamaz»lar yollarda dolaşiyor. Ben ve arkadaşlarım için bu yalnız bir sonuç değil, aynı zamanda, halk için yaşamsal önemde büyük bir iş sana verildiyse, ulaşılamayacak bir hedef, aşılamayacak bir engel olmayacağı anlamında bir derstir.

Kendi deneyimim ve yoldaşlarımın yaşamı şunu gösteriyor: SBKP 27. Kongresinde belirlenen program, boşlukta oluşmadı ve biz tamamen bilinmeyen, yeni bir şey üzerinde gitmiyoruz. Komünistlerin, bütün Sovyet insanların ardında sosyalizm kuruculuğunun zengin deneyimi, zengin ürün verecek yeni ekim için zemini hazırlayan gergin emek yılları vardır. Cesur görevleri öne çıkarırken partimiz kendi gücüne güveniyor, halkın sosyalizmin ülkelerine ve ilkelerine olan bağlılığına inanıyor.

Ama yine de, biz niçin başlatılan yenilenmenin öz bakımından devrimci nitelik taşıdığını söylüyoruz? Halkın öz çıkarlarına uygun düşen ve yalnız bu nedenle bile herkesin koşulsuz desteklemesi gereken dönüşümlerin gerçekleştirilmesi için savaşım sorunu niçin öylesine kesin ortaya konuyor? Demek ki, bizim sosyalist gerçeklerimiz arasında, ilerlememizi engelleyen etmenler vardır. Demek ki, ekonominin entansif bir biçimde büyümesini, yaşamımızın kökten yenilenmesini, her çeşit gösteriş, donukluk, duraklama ve kayıtsızlık belirtilerinden arındırılmasını bilinçli ya da bilinçsiz frenleyen insanlar vardır. Komünistler arasında da böyleleri bulunmaktadır.

Böylesi etmenler ve insanlar olduğunu bugün ülkemizde kimse gizle-

miyor. Önceki yıllarda oluşan ekonomik yönetim mekanizmasını yenilemek gerekmektedir. Bu mekanizma artık gerekli ekonomik-sosyal gelişme tempolarını sağlayamıyor. Birçok işletmede bilimin ve teknolojinin kazanımları henüz az kullanılıyor. Kimi yöneticiler, çağını yaşamış eski yönetim yöntemlerinde ayak diremeye devam ediyor, üretim alanını iyileştirmenin gereklerine, emeği hesap verme rakamlarına göre değil de nihai sonuca göre değerlendirme hükümlerine karşı korkuyla, bazen de önyargıyla davranıyorlar.

Örneğin, bizim Tataristan Özerk Cumhuriyeti'mizde bu, yürürlükteki beş-yıllık plan tasarılarının hazırlanmasında ortaya çıktı. Birçok ekonomi uzmanı, eskiden uygulanan tahminlerin esiri durumunda oldukları için, kendilerini üretimde ek potansiyeller araştırmaya, üretimin teknik düzeyini artırmanın yollarını bulmaya zorlamadılar. Bunlar çoktan yerleşmiş ve oldukça kök salmış bir kurala göre davrandılar: «Ulaşılanı göre» planlama yöntemini temel aldılar, yani her yıl, nicel göstergeleri ifade eden yüzde birkaçı, yerine getirilen plan düzeyine eklediler ve bununla yetinip rahatladılar. Oysa ne oldu? Planla ilgili öneriler toplandığında, hızlanma yerine, hep aynı kaplumbağa tempoları ortaya çıktı: Emek üretkenliğinin beş yılda olup olacağı % 16 artması, yani 27. Kongre'nin Ekonominin Temel Gelişme Doğrultuları kararında öngörülenden üçte bir oranında daha az artış göstermesi söz konusuydu.

Cumhuriyetimizin komünistleri, bu duruma elbette kayıtsız kalamazdı. Onlar hemen gerçekten büyük gayret isteyen planlar için, üretici güçlerin verimli kullanılması için, malzeme ve işgücü tasarrufu için savaşıma koyuldular. Parti örgütlerinin savaşkanlığı ve kararlılığı sonucu, cumhuriyetimizde sanayinin yüksek bir düzeye çıkmasını sağlayacak, her bakımdan temellendirilmiş somut girişimlerin önerildiği «Emek» programı, bütünsel bir hedefler programı hazırlandı. Komünistler bu programın gerçekleştirilmesini sıkı denetim altına aldılar.

Yürütülen çalışmalar bir kez daha gösterdi ki, yalnız yöneticiler değil, kimi üretim kolektifleri de geçen yıllarda kendilerine dokunmayan, sahte, gerçek olmayan başarılar dolayısıyla kolay hayat, saygı ve maddi teşvik sağlayan, plan görevlerini hafifleten ayarlamalara alışmışlar, bunlara uymuşlardır. Yenilenme süreci, bu durumdan hoşnut olan kimselerin, kuşkusuz hiç te hoşuna gitmedi. Bu nedenle parti örgütleri, yenilenmeyi frenleyenlere, davranışlarıyla komünist adını lekeleyenlere karşı zaman zaman sert önlemler almak zorunda kalıyor. 1985 yılında ve 1986'nın ilk yarısında 227 komünist ağır parti cezasına çarptırıldı, birçokları kendilerine gösterilen güveni hakemedikleri için görevlerinden uzaklaştırıldı, 39 kişi ise SBKP'nin saflarından çıkarıldı. Şöyle ki, gerçek yenilenme için, hem eskimiş üretim yapısının hem de çoğu kez yenilikçi maskesi ardına gizlenen ikiyüzlülerin direncini kırarak gerçek bir kavga vermek gerekiyor.

Ayrıca söyleyeyim ki, ister üst düzeyde kadrolar olsun ister sıradan

komünistler, ileriye doğru hareketimizin kısıynda kalmış, başlatılan dönü-şümler için bir yük, bir engel durumuna düşmüş kişiler hakkında bir-şeyler duyduğum ya da okuduğum zaman acı ve üzüntü duyuyorum. Ne de olsa bu insanlar, bir rastlantı sonucu birden aramızdan belirmedi. On-ların bugünkü tutuculuklarının ardında, yavaş yavaş oluşan, sosyalist dü-zenin dinamik gelişmesini engelleyen, sosyalist düzenin olanaklarının ve önceliklerinin etkin bir biçimde kullanılmasına engel olan süreçler yatı-yor.

İşte bu nedenle SBKP MK'nin daha Nisan Plenumunda (1985), daha sonra da partinin 27. Kongresi'nde şunlar vurgulandı: Belirlenen yenilen-menin devrimci diyalektiği herşeyden önce hantallık gibi olumsuz olgu-lara ve eğilimlere yolaçan koşulları ortadan kaldırmaktır. Burada söz ko-nusu olan, hatalar, yetersizlikler karşısındaki duyarlılığımızı, parti yaşa-mında Leninci normların çiğnenmesi, sosyal adalet ilkelerinden uzaklaşıl-ması karşısındaki duyarlılığımızı, düzensizlik, terbiyesizlik, kendini beğen-mişlik, kayıtsızlık ve sorumsuzluk belirtileri karşısındaki duyarlılığımızı yitirmeye başladığımız koşullardır.

Bu zararlı eğilimler virüsünün bir bütün olarak partiyi ve toplumu «sar-dığını» söylemek, doğru olmayacaktır. Yaşamımıza gölge düşüren olgular karşısında hiçbir zaman boyun eğmeyen bir hayli komünist ve partisz kişi biliyorum. Bir işçi olarak ve ideolojik-politik bakımdan çelikleştığım «Kamaz» kolektifinde geçirdiğim yıllar, partimizin temelinin, özünün sağ-lıklı kaldığını gösteriyor. Nitekim partimiz geçmişin deneyimini eleştirel açıdan gözden geçirme gücünü, yapılan hataları cesaretle yenibaştan değerlendirme yiğitliğini kendinde başkalarının telkiniyle bulmadı. Kendi politik düşünce tarzını ve kendi çalışmalarını köklü bir biçimde yenileme yeteneğini ortaya koyan, yaşamın gereksinimlerinin gerisinde kalan eski tutumlardan vazgeçmek zorunluluğu sorununu açıkça ve dürüstçe öne süren ilk önce bizzat partimiz oldu. Partimiz yalnız olumsuz olguların kesin ilkesel değerlendirilmesiyle yetinmeyerek, Leninci geleneklere uy-gun bir biçimde devrimci yenilenmeyi gerçekleştirmenin girişimciliğini ve tüm sorumluluğunu kendi üzerine aldı. M. S. Gorbaçov yoldaş, ülke için belirlediklerimize partiden başlayacağımızı söyledi.

Ve bu büyük işe artık başlanmış bulunuyor. İyi, enerjik bir başlangıç yapıldı. Düne kadar fabrikada 7 kişilik bir temel parti grubunda sıradan bir komünist olan ben bugünkü SBKP Merkez Komitesi üyesi sıfatıyla, tüm partinin nasıl coşkuyla harekete geçtiğini, partinin yönetim organlarıyla komünistlerin temel yığını arasındaki mesafenin nasıl hızla küçüldüğünü özellikle iyi görüyorum. Önümüze yeni ve karmaşık görevler kondu ve biz hep birlikte 27. Kongre kararlarının yaşama geçirilmesi için azami ölçüde caba harcamak zorundayız.

Bu işe herşeyden önce, en azından benim anladığım kadarıyla, komü-nistlerin saflarını sıklaştırmak, partinin bütün çalışmalarını halka, onun

çıkarlarına, kaygılarına, günlük gereksinimlerine doğru çevirmektir. «Parti ile halk bir bütündür» belgisine biz çoktan alıştık. Ama bu belge bugün, düne göre başka bir anlam kazanıyor ve bizzat yaşam bu belgeye yeni somut içerik veriyor.

Sendika yöneticisi olarak ben şimdi hemen hemen hergün cumhuriyetimizin değişik emekçi kolektiflerini ziyaret ediyorum. İşçilerle yaptığım konuşmalar şunu gösteriyor: Partinin bugünkü rotasını açıklamak için parlak sözlere gerek yoktur. İşçiler bu rotayı tamamen kabul etmişlerdir ve Kongre'nin yaratıcı havası, yenilikçi ruhu insanların yalnız kafalarında değil, aynı zamanda yüreklerindedir. Dile getirilen tek kaygı kayıtsızlık ortamının, işlerin gerçekçi yolundan uzaklaşması gibi eski olayların, çözülmemiş sorunların suskunlukla geçiştirilmesinin yeniden yeretmesine izin verilmemesi. Ama biz komünistler kesinlikle inanıyoruz ki, eskiye dönüş söz konusu değildir ve olamaz, yenilenme süreci geri dönüş tanımaz.

Kuşkusuz, önümüzde duran işlerin boyutları öylesine büyük ki, belki bugünkü başlangıca oranla kimi şeyleri düzeltmemiz gerekecek. Bütün sorunlara hazır yanıtlar olduğu söylenemez. Aramak, araştırmak gerekecek ve belki de bugün farkında olunmayan hatalar yapılacak. Ama en önemlisi rotamızın doğru olduğudur ve bunda kuşku yoktur.

Ülkemizin 2.000 yılında, 27. Kongre tarafından belirlenen düzeye ulaşması için harekete geçirilmesi gereken temel, stratejik potansiyeller, henüz seferber edilmiş değil belki. Ekstansif (yaygın) ekonomi düzenekleri eskisi gibi dönüyor ve biz ekonominin bilimsel-teknik devrimle yanyana değil, içiçe gelişmesi için yeni raylar üzerine nasıl oturtacağımızı henüz denemekteyiz. Halk ekonomisinin bütün yönetim manivelaları bugün henüz doğru ve verimli durumda değildir.

Örneğin, 1986 yılının yerine getirilen planlarının artık 12. Beşyillik için öngörülen düzeye uygun olması, genel olarak teknik ve örgütsel yenilenmenin sonucu değildir. Bu düzey herşeyden önce, insanların iş karşısındaki tutumunda meydana gelen değişme sonucu sağlandı: Emekçi kolektiflerinde aktiflik, iş disiplini, sorumluluk ve örgütlülük yükseldi. Üretim alanında, bundan da öte bütün yaşamımızda düzenlilik, titizlik, ihmalciliğe ve sarfıyaçılığa karşı hoşgörüsüz davranma arttı.

Bu neyi gösteriyor? Herşeyden önce, yenilenme ve hızlandırmanın baş faktörü olan *insan faktörünün* harekete geçmeye başladığını gösteriyor. Ülkede partililik bilinci ve işçi onuru, komünistin sorumluluğu ve yurttaşlık görevi gibi kavramların gerçek, yüksek değerini yeniden kazandığı bir ortam oluşuyor. Bu olmasaydı, Kongre kararlarımız böyleli kapsamlı, herşeyi içeren bir güç, bir hüküm durumuna gelemezdi.

Partimiz Sovyet halkının önüne yalnız geleceğin büyük perspektiflerini koymakla kalmadı, aynı zamanda belirlenen hedeflere ulaşmanın zor olduğunu da söyledi. Yalnız başkalarının yetersizliklerini ve birilerinin yap-

tığı hataları gidermek değil, aynı zamanda kendimizle mücadele etmemiz de gerekecektir. Bugün bizim toplumumuzda, «benim yenilenmeye ihtiyacım yok, ben şimdi de her yeniliği benimsemeye hazırım» demek hakkına sahip tek kişi yoktur. Ve eğer herhangi biri böyle bir iddiada bulunuyorsa, bu onun yenilenmenin yarattığı sorunların mantığı üzerinde pek düşünmediğini, günümüz gerçeklerinin aşılması hiç de kolay olmayan çelişkilerini kavrayamadığını gösteriyor.

Ben işçiyim ve yaşamımın sonuna kadar yüreğim işçi yüreği kalacaktır. Çünkü ben her zaman şuna inandım ki, işçi herşeyden önce toplumun ve devletin işlerinden sorumluluk duyan kişidir. Hele de komünist ise. Ülkemizdeki değişiklikleri ben bu görüş açısından kavrayıp benimsiyorum. Demokrasi ve yüksek beklenti, eleştiri ve özeleştiri, geniş açıklık, sosyal adalet ilkesine uyulması için aktif savaşım ruhu her geçen gün biraz daha derinlemesine yaşamımıza giriyor. Ve eğer yalnız bu söz konusu edilirse, bugün komünistlerin ve Sovyet insanların ezici çoğunluğu buna «evet» diyor. Hem insanlardan istenenlerin, hem eleştirinin ve açıklığın ve aynı biçimde sosyal adaletin artmasından yana çıkıyor. Ama biz çoğu kez şunu unutuyoruz: Bu işe herkesin kendisinden başlaması gerekiyor.

Örneğin, komünist yöneticilerden büyük işler beklenmesi, istenmesi gerekli ve önemlidir. Kime daha büyük güven gösterildiyse, ondan daha çok istenmeli. Bu böyle olmalı. Ama inanıyorum ki, sıradan emekçilerden, bütün komünistlerden istenen de daha az olmamalıdır. Partimizin sıralarında yer alanların üçte ikisine yakını işçi ve köylüdür. Bu, partinin temelidir. Bu nedenle, şu ya da bu yönetici yoldaşı ne kadar eleştirirsek eleştirelim, yenilenmenin yazgısı partinin taban örgütlerinde, işyerlerinde belirlenecektir. Kendi deneyimime dayanarak söyleyebilirim ki, yenilenme henüz istenilen düzeye gelmedi. Henüz komünistlerin tümü ülkemizde olup bitenlerden kişisel sorumluluk bilincinin derin özüne inememiştir.

Bir örnek vereyim. Bundan bir süre önce «Kommunist Tatarii» dergisinde çıkan bir yazıda şunları okudum: «Partililerin çoğunluğu sosyalist yarışmada en önde gidiyor, yenilikçilik, girişimcilik ve yüksek toplumsal aktiflik örneği veriyorlar. Dikkate değer bir olgu: Değişik girişimlerde ve önerilerde bulunan 23 binin üzerinde emekçinin üçte biri komünisttir». Olgu gerçekten kayda değer bir olgu, ama bunu bir de öteki yanından ele alalım. Cumhuriyetimizde en yüksek emek göstergeleri kazanan yaklaşık 30 bin kişinin yalnız üçte biri komünist. Üretimde parti üyesinin öncülük rolü için, söz konusu olan o yenilikçi girişimde kişisel örnek olmak için bu çok az değil mi? Kanımca, söylenenler daha çok belirli bir pasifliğin, komünistlerin bir kısmının kendine karşı yetersiz titizliğin kanıtıdır.

Sovyet insanların uluslararası politikanın en büyük sorunlarına dek, toplum için önemli konularda böylesine geniş çapta bilgilendirildiği başka bir dönem hatırlamıyorum. M. S. Gorbaçov'un Reykjavik'teki görüşmeden sonra doğrudan halka hitaben yaptığı televizyon konuşmasını hatırlamak

yeterlidir. V. İ. Lenin, devletin, yığınların herşeyi bildiği, her konuda hüküm verebildiği ve herşeye bilinçli gittiği zaman güçlü olduğunu belirtmiştir. (2)

Sanıyorum ki, Lenin'in bu görüşünün bilgeliğini biz henüz hepimiz de tam anlamıyla kavramış değiliz. İhlalleri, suistimalleri ve benzeri hastalıkları her gün şiddetle eleştiren, ama bu olguların kökünün kazınmasına yardımcı olmayan açıklığın beş paralık değeri yoktur. Açıklık bir amaç değildir. Açıklık herşeyden önce eleştiriye etkinlik kazandırmanın, toplumun örgütlülüğünü ve birlikteliğini yükseltmenin, sosyalist moralin sağlıklı ilkelerini teşvik etmenin aracıdır. Açıklık silahı yalnız engellere karşı değil, aynı zamanda sosyalistçe yaşamaya ve çalışmaya yardım eden ya da yardım etmesi gerekenler için de kullanılmalıdır.

İnsanların her bakımdan bilgilendirilmesi, kararların tartışılmasına ve alınmasına katılma olanağı, onların bilincinin yükselmesine yardım ediyor, toplumun çıkarları için eyleme teşvik ediyor.

Tataristan SBKP Bölge Komitesi parti çalışmalarının en önemli sorunlarından biri olan kadro sorununun çözümünde açıklığın sağlanması konusuna, kanımca, çok doğru bir yaklaşım gösterdi. Kadro politikasıyla ilgili sorunları konu edinen Plenum hazırlıklarına başlarken bölge komitesi kendi gazetesi aracılığıyla bütün komünistleri, cumhuriyetimizin tüm emekçilerini, 27. Parti Kongresi'nin getirdiği görevler ışığında bu alandaki çalışmaların iyileştirilmesi için tavsiye ve önerilerde bulunmaya çağırdı. Yenilenmenin zorunluluğunu bütün yöneticiler derinlemesine kavramış mıdır? Kadrolar yükseltilirken ve değiştirilirken, onların politik ve çalışma nitelikleri, yetenekleri, somut başarıları, insanlara karşı tutumu her zaman dikkate alınıyor mu? Kadrolarla çalışma alanında parti komiteleri ve örgütlerinin pratiği nelerle zenginleşmiştir? Kadro seçmede, dağıtmada ve eğitmedeki zengin biçim ve yöntem potansiyelinden tam olarak yararlanılıyor mu? Parti basınının sayfalarında yaygınlık kazanan açık, dürüst söyleşilerde temel alınan sorular böyle formüle edilmişti.

Böyle bir yaklaşım, kanımca, çok önemlidir, açıklığa etkinlik kazandırılmaktadır. İnsanlara yalnız bilgi vermekle kalınmıyor, gerçekten sorumlu bir işin içine, belki de en ivedi sorunların çözümüne çekilerek herkese şöyle deniyor: Yenilenmeyi gerçekleştirmek için, hepimiz kolları sıvamalıyız!

Bugün biz Sovyet komünistleri için en önemli sorun olan partinin ve ülkenin yaşamını yenileme konusunda düşündüklerimi, ümitleri ve kaygıları gözlemledim yazdım.

(2) Bak: V. İ. Lenin. Tüm yapıtlar, c. 35, s. 21 (Rusça, «İşçi ve Asker Sayımları Sovyetlerinin 2. Kongresi'ne sunulan barış konusundaki rapor üzerine kapanış konuşması»ndan, 8 Kasım 1917).

İki kutuplu sisteme güçlü bir darbe

ZENON ZORZOVILIS

Yunanistan Komünist Partisi (YKP) Merkez Komitesi üyesi

Yunanistan komünistleri Ekim 1986'daki belediye seçimlerinde çok karmaşık koşullarda mücadele vermek zorunda kaldılar. İktidardaki Yunanistan Sosyalist Hareketi Partisi (PASOK) ve sağcı muhalefet partisi Yeni Demokrasi'nin (YD), seçimleri politize etmeyecekleri yolundaki vaatlerine karşın, seçim kampanyası dar, partizan temelde sürdürüldü. Gerek PASOK, gerekse YD, seçimleri iki partili sistem çerçevesinde iki parti arasında çekişmeye indirgemeye, Yunanistan Komünist Partisi'nin başı çektiği sol ve ilerici güçler koalisyonu adaylarını saf dışı etmeye çalıştı. Seçimlerin konusunun hükümet sorunu olmamasına rağmen, sonucunun ülkede politik durumun gelişmesi açısından çok önemli olacağı daha en başından çıktı.

Seçimlere katılanların ne gibi amaçları vardı? PASOK halkın hükümetin politikasını desteklediğini yeniden göstermesini istiyordu. Yeni Demokrasi PASOK'u yenilgiye uğratmak ve adaylarının zaferini, Yunanlıların sağcıları mevcut hükümetin tek alternatifi olarak gördüğünün kanıtı olarak kullanmak istiyordu. Yeni Demokrasi, Atina, Pire, Selanik ve başka birkaç ilde önde gelen politikacıları (eski bakanları, milletvekillerini ve diğerlerini) belediye başkan adayı olarak gösterdi.

Komünistler seçim hazırlıklarına daha 1986'nın ilk aylarında başladılar. En temsili politik temelde sıradan insanlardan oluşan komiteler oluşturuldu. Bu komiteler yerel sorunların çözümü için programlar hazırlamayı ve güçleri harekete geçirmeyi üstlendiler. Parti belediyelerin özgül sorunlarını, yığınları ilgilendiren daha kapsamlı sorunlarla (yüzbinlerce insanı etkileyen sürekli artan işsizlik, fiyatların, kiralarn ve hizmet maliyetlerinin artışı, sağlık hizmetlerinde ve eğitimdeki kötüleşme, çevre kirlenmesi) bağlamaya çalışıyordu.

Bu sorunların ve diğerlerinin son derece keskinleşmesi her şeyden çok, ekonomik bunalımın yükünü emekçi halkın sırtına bindirmek isteyen hükümetin politikasıyla bağlıdır. Genellikle PASOK'un politikasında sağa kayış ve hükümetinin otoriter tarzı, kibirliliği, halk arasında hoşnutsuzluk doğurdu. Halk seçimleri, bu doğrultuyu onaylamadığını dile getirmenin etkin bir yolu olarak gördü. Aynı zamanda PASOK'un, adaylarına oy vermeyi reddederek, partinin «aklına başına getirmek» isteyen geleneksel destekçileri de vardı.

YKP'nin belediye seçimlerinde esas taktiği sol ve ilerici güçler koalisyonunu oluşturmaktı. Sorun yalnızca bir seçim başarısı elde etmek değil-

di, çok daha geniş kapsamlıydı. Amaç, YKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri H. Florakis yoldaşın dediği gibi, gerçek değişimi görmeyi arzulayan, ulusun ABD'ye ve NATO'ya bağımlılıktan kurtulmasından, daha güçlü ulusal egemenlikten, devlet kurumlarının köklü biçimde demokratikleşmesinden, tekellerin keyfi faaliyetlerine son verilmesinden ve Yunanistan'ın bağımsız gelişmesinden yana olan tüm toplumsal grupları, partileri ve yığınsal hareketleri birleştirecek olan koalisyonun oluşturulması doğrultusunda seçimlerin başlıca ve somut bir adım olmasını sağlamaktı.

Başka bir amaç da, egemen olan iki partili sisteme bir darbe indirmek ve Yunanlıların her oy verişlerinde iktidar partisi tarafından öne sürülen, çok kullanılan «ya PASOK, ya da sağcılar» ikilemini yıkmaktı. Bu slogan, günümüz koşullarında sola yönelik seçmenleri sağcıların yeniden iktidara gelmeleriyle tehdit ederek şantaj yapmada kullanıldı.

Koalisyonumuz, taktik çizgisine bağlı kalarak, 303 belediye başkanlığından 298'i için aday gösterdi. Yerel listelerde temsil edilen başlıca güçler arasında YKP'nin yanısıra «iç» parti, Yunanistan Birleşik Sosyalist Bağlaşıklık, PASOK'dan ayrılan akımlar (Sosyalist Birleşik Sendikal Hareket ve Halkın Savaşkan Birliği) ve çok sayıda solcu ve ilerici kişiler yer aldı. Koalisyon 22 belediyede PASOK ile birlikte hareket etti.

Adayların, oyların mutlak çoğunluğunu almalarının gerektiği ilk tur nesnel olarak daha belirgin olarak politik karakterdeydi, çünkü her parti kendi adaylarını destekledi. En çok oy alan iki liste ikinci turda yarışabilecekti.

Seçimlerin sonuçları iktidar partisinin etkinliğinin önemli ölçüde azalmış olduğunu gösterdi. *PASOK'un kaybettiği oyların çoğunu sol ve ilerici güçler koalisyonu kazanırken, ancak çok küçük bir bölümü Yeni Demokrasi'ye gitti. Seçmenlerin diğer ve önemli bir bölümü, ya oy kullanmayarak ya da geçersiz oy kullanarak hükümetin politikasına güvenmediklerini dile getirdiler. Seçim sonuçlarına ilişkin bazı rakamlar verelim: PASOK geçen seçimlerde 167 belediye başkanlığı kazanmışken bu kez 135'ini kazandı; ve YKP geçen seçimlerde 46 belediye başkanlığı almışken, bu kez koalisyon 72 belediye başkanlığı kazandı. Bu rakama PASOK'la işbirliği içinde kazanılan 15 belediye başkanlığı da dahildir.*

Seçimler, üç büyük ilde, çoğunlukla işçi sınıfının oturduğu, yoğun yerleşim bölgesi olan çevrelerdeki «kırmızı kemerlerde» YKP'nin ve sol güçlerin konumlarının güçlü olduğunu gösterdi. Atina ve Pire'nin banliyöleri de içinde, Attika'nın 61 belediye başkanlığından 23'ünü koalisyon kazandı. Geçen seçimde ise koalisyon bunlardan 16'sını kazanmıştı. Koalisyon adayları Selanik bölgesinde 15 belediye başkanlığından 8'ini aldı.

Seçimlerin ikinci turunda koalisyon yalnızca daha önce PASOK'u destekleyen birçok seçmenin değil, aynı zamanda geçmişteki önyargılarının üstesinden gelerek komünistlerin ve solun genel olarak onların çıkarları-

nın savunucusu olduklarını gören çok sayıda insanın desteğini de aldı. YKP'nin politikası bu kaymaya katkıda bulunan başka bir etmendi. Tekellere ve büyük sermayeye hizmet eden emperyalizm yanlısı ana güç olarak Yeni Demokrasi'ye karşı tutarlılıkla mücadele ederken, komünistler bu partiyi destekleyen sıradan seçmenlere karşı dikkatli bir tutum izlediler.

YKP'nin belediye seçimlerindeki taktiğini açıklamak için, nüfusun yoğun olduğu bölgelerin büyük çoğunluğunda, belediye başkanlarının seçildiği ikinci turdaki mücadelenin kimi unsurlarını ele alalım. İkinci turda 37 ilde koalisyon Yeni Demokrasi adaylarıyla, 135 belediye bölgesinde PASOK Yeni Demokrasi'yle ve 21 belediyede koalisyon PASOK ile yarıştı.

YKP Merkez Komitesi, koalisyonun sağcı adaylara karşı mücadele ettiği bölgelerde eğer PASOK koalisyonun listesini desteklerse, koalisyonun da, Yeni Demokrasi ile yarıştığı bölgelerde PASOK'u destekleme kararı aldı ve bu karar koalisyondaki bağlaşıklarımız tarafından desteklendi. İkinci turda, PASOK ve Yeni Demokrasi'nin yarıştığı Atina'nın merkezi ise müstesna tutuldu. Burada seçmenlerimize genel kurula uymaları çağrısında bulunmadık; onların iktidar partisinin adayına karşı tutumlarını belirtmelerini kendilerine bıraktık.

Komünist Partisi böyle bir çizgi izlemek zorunda kaldı ve komünistlere karşı ayrımcı bir politika izlemek anlamına gelen ve seçim yasalalarına dayandırılan, «ya PASOK ya da sağ» ikilemini kabul etmek niyetinde olmadığını uzun bir zaman önce açıklamıştı.

PASOK yöneticileriyle birinci turdan sonra yaptığımız görüşmelerde, başta doğrudan, nisbi temsilin uygulanmasının kesin garanti edilmesi olmak üzere minimum politik tavizler vermesinde ısrar ettik. Ancak iktidar partisi somut yükümlülükler üstlenmeyi reddetti ve «kendi gücüne dayanma» politikasını sürdürme niyetini yeniden doğruladı.

PASOK yöneticilerinin karşılıklı kabul edilebilir çözüm üzerinde anlaşmayı reddetmesi demokratik güçlerin ellerini kollarını bağladı. Şayet daha geniş bir birlik olabilseydi, en azından iki büyük il olan Pire ve Selanik'te sağcılar engellemek olanaklı olacaktı. Yine de YKP'nin ve koalisyonun, PASOK'un listesini karşılıklı temelde destekleme politikası sonuç verdi. Sol görüşlü seçmenler, iktidar partisinin çizgisinden haklı olarak tatmin olmamalarına ve hoşnutsuzluklarına rağmen PASOK adaylarına oy verdiler ve bu PASOK'un 135 belediyeden 110'unda Yeni Demokrasi'yi yenilgiye uğratmasını sağladı.

Ve şimdi de «İç» partinin tutumuna değinelim. Yönetimi içindeki güçlü bir grubun aldığı olumsuz tutuma rağmen parti birçok belediyede koalisyona katıldı. Ama, bu grupdan gelen baskıya boyun eğerek ve kendi yerel kadrolarının görüşlerini dikkate almayarak, «İç» YKP iki bölgede, Atina ve Pire'nin merkezlerinde yalnız başına hareket etti ve böylece koalisyonun çabalarını engelledi.

Seçimlerin sonuçlarını özetlerken, ilerici güçlerin başarısının PASOK ve Yeni Demokrasi tarafından savunulan iki kutuplu sisteme güçlü bir darbe indirdiği söylenmelidir. İki partili sistemin bu iki savunucusunun da koalisyonu ve her şeyden çok YKP'ni durdurma girişimleri sonuç vermedi. Bu, komünistlerin, elbette, bu iki partiyi bir tuttukları anlamına gelmez. Biz yalnızca seçmenleri şaşırtmak ve sol cepheye katılmalarını önlemek amacıyla oynanan, dürüst olmayan oyunu açığa çıkarıyoruz.

Yunanistan Komünist Partisi Papandreu hükümetinin olumlu dış politikasını, özellikle barışı ve nükleer silahsızlanmayı, Avrupa'da gerginliklerin azaltılmasını savunma çabalarını, aynı zamanda Delhi Çağrısını yayınlayan Altılar çerçevesi içindeki faaliyetlerini her zaman memnurlukla karşılamış ve desteklemiştir. Seçimlerden sonra yapılan YKP Merkez Komitesi Plenumunda alınan kararda belirtildiği gibi, biz Yunanistan'ın bu alanlarda yeni girişimlerde bulunması için mücadeleyi sürdüreceğiz. Ne ki, genel olarak bakıldığında PASOK ile Yeni Demokrasi arasındaki fark sadece devlet tekeli kapitalizminin işlerinin yönetiminde hangi biçim ve yöntemlerin kullanılacağına seçimidir.

Ekim seçimlerinden sonra Yunanistan'da yeni bir politik durum oluştu. Güçler dengesinde değişikliği getirecek belirgin bir eğilim ortaya çıktı. İktidar partisinin ciddi kayıpları halk yığınlarının bir uyarısıdır ve PASOK bunun üzerinde düşünmek zorunda kalacaktır. Açıktır ki, sağcılar silahlarını bırakmak niyetinde değildirlir. Eğer hükümet bugünkü çizgisinde ısrar etmeyi sürdürürse, eğer komünistleri ve öteki sol güçleri yalıtılmak amacıyla onlarla diyalogu ve eşit haklı taraflar arasında işbirliğini reddeder, onlara saldırırsa, mevcut seçim sistemi gericiilerin yeniden iktidara gelmesini sağlayabilir.

PASOK'un politikasının değişmesi, en başta Yeni Demokrasi'nin onayı ile kabul edilen seçim yasasının değiştirilmesi ve doğrudan, nisbi temsil sisteminin uygulanması, olayların bu şekilde değişmesini önlemenin emin bir yoludur.

Seçimlerin ardından PASOK yönetimi seçmenlerin mesajını aldıklarını ve onların tutumlarını dikkate alacaklarını açıkladı. Ancak iktidar partisinin henüz somut sonuçlar çıkardığına ilişkin işaretler yok. PASOK da Yeni Demokrasi gibi, bu iki parti arasında rekabete bağlı kalıyor ve bundan böyle YKP'nin ve sol güçlerin üçüncü, bağımsız bir kutup oluşturduğunu anlayamıyor. Halk iradesinin de gösterdiği gibi, bu bir gerçektir ve ülkedeki tüm politik gelişmelere damgasını vuracaktır.

Hükümet halkın sesine kulak vermeye hazır değildir ve bu, partinin politikasının «değişmeden» kalacağını ve «eksenin yerinin değiştirilmeyeceğini» belirten PASOK yöneticilerinin açıklamalarıyla doğrulanıyor. Bu konum, hükümette göz boyarcasına yapılan yer değiştirmeler ve genel doğrultunun değişmemesi, iktidar partisi yanlılarınca dahi hissedilen yeni bir hayal kırıklığı dalgası yarattı.

Andreas Papandreu Yunanistan'da kendisi için elverişsiz olan politik ortamı değiştirmek için YKP, öteki sol ve ilerici güçlere diyalog ve işbirliği çağrısını yineledi ve seçim yasaının gözden geçirilmesi tartışmasına hazır olduğunu ifade etti. Ne ki, PASOK'un zor durumda kalarak böylesi bir girişimde bulunması ilk kez olmuyor. Durum düzelir düzelmez bu öneriler unutuluyor.

YKP'nin kanısınca, diyalogun önemi kısa vadeli avantajlarda değil, tersine diyalogun gerçekten halkın çıkarına olmasında, değişimler yapılması için ileriye götürmesinde ve yakıcı sorunların çözümüne yardımcı olmasındadır. Florakis yoldaş seçimlerden on gün sonra Başbakan ile görüşerek dört grup ivedi sorunu gündeme getirirken bu konumdan hareket etti. Bu konular şunlardır: Daha yüksek ücretler, konut ve vergi ayrıcalıkları da içinde, düşük ücretli emekçilerin yaşam düzeyinin yükseltilmesi için önlemler paketi; hükümet görevlilerin sendikaların iç işlerine karışmaları nedeniyle doğan sendikal hareketteki güç durumun çözüme kavuşturulması; seçimlerde doğrudan nisbi temsil sisteminin uygulanması; ulusal radyo ve televizyondan eşit yararlanma.

Son seçimlerde güçlenen YKP böylesi girişimleri daha da ısrarla sürdürecektir. Sol ve ilerici güçler koalisyonunun (Yunanistan Komünist Partisi bu koalisyonun en büyük partisidir ve en tutarlı politika izlemektedir) sağlamlaştırılmasının sürdürülmesi, Yunanistan toplumunun bunalımın üstesinden gelmesi ve bağımsızlık, demokrasi, gerçek değişim ve toplumsal ilerleme yolunda ilerlemesi olanaklarını sağlayacaktır.

Bir gelişme faktörü olarak üretim demokrasisi

SOSYALİST İŞLETMELERDE EMEKÇİLERİN YÖNETİME KATILMASI KONULU ULUSLARARASI SEMPOZYUM

Geniş emekçi katmanlarının üretimin yönetimine katılmasını sağlamak sosyalist ülkeler kardeş partilerinin programlarındaki hedeflerden biridir. Bu konuda şimdiye kadar çok şey yapılmıştır. Kardeş partilerin son kongrelerinde, sosyalist üretim ilişkilerinin yetkinleştirilmesi, insan faktörünün seferber edilmesi, sosyalist mülkiyetin ekonomik alanda emekçilerin faaliyetleriyle yaşama geçirilmesi sorunlarına çoğu zaman yeni bir boyut kazandırıldı.

Dergimiz, Budapeşte'de MSİP MK ile birlikte, «Emekçilerin sosyalist işletmelerin yönetimine katılımı» konulu uluslararası bir teorik seminer düzenledi.

Toplantıya şu kişiler katıldı: ASBP'den Prof. W. Land, ASBP MK'ne bağlı Sosyalist Ekonomi Merkez Enstitüsü görevlisi; Ekonomi bilimleri doktoru H. Schmidt, ASBP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Akademisi görevlisi; Prof. L. Nikolov, Sofya Üniversitesinde kürsü başkanı; K. Petkov öğretim görevlisi ve Bulgar Sendikaları Merkez Konseyine bağlı Sendikalar Araştırmalar Enstitüsü yöneticisi; A. Diaz-Ruiz, Küba Komünist Partisi'nin BSS temsilcisi; Prof. J. Szabo, MSİP'ye bağlı Parti Yüksek Okulu rektörü; Prof. S. Lakos, MSİP MK üyesi; Akademisyen K. Szabo, Karl Marks Ekonomik Bilimler Üniversitesinde kürsü başkanı; Prof. K. Lipkovic, MSİP'ye bağlı Parti Yüksek Okulu rektör yardımcısı, Prof. T. Halay, MSİP MK Toplumsal Bilimler Enstitüsü yönetmen yardımcısı; A. Pongracz, Macaristan Tarım Kooperatifleri Konseyinde bölüm başkanı; T. Rozgonyi, MSİP Parti Yüksek Okulunda kürsü başkan yardımcısı; G. Lakatos, MSİP Parti Yüksek Okulunda öğretim görevlisi; T. Adyaa, MDHP MK'ne bağlı Parti Yüksek Okulunda kürsü başkanı; Prof. K. Doktor, Polonya Bilimler Akademisine bağlı Felsefe ve Sosyoloji Enstitüsü yönetmeni; P. Zawadski, PBIP Widzew Lodz Bölge Komitesi Birinci Sekreteri; Prof. D. Ghise, Romanya Komünist Partisi MK üyesi ve S. Cheorghiu Akademisi rektör yardımcısı; K. Florea, «Era Socialista» dergisi baş redaktör yardımcısı; Prof. R. Yanovski, SBKP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Akademisi rektörü; M. Boyko, Belovto-MAZ üretim birliği genel müdür yardımcısı; Prof. A. Nesvadba, Çekoslovakya Komünist Partisi MK'ne bağlı Parti Yüksek Okulunda kürsü başkan yardımcısı; K. Pavel, gazeteci; Nguyen Kuang Due, Vietnam Komünist Partisi MK görevlisi; L. Holzinger, Avusturya Komünist Partisi yayın organı «Volksstimme» redaktörü; İngiltere Komünist Partisi'nden B. Ramelson; Yunanistan Komünist Partisi'nden Yannis Tolios, Marksist

Araştırmalar Merkezi görevlisi; E. Thomas, Jamaika İşçi Partisi MK Politbüro üyesi. Ayrıca görüşmelere bir BSS delegasyonu da katıldı.

Aşağıda bu tartışmaların önemli noktalarını sunan bir özet bulacaksınız. Bu özet dergimiz görevlilerinden M. Pavlova-Sylvanskaya tarafından hazırlanmıştır.

Marksizm-Leninizm'in kurucuları iktidarı ele geçirdikten sonra proleteryanın en önemli görevinin geniş emekçi yığınlarının ekonominin yönetimine katılmasını, sosyal ekonomik kararların hazırlanması, tartışılması, alınması ve uygulanması konusunda gerçek hak ve olanaklara sahip olmalarının sağlanması olması gerektiğini belirtiyorlardı. Marks ve Engels yeni toplumda sermayenin, bir araya gelmiş üreticilerin mülkiyetine dönüşmesini öngörüyorlardı. (!)

Sosyalist kuruculuk yolunu seçen bütün ülkelerde, başlıca üretim araçlarının toplumsallaştırılması ve bütün halkın mülkiyetine geçirilmesi ücretli işgücünün içinde bulunduğu bunalımın ve yabancılaşmasının üstesinden gelme yolunda atılmış önemli bir adım oldu. Kardeş devletlerdeki emekçiler işe işletmelerde işçi kontroluyla başladılar, daha sonra planlı ulusal ekonomi sistemleri kurdular ve geniş halk katmanlarının ekonominin yönetimine, bu arada işletmelerin de yönetimine katılmasını olanaklı kılan biçim ve yöntemler geliştirdiler.

Geçtiğimiz bu son üç dört yıl içerisinde bu konuda pek çok yenilik oldu. Üretim demokrasisiyle ilgili yeni kurumların oluşturulmasına yol açan deneyimlerin getirildiği tartışmalar yapıldı. Sözünü ettiğimiz yeni kurumlar henüz yerine oturmamıştır. Ve ne ölçüde etkili oldukları konusunda konuşmak için vakit henüz erkendir. Bununla birlikte ilk gözlemler ve kıyaslamalar yapılıyor ve artık araştırmacıları bekleyen ve çözülmesi gereken yeni sorunları buralardan çıkartmak mümkün oluyor. Budapeşte'deki sempozyumda da bu sorunlar ele alındı.

YENİ BİÇİMLERİN ÇEŞİTLİLİĞİ

K. Petkov şöyle dedi: Bulgaristan'da haklı olarak üretim demokrasisinin yeni bir aşamasından söz edilebilir. Çünkü bu ülkede emekçilerin işyeri yönetimine çoğu zaman sendikacılar aracılığıyla dolaylı bir şekilde katılmalarından dolaysız katılmalarına, doğrudan demokrasiye geçiliyor. Böylece öz yönetimin öğeleri geliyor.

1986 başında yürürlüğe giren yeni iş yasasında iki düzeyde işçi öz yönetimi organları kurulması öngörülüyor. Bunlardan birincisi tabanda yer alan ve esas olan emekçi kolektiflerinin içinde, yani çalışma ekiplerinde kurulmaktadır. İkincisi ise işletmelerde kurulmaktadır. 300'den az kişinin

(!) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 25, bölüm 1,5, 480 (Rusça, «Kapital», kitap 3, bölüm 27. «Kapitalist üretimde kredinin rolü»nden).

çalıştığı işletmelerde bütün emekçilerin katıldığı toplantılarda, 300'den fazla kişinin çalıştığı işyerlerinde ise delege toplantılarında bir ekonomik konsey ve bir yönetmen seçilir. Bu toplantılar seçilenleri görevlerinden geri alma hakkına da sahiptir. Ekonomik konsey üretim planlarıyla, toplu sözleşmelerle, ekonomik muhasebe işlemleriyle, emeğinin karşılığının ödenmesiyle, üretim tekniğini geliştirmeyi amaçlayan stratejinin uygulanmasıyla, sosyal önlemlerle vb. ilgili tasarıları genel toplantının tartışmasına ve onayına sunar. Aynı şekilde, çalışma ekibi toplantıları da benzeri haklara sahiptir, bununla birlikte bu toplantı ek olarak çalışmaya katılma katsayısını temel alarak tek tek bütün üyelerin ne kadar ücret alacakları da saptar.

1986 sonbaharında maddi üretim dallarında bütün düzeyde yönetici seçimleri yapıldı. Ekip başları, bölüm başları, işletme ve kombina yönetmenleri seçildi. 1987'den itibaren mühendis, teknisyen, muhasebe uzmanı vb. görevlere de atamalar yarışma yoluyla yapılacak. Komisyonlar başvuran adayların yeteneklerini değerlendirecek. Bu komisyonlar emekçilerin ve sosyal örgütlerin temsilcilerinden oluşacak.

J. Szabo şöyle dedi: Bugün Macaristan'da yürürlükte olan emekçilerin işyeri yönetimine katılması sistemi 1966-68'deki ekonomik reformla başlatıldı. Bu reformla işletmelerin yetkileri artırıldı ve kollektifler daha aktifleştirildi. Biz ekonomik mekanizmanın, ekonomi politikasını onu uygulamaya kadar iletmeyi amaçlayan bir sistem değil, somut bir üretim ilişkileri sistemi olduğu ve dolayısıyla sürekli daha iyileştirilmesi gerektiği sonucuna vardık. Eğer bu faktör ihmal edilirse üretim ilişkileri üretici güçlerin gelişmesinin gerisinde kalacaktır, üretici güçlerin gelişmesini yavaşlatacak ve hatta çelişkilerin keskinleşmesine, giderek toplumsal bir bunalımın ortaya çıkmasına bile yol açabilecektir.

Daha sonra, özellikle 1985'den sonra, yeni yönetim biçimleri geliştirildi ve uygulamaya kondu. İşletmeler üç gruba ayrıldı.

Birinci grup toplam işletme sayısının %25'ini oluşturuyor ve doğrudan devlet denetimi altında bulunuyor. Bu grupta maden çıkartma, enerji, metalürji, ulaşım, iletişim, kamu hizmetleri ve ayrıca ulusal ekonomi için önemli olan ama yapıları gereği zararlı çalışan üretim dalları yer alıyor.

İkinci grup daha kalabalıktır, işletmelerin yaklaşık %45'ini içerir. Bu grup, işyeri yönetiminin ve emekçilerin eşit sayıda temsil olunduğu bir işyeri konseyi tarafından yönetilir. Stratejik sorunlardan da sorumlu olan konsey her beş yılda bir yönetmen seçer. Bu yönetmen tek merkezden operatif yönetimi sağlar.

Üçüncü grup, çalışanların sayısının 300'ün altında olduğu orta ve küçük işletmeleri kapsar ve toplam işletme sayısının %30'unu oluşturur. Bu işletmeler üretim kooperatifleriyle aynı kategoride yer alırlar ve genel toplantılar ya da delege konferansları ve seçimle göreve getirilmiş yönet-

menler tarafından yönetildir. Kanımızca kooperatiflerde elde edilen olumlu deneyim aynı boyutlardaki devlet işletmelerinde de uygulanmalı ve bu boyutlardaki devlet işletmelerindeki deneyimden de kooperatifler yararlanmalıdır.

MSİP'in aldığı önlemler mülkiyet ilişkilerini değiştirmiyor. Çünkü merkezi olarak oluşturulan plan normları ve göstergeleri her üç grubu da aynı ölçüde bağlıyor. Söz konusu önlemlerden ne bekliyoruz? Her şeyden önce işletmelerin devletin yönetim kuruluşlarına olan bağımlılığı azalacak ve bununla eş zamanlı olarak bürokratinin bazı öğeleri yok olacaktır. Öte yandan, mülkiyet haklarının çoğunluğunu işçi özyönetimi organlarına vererek bu organların ekonomik bakımdan gerçekten bağımsız olacağını düşünüyoruz. Şimdilik bunların olanakları sınırlıdır. Nitekim 1985 yılında gayri safi gelirin % 70'i ve hatta bazı verilere göre % 94'ü devletin merkezi fonlarına gitmiştir.

Ekonominin yönetiminin demokratikleştirilmesi, eğer toplumsal üretimin etkinliğini ve verimliliğini artırıyorsa yararlı bir şeydir. Aksi takdirde, demokratikleşme başlı başına bir hedef olacak, bu ise gelişmeyi bir çıkmaza vardiyecektir. Yeni yönetim biçimlerinin uygulanmaya konulmasının henüz başlangıcındayız. Ve pratiğin bu önlemleri ne ölçüde doğruladığını ve ne ölçüde yanlış yanlarını ortaya çıkardığını görmek için ilk deneyimleri tahlil etmemiz gerekiyor. Bugünden açık olan, ekonomik ayarlamalardaki zayıflıkların özyönetimi de etkilediğidir. Daha başlangıçtan, Macaristan'da uygulanan reform işletmelerde sadece kısa erimli bir ilgi uyandırdı, sabit fonları artırmak yerine hızla azami kâr etmenin yolları araştırılmaya başlandı. Oysa uzun erimli çıkarlar entansifleşmenin, fonları işletmeler arasında rasyonel bir şekilde dağılımının ve işgücünün akıllıca yerleştirilmesinin vazgeçilmez temelidir.

Bununla birlikte yeni yönetim biçimlerinin şimdilik bu konuda durumu derinlemesine değiştirmedini kabul etmek gerekir. Bazı kolektifler yeni hakları kötüye kullanıyorlar. İşletmelerinin uzun erimli çıkarlarını düşünmek yerine önceliği günlük tüketime veriyorlar. Bununla birlikte tasarrufluğun, yönetme hünerinin ve kamu çıkarları konusunda girişimcilik ruhunun ilk belirtilerinin de ortaya çıkmaya başladığını eklemek gerekir.

W. Land ve H. Schmidt şöyle dediler: Geniş emekçi yığınlarının yönetim ve planlama konusunda katılımını sağlamak partimizin ve devletimizin büyük demokratik geleneklerinden birisidir. *Demokratik Alman Cumhuriyeti*'nin kurulmasından bu yana geçen kırk yıl boyunca emekçilerin işletmelerin yönetimine katılması konusunda bazı yöntemler ve biçimler geliştirildi. Bu yöntem ve biçimler kuşkusuz toplumun saptamış olduğu amaçlara göre değişti. Bu son yıllarda ortaya çıkan bazı yeni yanlar sanayide ve inşaatçılıkta kombinalar oluşmasına bağlıdır. Kombinalar entansifleşmeyi sağlayan, büyük sosyalist üretimin örgütlenmesinin modern biçimleridir. ASBP açısından bu, üretim ilişkilerinin daha iyileştirilmesinde atıl-

miş önemli bir adımdır. Böylece merkezi ekonomik yönetim ve planlama ile yığınların yaratıcı girişimciliği arasındaki bağlar sıkılaşmaktadır.

W. Land şöyle dedi: Yıllık plan tartışmaları DAC'de üretim demokrasisinin ana biçimlerinden birisidir. Eskiden bu tartışmalar işletmelerde yapılırdı. Şimdi ise kombinalar düzeyinde yapılıyor. Kollektifin bütününün tartışmalara katılmasını sağlamak için sendikalar amaçları açıklıyor, ilgililere planın ne gibi gerçekçi hedefler gözettiğini ve günlük görevler açısından neler istendiğini bildiriyor. Göstergeler emekçiler tarafından değiştirilebildiğinden ister istemez bu konu tartışmaların merkezinde yer alıyor.

Nitekim 1986 yılı planıyla ilgili tartışmalarda 735 bin öneri yapıldı. Bunların üçte ikisi üretim sorunlarıyla ilgiliydi. Geri kalan kısmı ise yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesiyle ilgili. Söz konusu öneriler ve planın uygulanması ve aşılması konusunda verilen sözler plan üzerinde daha sonra yapılan çalışmalar sırasında ve özellikle bilanço çıkartılırken gözönünde tutuldu. Genel müdür sendika temsilcileri genel toplantısında yönetimin daha önceki tartışmaların sonuçlarını nasıl gözönünde tuttuğunu açıklayarak planın düzeltilmiş biçimini savunmak zorundadır. Eğer planın bu biçimi toplantıda onaylanırsa daha sonra bakanın önünde savunulmaya götürülebilir. Aksi takdirde tartışma devam eder.

Kombinaların bazen ülkenin çok farklı bölgelerinde bulunan işletmeleri de kapsaması yeni bir soruna yol açtı: Her biri kendi çerçevesinde işgören çok sayıda parti, sendika, gençlik örgütü ve benzeri örgütlerin temel örgütlerinin işbirliğini örgütlemek. Kombinanın ana işletmesindeki MK parti örgütçüsünün yönettiği parti örgütleri sekreterleri konseyi parti çalışmalarını koordine eder. Sendikalar ekonominin yönetimini ve planlamayı sendika komiteleri başkanları kollektifi aracılığıyla etkiler. Belirli bir işletmedeki emekçilerin çıkarlarıyla ilgili ana sorunlar konusunda sendikalar ortak bir tavır alırlar ve bunu genel müdür karşısında savunurlar. Bu işi yaparken emekçilerin çalışma ve yaşama koşullarının daha da iyileştirilmesine özel bir dikkat gösterirler.

Sosyalist emek yarışmaları düzenlemek, yıllık plan tartışmalarının temelini oluşturacak ilkeleri hazırlamak da sendikaların yaptıkları işler arasında yer alır. Bu organ ayrıca kombinanın merkezi fonlarının oluşturulması ve kullanılması konusunda da söz hakkına sahiptir.

Kazandığımız deneyime dayanarak, geçtiğimiz dönemde üretim demokrasisi ile ilgili yeni kurumlar oluşturmadık. Çünkü halen varolan kuruluşların çalışmalarını daha iyi duruma getirmek gerektiği kanısındayız.

H. Schmidt şöyle dedi: Toplumumuzdaki üretim ilişkilerini yetkinleştirmek, özellikle de emekçilerin işletmelerin yönetimine ve planlamaya daha yaygın bir şekilde katılmalarını sağlamak konusunda başta gelen hedef bilimsel teknik devrimin gidişine ayak uydurmak ve DAC'nin ekonomik

büyüme hızını artırmaktır. Ülkemiz artık yoğun bir otomatikleşme ve robotlaşma dönemine girmiş bulunmaktadır. Üretimi tasarlayıp hazırlamakta kullanılan otomatik sistemler gittikçe daha fazla devreye girmektedir. Bunun sonucunda bazı emekçiler yetenek ve hünerlerinin artık zaman aşımına uğramış olduğunun farkına varıyorlar. Onların çalışmaya ve modern bir işletmenin yönetimine katılmaya devam etmelerini sağlamak için yürürlükteki süreçleri anlamalarını sağlamak ve modern teknik ve teknoloji konusunda yetiştirmek gerekiyor. Dolayısıyla üretici güçlerde meydana gelen bu köklü değişiklik üretim demokrasisi açısından da bireylerin gelişmesini teşvik etmeyi ve eğitim ve mesleki eğitim konusundaki «rezervler»i gözönünde tutmayı beraberinde getiriyor.

Günümüzde geniş emekçi yığınları üretim mekanizmasının modernleştirilmesinde ve yeniden yapılandırılmasında aktif, bilinçli, yaratıcı, yenilikçi bir şekilde çalışmadan onların yönetime katılması düşünülemez. Dolayısıyla bu işle doğrudan ilgili olan emekçileri sosyalist rasyonalizasyona teşvik etmek büyük önem taşımaktadır. Bunu sağlamak için onları değişikliğe hazırlamak ve yeni çalışma koşullarından, kalifiyelik düzeyinin yükselmesinden ileri gelen ve günlük yaşamla ilgili benzeri sorunları birlikte çözmek gerekiyor. Partimiz modernleşmenin sosyal yanlarını ihmal etmemenin, emekçilerin sosyal bakımdan da geleceğini güvence altına almanın özellikle önemli olduğu kanısındadır.

ASBP ve sendikalar sosyalist emek yarışması, yenilikçiler ve rasyonalizatörler hareketi, çeşitli gençlik girişimleri gibi, geniş emekçi yığınlarının yönetime katılmasını sağlayan geleneksel biçimleri kullanıyorlar. Bunu üretici güçlerin gelişmesinde güçlü bir itki olan teknik ilerlemeyi hızlandırmak için yapıyorlar.

Bu son yıllarda biriken deneyimlerin sentezini yapan ASBP 11. Kongresi, işletmelerde ve emekçi kolektiflerinde sosyalist demokrasinin geliştirilmesinin özellikle sendikaların hakları genişletilerek ve sorumlulukları daha üst bir düzeye çıkartılarak gerçekleştirileceğini saptadı ve karar altına aldı. Parti, sendika organlarının ve sosyal komisyonların, yenilikçi çevrelerinin, işçi denetiminin, arabuluculuk komisyonlarının, kolektif üyeleri ve delegeleri genel toplantılarının artan bir etkililikle çalışabilmesi gerektiği kanısını besliyor. Özellikle toplu sözleşmelerin hazırlanması ve imzalanması konusunda emekçilerin sorumluluğunun artırılması öngörüldü.

A. Diaz-Ruiz şöyle dedi: Partimize Küba emekçilerinin ekonominin yönetimine katılmaları, toplumsal ilerlemenin vazgeçilmez koşuludur. Bu fikir Küba komünistlerinin kongresinde dile getirilmiştir ve anayasamızda da yer almıştır.

Devlet işletmeleriyle ilgili yasanın özel bir maddesi yöneticileri üretimle ilgili sorunları emekçilerle ya da onların temsilcileriyle birlikte düzenlenen bir toplantıda tartışmakla, emekçi kolektiflerine plan kontrol göstergeleri ve planın uygulanması, işletmenin gelişme perspektifleri, sosya-

list emek yarışmasının gidişi ve emekçilerin çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirilmesi konusunda bilgi vermekle yükümlü kılmıştır. Üretim toplantıları planın ayrıntılı bir şekilde tahlil edilmesini, planı en iyi şekilde doldurma biçiminin bulunmasını, yükümlülüklerle girilmesini ve kaynakların kullanımı konusunda rasyonel bir davranış çizgisi geliştirilmesini olanaklı kılıyor. Söz konusu planı bir kere onayladıktan sonra, emekçiler bunu kollektif çabalarını bir sonucu ve yerine getirmeleri gereken gerçek bir söz olarak görüyorlar.

Küba'daki işletmelerde seçilmiş kollektif yönetim organları olan konseyler vardır. Yığınların yaratıcı enerjisini halkın yararına kanalize etmenin başka yolları da vardır. Bunlar sosyalist emek yarışması, yenilikçiler hareketi ve benzeri şeylerdir. Emekçilerin ekonomideki kararların alınmasına demokratik bir şekilde katılmaları kişiliğin gelişmesini olumlu bir şekilde etkiliyor ve emekçiye ortak bir davaya katılma duygusu kazandırıyor.

T. Adyaa şöyle dedi: Biz Moğolistan'da geniş halk katmanlarının ekonominin yönetimine en etkili bir şekilde katılmasının biçim ve yöntemlerini seçmenin çok önemli olduğu kanısındayız. Çünkü bu biçim ve yöntemler üretim rezervlerinin değerlendirilmesini, etkililik ve verimliliğin artırılmasını ve insan faktörünün öne çıkartılmasını olanaklı kılıyor. Yoksa sosyalist kuruculuk programındaki hedeflere ulaşmak mümkün olmazdı.

Öteki sosyalist ülkelerin deneyimi bize işletmelerin ve ekonomik örgütlerin özerkliğinin gerçek bir üretim demokrasisinin sağlamaştırılmasının vazgeçilmez koşulu olduğunu öğretti.

MDHP'nin 19. Kongresi bu son yıllarda tarım topluluklarında demokrasinin yayıfladığını saptadı. Tarım bakanlığı ve yerel iktidar organları sık sık varolan yasal ölçüleri çiğneyerek bu toplulukların içişlerine karıştılar. Kongre, hiç gecikmeksizin bu zararlı uygulamayı durdurmak gerektiğini, işletmelerin ve toplulukların küçük hesaplarla vesayet altına alınmasına son vermek ve ekonomik yönetim yöntemlerini daha yaygın bir şekilde kullanmak gerektiğini belirtti.

Geçtiğimiz beşyıllık plan döneminde Moğolistan sanayiinde işletmelerin haklarını genişletmek ve sorumluluklarını yükseltmek konusunda tutarlı bir deneyim elde ettik. Buradan elde edilen ilk sonuçlar gelecek vaatetmektedir ve şimdiden emekçilerin planların hazırlanmasına katılımında ve üretim demokrasisinin diğer biçimlerinde belirli bir ilerleme gözlemlenmektedir. 1987'den itibaren ulusal sanayi, inşaatçılık, ulaşım ve taşımacılık alanlarında da söz konusu deneyimden yararlanılacaktır.

Bu geçtiğimiz dönemde işçi özyönetimi biçimi olarak çalışmanın düzenlenmesinde ve çalışmaya teşvikte ekipler yönteminin içerdiği potansiyelleri tam olarak değerlendirdik. MDHP MK son olarak bu öncü deneyimin yaygınlaştırılması konusunda bir karar aldı.

Pavel Zawatski şöyle dedi: *Polonya'daki devlet işletmelerinde özyönetim organları kuruldu ve işlemeye başladı. Bu organların işleyiş biçimlerini belirleyen ilkeler PBİP'nin 1981'de yapılan 9. Olağanüstü Kongresi kararlarında dile getirildi. Daha sonra da özel bir yasayla saptandı. Parti için bu önlemler sosyalist üretim ilişkilerinin gelişiminde bir ilerlemeyi temsil ediyor. PBİP çalışma kolektiflerindeki özyönetimin niteliğini aktif bir şekilde etkilemek için çaba sarfediyor. PBİP MK, parti örgütlerinden, emekçi katmanlarının kendilerini desteklemesi için emekçilere yeni yasanın hükümlerini açıklamalarını ve işletmelerde ekonomik reform ve işçi özyönetimi için elverişli koşulların yaratılmasını istedi.*

Halen bu organlar yaklaşık 7 bin işletmede işliyor. Bu da yasanın özyönetim yetkisi verdiği işletmelerin %95'ini oluşturuyor. Bu işletmeler yaklaşık olarak Macaristan'dakilerle aynı sanayi kollarında yer alıyor. Kollektif genel toplantıları ve bu toplantılar tarafından seçilen işçi konseyleri bu konudaki en yüksek organları oluşturuyor. Polonya'da da çalışan sayısının 300 kişiyi geçtiği yerlerde delege toplantısı yapılıyor.

İşçilerin, özyönetim organlarının çekirdeğini, delegelerin dörtte üçünü ve işçi konseylerinin yüzde ellibeşini oluşturması olgusu partimiz açısından ilkesel önemdedir. Bu organlar esas olarak ekonomik sorunlarla ilgileniyorlar. Ama işletmedeki yaşamın bütün yanlarıyla ilgili diğer sorunları ele alma, bu konularda da girişimlerde bulunma ve yönetimi denetleme hakkını da ellerinde bulunduruyorlar. Toplantılar ve konseyler yıllık planların onaylanmasına, ödeme sisteminin seçilmesine, kazançların özel amaçlı çeşitli fonlara dağıtımına, istihdamın rasyonalize edilmesine, yakıt ve enerji tasarrufu için önlemler alınmasına ve işyerinde teknolojik ilerlemenin hızlandırılmasına katılıyorlar.

D. Ghise şöyle dedi: *Romanya'da emekçilerin ülkenin toplumsal yaşamının yönetimine katılabilmeleri ve katılmaları gerektiği ilkesi RKP'nin politikasının köşe taşı oluşturuyor. Emekçilerin enerjilerinin ve yaratıcı potansiyellerinin gerçekleşmesini sağlayan söz konusu katılımın en yetkinleşmiş ve en etkili biçim işçi özyönetimidir.*

Kollektif genel toplantısı ya da en büyük işletmelerde delegeler toplantısı özyönetimin en yüksek organıdır. Bu toplantıların planları, üretimin teknik düzeyini ve kalitesini yükseltmeyle ilgili programları tartışma hakkı vardır ve onları onaylayabilir. Aynı şekilde toplu sözleşmeleri onaylama, her yıl genel yönetmenliğe ve önemli birimlere yapılan atamaları kabul ya da reddetmeye, belirli bir işletmenin üretim şemasında ve örgütsel yapısında yapılan değişiklikleri onaylamaya ya da reddetmeye, kazançları dağıtmaya ve benzeri şeylere hakkı vardır. Genel toplantıya sendika başkanı başkanlık eder. Bu da sendika örgütünün oynadığı önemli rolü gösterir. İki genel toplantı arasında toplumsal örgütlerin ve yönetimin temsilcilerinden oluşan ve emekçiler tarafından seçilen bir işçi konseyi kolektif yönetimi sağlar. Bu işçi konseyinin üyelerinin %75'i işçiler

arasından seçilir. Sanayi santrallerinin konseyleri ⁽²⁾ de aynı biçimde oluşturulur.

Romanya'daki işçi özyönetimi sistemi bakanlıkların kolektif organlarını ve sanayideki, inşaattaki, taşımacılıktaki, ticaret ve maliyedeki işçi konseylerinin kongrelerini de içerir. Bunlar da Ulusal İşçi Konseyi'ni seçerler.

Söz konusu sistemin temelini ekonomik birimlerin özerkliği ve kendi kendini finanse etme ilkesi oluşturur. RKP MK'nın 1986 Nisan Plenumunda ülkenin mali ve ekonomik mekanizmasında değişiklikler yapma kararı alındı ve bu ilkenin tutarlı bir biçimde uygulanmasına, emeğe göre bölüşümün daha iyi yapılmasına yöneldi. Kuşkusuz ki bunun emekçilerin yönetime katılması üzerinde yararlı bir etkisi olacaktır.

R. Yanovski şöyle dedi: *Sovyetler Birliği'nde üretimin yönetilmesinin demokratik ilkelerinin geliştirilmesine ve SBKP MK'nin 1985 Nisan Plenumundan sonra üretimde özyönetimin kurulması sorununa özellikle büyük bir ilgi gösterildi. R. Yanovski 1983 yılında onaylanan emekçi kolektifleri yasasından ve bu kolektiflerin işletmelerin yönetiminde rollerinin artmasından söz etti.*

R. Yanovski sözlerini şöyle sürdürdü: *Sovyet yasalarına göre şimdiye kadar çalışma kolektifi sadece yasalarla oluşturulmuş bir biçim olan tüzel kişilikler aracılığıyla ya da sözkonusu işletmenin yönetiminin yetkileriyle işleyebiliyordu ve kolektifin kendisi de sendika örgütüyle özdeşleşmiş durumdaydı. Şimdi ise çalışma kolektifine özerk bir rol veriliyor. Emekçilerin hakları önemli şekilde genişletilmiştir. Örneğin plan tasarılarının onaylanma usulü değiştirilmiştir. Plan tasarıları üzerindeki tartışmalar temelde ekiplerde başlıyor, daha sonra bu taslaklar kısım ve atölye çalışanları tarafından inceleniyor ve bir bütün olarak da çalışma kolektifi konferansında onaylanıyor. İşçi toplantılarına verilen rol büyüktür. Emekçiler çalışma koşullarının iyileştirilmesi ile ilgili, iş güvenliği ile ilgili sorunların ve diğer sosyal sorunların çözümüne en aktif bir şekilde katılıyorlar. Gerek maddi teşvik fonundaki paraların gerekse sosyal ve kültürel girişimler ve konut yapımıyla ilgili tutarların, işletmelerden sağlanan fonların emekçi kolektifinin onayı olmadan başka amaçlarla kullanılması yasaktır.*

Bununla birlikte, bu yasanın nasıl uygulandığının SBKP MK tarafından kontrolü sırasında, bir bütün olarak sonuçların istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür. SBKP 27. Kongresine sunulan Politik Rapor'da çok sayıda kolektifin kendilerine verilen hakları tam olarak kullanmadıkları ve yaptırımların, kolaylıkların, maddi ve manevi teşvik önlemlerinin uygulanmasının ikinci planda kaldığı belirtiliyor. Yöneticilerin, şu ya da bu işçi top-

(²) Romanya'da sanayinin yönetilmesinde işlev gören ara halka. (Not Red.)

İntısına getirilen sorunların tartışılmasını ya da emekçiler önünde hesap verme raporu okumalarını isteğe bağlı bir şeymiş gibi gördükleri, bunun bir yasa gereği olduğunu unuttukları oluyor. Kongre, toplantı kararı olmadan uygulanamıyacak konular yelpazesini genişletme kararı aldı ve söz konusu yasanın bazı hükümlerinin daha açıklığa kavuşturulmasını önerdi.

Sovyetler Birliği'nde iş örgütlenmesinin kolektif biçimi olan ekipler yönetiminin hazırlanıp uygulanmaya konması emekçilerin üretimi etkilemelerini, işçi özyönetimini geliştirmelerini sağlayan en önemli araçlardan biridir. Bu yaklaşım Lenin'in görüşüne uygun düşmektedir. Lenin'e göre «tek bir yol, ekonomik sistemin yeni ilkelerini tabanda işçilerin kendilerinin hazırladığı, aşağıdan gelen dönüşümler yolu»ndan⁽³⁾ başka yol kabul edilemez.

Gerçekten de işçi özyönetimi anlayışı kendini tabanda, yeni tip büyük kolektiflerde ispatlamaktadır. Bunlar atölye, ekip, band gibi üretim sürecinde tek başına ele alınabilecek kısımlarda kurulmuş ekiplerdir. Bu ekiplerde herkes kalifiyelik düzeyine, işe katılımına ve kolektif çalışmadan elde edilen sonuca göre para almaktadır. Böylesi bir özyönetim kolektif iş örgütlenmesi ve paylaşım biçimlerinin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Kolektif, kolektif kazancı kendi paylaştırmakta ve çoğu zaman ekiplerin oluşturulması kararı almaktadır. Bunlar, emekçilerle üretim ve emeğe göre dağıtım araçları arasındaki gerçek bağları, yani kilit ekonomik süreçleri açıklığa kavuşturması gereken, temelde kurulmuş emekçi birlikleridir.

Ekipler düzeyindeki özyönetimden daha üst biçimlere geçilmesi her şeyden önce sosyalist ekonominin temel halkalarındaki planlamanın ve yönetimin değişikliğe uğratılmasına bağlıdır. SBKP 27. Kongresinden sonra işletmelerde ekip başları konseyleri, posta başları konseyleri ve çalışma kolektifi konseyleri kurulmuştur. Deneme mahiyetinde olarak posta başları ve formenler seçimle göreve getirilmiştir. SBKP Programında aynı ilkenin kısım yöneticilerine ve diğer üretim birimlerine de uygulanması öngörülmektedir.

Gerek SSCB'de üretim demokrasisinin geliştirilmesi açısından, gerekse zaten eski olan biçim ve usullere canlı bir içerik kazandırma açısından, ekonomik mekanizmanın bütün hızıyla işlerken yeniden yapılandırılması dirimsel bir önem kazanmaktadır. Burada söz konusu olan, işletmelerin ekonomik özerkliğini genişletmek, yönetimle ilgili ekonomik manivelalardan daha yoğun bir şekilde yararlanmak, maddi teşviği daha iyi bir duruma getirmektir. Ülkenin politik yaşamında daha büyük bir açıklık ve genel bir aktifleşme yaratılması bu açıdan büyük önem taşımaktadır.

(3) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 35, s. 274 (Rusça, «İşçi, asker ve köylü sayımları konseylerinin 3. Kongresine sunulan rapor»dan, 23-31 Ocak 1918).

Seminere katılanlar emekçilerin üretimin yönetimine yaygın bir şekilde katılmasını sağlama konusundaki biçim ve yöntemler üzerinde ayrıntılı bir şekilde tartıştılar ve bu doğrultuda alınan önlemleri kanıtlarla sergilediler. Bu da anlaşılır bir şeydir, yeni kurumların büyük bir kısmı henüz başlangıç aşamasındadır ve deneyimlerden teorik bir senteze varma zorunluluğu kendini duyurmaktadır. Sosyalist ülkelerdeki sosyologların bu sorunların tümüne daha yakından eğilmeleri gerekiyor. Daha şimdiden, aralarında SBKP'nin de bulunduğu çok sayıda kardeş parti bu amaçla bu alanda uzmanları görevlendirmiş bulunuyor.

KAVRAMLARIN BELİRLENMESİNİN ÖNEMİ

Yeni toplumda, üretim araçları, üretici birliklerine ve kurumlarına aittir; bunların üreticilerden başka sahibi yoktur. Biz, emekçilerin yönetime *katılımından* neden söz ediyoruz? Bu kavramın ardında emekçilerin rolünün küçümsenmesi mi yatıyor?

Konuşmacılar, soruya yanıtın sosyalist mülkiyetin ekonomik bakımdan nasıl gerçekleştiğine bağlı olduğunu belirttiler. *J. Szabo*, şöyle dedi: Mülkiyetin karakteri üstüne fikir yürütürken onu yalnızca hukuksal bir biçim olarak görmek yetersizdir, ekonominin yönetilmesi pratiği çok önemlidir.

Sosyalizmin bugünkü gelişme aşamasında, toplumsal mülkiyetten doğan hakları, herşeyden önce devlet gerçekleştiriyor. İşletme ve birliklerdeki emek kolektifleri üretim araçlarının ne tam ne de kısmi sahibidirler, mülkiyetin «ikiye bölünmesi» diye bir şey sözkonusu olamaz. Ancak, tek merkezden yönetim, tüm mülkiyet sahiplerinin, yani sosyalist toplum üyelerinin bu sürece çekilmesini öngörüyor. Halk mülkiyetinin kullanımına ve bu mülkiyetin artırılmasına katılarak, toplumun tüm üyeleri mülkiyetin gerçek sahipleri olduklarını kanıtlıyor, ve emeğin sonuçlarının işçilerden soyutlanmasını önlemiş oluyorlar.

Macar temsilcileri, günümüz koşullarında işletmelerde tek tek işçilerin ya da gurupların toplumsal durumlarının aynı olmadığına, dolayısıyla onların pratik olarak toplumsal mülkiyetin kullanımına ve ekonomik sorunların çözümüne eşit olarak katılamadıklarına, çıkarlarının gerçekleşmesine yardım eden araçlar konusuna farklı yaklaşımları olduğuna dikkati çektiler. Macar bilim adamları, üretim ilişkilerinin giderek etkinleştirilmesinin içeriğini, bu farkların giderek azalmasında üretimin yönetilmesi ve yönlendirilmesi olanaklarının genişletilmesinde görüyorlar.

İnsanların günlük bilinç ve tutumlarında kolektifin ve ayrı ayrı işçilerin çıkarları arasındaki bağ, yalnızca iç duygulardan meydana geliyor. *J. Szabo* şöyle dedi: Eğer biz ortak davaya yaklaşımda, çok kısa bir süre içinde gerçek sahiplik ilişkilerinin oluşmasının hızlandırılmasını istiyor-

sak, öylesine mekanizmalar yaratmalıyız ki, bunları kullanan insanlar, kişisel katılımların, kişisel eylemlerinin onlara gereksinimlerinin karşılanmasına somut olarak yardım ettiğini, işlerin gidişine ve durumuna etkide bulunduğunu hissetmelidirler.

Yığınların üretimin yönetimine çekilmesi (Lenin, toptan katılımdan söz ediyor) sosyalizmin başlıca görevlerinden biridir, ve böyle olduğu için de konu büyük bir titizlik ve ciddi bir analiz gerektiriyor. Yönetime katılımdan ne anlıyoruz, buradaki ölçüt nedir?

Sosyal-politik literatürde, «yönetime katılım» ve «özyönetim» kavramları arasındaki orantının ne olduğu konusunda kesin yerleşmiş bir görüş yoktur. Toplantıda bu konu tartışılmadı, ama bazı fikirler gene de ortaya atıldı. Yönetim ve özyönetim kavramları işlevleri bakımından görece soyut oldukları için, *K. Doktor*, her iki olayı işletme içinde öz yönetim, toplum ölçüsündeki yönetim konusunda ise katılım olarak ele aldı.

«Özyönetim» kavramı, politik sözlüğe, tüm sosyalist ülkelerde henüz tam anlamıyla eşit ölçüde girmiş değildir. Örneğin toplantıya katılan DAC temsilcileri, bu kavramı hiç kullanmadılar. *J. Szabo* ise, bu kavramı kullanırken, buna «Marksist anlamda» ibaresini ekledi. *B. Ramelson* da, bunun anarko-sendikalist kuruluşların belirmesine neden olduğu için kullanılmasının amaca uygun olup olmayacağı konusunda kuşkularını dile getirdi.

J. Szabo, yönetime katılımı, yönetim devresinin ⁽⁴⁾ değişik evrelerini dikkate alarak şöyle belirledi: «Biz emekçilerin üretim yönetimine katılımından, genel olarak onların önünde (en başta tek tek işçilerin ya da grupların çıkarlarını güçlü bir biçimde etkileyen, yani işletmelerin gelişme stratejilerinin belirlenmesi, emeğin ödüllendirilmesi, yöneticilerin seçimi vb. konularda) kimi somut olanaklar açan *kararlar alma* sürecine çekilmesini anlıyoruz.» Macar bilim adamı devamla şöyle dedi: Kimi yöneticiler üretim demokrasisini işletmenin optimal yönetilmesi ödevine tabi kılarak, emekçilerin yönetime katılımını, önceden alınmış kararların gerçekleştirilmesine katılmalarına indirgeme eğilimindedir. Bu durumda, sosyalist mülkiyet ilişkilerinin somut olarak gerçekleşmesi, somut olarak kolektiflerin ya da grupların çıkarlarından hareket ederek karar alma olanakları geri plana itiliyor. Yönetime gerçek katılım, optimal ekonomik kararların işletmeler ve kolektif içindeki değişik çıkarlarla sürekli uyumlaştırılmasını öngörüyor.» ⁽⁵⁾

(4) Dört aşamayı içeriyor; hazırlık ve karar alma, gerçekleştirme işlerini örgütleme, düzeltmeler yapma hesaplama ve denetim.

(5) Sovyet bilim adamları da benzer görüşleri dile getirmiş bulunuyorlar. Ancak onlar bununla birlikte alınan kararların düzeltilmesinin önemini de vurguluyorlar. İşçilerin yönetim devresinin bu iki aşamasına katılımı, üretim demokrasisinin en yüksek biçimi olan özyönetim olarak görüyorlar.

M. Boyko'nun konuşmalarında, emekçilerin yönetime katılımı farklı olarak, yani sözün geniş ve dar anlamında ele alındı. Geniş anlamdan toplumsal örgütlerin herhangi birinde üyelik anlaşılıyor. Ve bu da bugün artık sosyalist ülkelerde emekçilerin tümünün, ya da tümüne yakınının yönetime çekilmesi demek oluyor. Dar anlamdan ise, «toplumsal yönetimin her hangi bir organında aktif, ardıcıl bir yöneticilik faaliyetinin yürütülmesi» anlaşılıyor. M. Boyko devamla şunları belirtti: İşçi eskiyen ve devreden çıkan donatımı yeniler ve düzenlerken aynı zamanda üretim sürecine fiilen müdahale ediyor ve engelleri ortadan kaldırarak belli yöneticilik görevlerini de yerine getirmiş oluyorlar. Yönetime katılım, işçinin yönetim ekibini herhangi bir görevinden serbest bırakarak onun görevlerinin bir bölümünü üstlenmesinde ifadesini buluyor.

Şöyle bir soru ortaya çıkıyor: İşçilerin üretim aygıtının normal çalışmasını sağlayan, ya da teknolojinin ve üretimin örgütlenmesinin etkinleştirilmesine (eğer bunlar üretimin ve dağıtımın kilit sorunlarının çözümüne katılımı birleştirilmiyorsa) yönelik olan eylemlerini, işletmenin gerçek sahibinin görevlerinin ortaya çıkışı olarak görmek doğru mudur?

Bilindiği gibi yönetim süreci birbirine bağlı üç düzeyden geçiyor. Birincisi, örgütsel teknik ilişkiler, yani makinelerin, ünitelerin, teknolojik süreçlerin yönetimi. İkincisi, üretim güçlerini mülkiyet ilişkileriyle «kenetlenen» örgütsel-ekonomik ilişkiler. Üçüncüsü, üretimin amacının belirlenmesi, ürünün dağıtımı vb. önemli sorunların çözümü burada artık üretim ilişkilerinin biçimi, mülkiyetin niteliği açıkça ortaya çıkmış oluyor. Metodolojik açıdan, emekçilerin bu her üç aşamanın sorunlarının çözümüne katılımını aynı kefiye koymak mümkün müdür?

J. Szabo ile R. Ramelson arasındaki tartışma, bu soruyu gereken açıklığa getirmedi. Macar bilim adamı, sosyalist ve kapitalist ülkelerde toplumsal ekonomik ve politik düzenlerdeki köklü farklılıklara bakmadan, emekçilerin işletmelerin yönetimine ve bunların denetimine katılımının neden genel bir dünya olayına dönüştüğünü anlatmaya çalıştı. Bu olağanüstü olayın, karşıt toplumsal sistemlerde değişik amaçlara hizmet ettiğini, sermayenin bunu «sosyal barışı sağlamak» ve düzeni korumak için yığınların kafasını karıştırma aracı olarak kullandığını vurgulayan J. Szabo, işverenlerle işçiler arasındaki sürekli danışma toplantılarının bunlar arasında «ticari» süreçlerin ortaya çıkarılmasının çağdaş üretim güçlerinin işlevine yardım ettiği görüşünü de ileri sürdü.

B. Ramelson, buna itiraz etti ve şunları söyledi: «Eğer kapitalist dünyada üretim demokrasinin herhangi bir ögesinin varlığı söz konusu ise, ki bunlar örgütlü işçilerle yönetim arasındaki savaşın bir sonucudur ve proletaryanın baskısı sonucu yönetimin ne ölçüde ödün vermek zorunda kaldığına işaret etmektedir. Bu durumun, kazanımları emekçilerden geri alınmaya başladığı için değişmesi bekleniyor. İngiltere'yi ele alın. Sendikaların güçlü olduğu ve işsizliğin pratik olarak olmadığı 50'li-60'lı yıl-

larda biz çok şeyler elde ettik. Ama bugün durum nedir? Ülkede 4 milyon işsiz var, yığınsal işsizlik nedeniyle işçiler değil, yönetim avantajlı durumdadır. Birçok demokratik kazanım artık yok edilmiş, kararların alınmasında otokratik, tek yönlü bir yöntem yerleşmiştir. Buna karşın üretici güçlerin gelişmesi durmamıştır».

L. Holzinger, de benzer görüşler ileri sürdü: «Ekonominin yapısının yeniden kuruluşu, üretim güçlerinin çok hızlı bir biçimde gelişmesi, yığınsal işsizliğe sebep oluyor. İşçiler kendi sosyal haklarını ve «katılım» kurumlarını korumaya çalışarak, savunma savaşları veriyorlar. İlk savaş bayrağını açan Orta ve Batı Avrupa basın işçileri, bir dizi anlaşma yapılmasını ve teknik bakımdan eskiyen işyerlerinin bir süre daha korunmasını başardılar. Ancak bu anlaşmaların süresi yakında doluyor, yani Avusturya'da bilinçli proletaryanın zengin deneylerine sahip olan büyük bir grup yok olacak, «katılım» alanı daralacaktır».

Eğer, üretici güçlerin gelişmesi, üretim demokrasisini etkiliyor mu tartışması, daha baştan nasıl bir yönetim düzeyinin söz konusu olduğu saptanmış olsaydı, kuşkusuz başka bir yön alırdı. Ama eğer söz konusu olan örgütsel-teknik ve örgütsel-ekonomik ilişkiler ise, kapitalistler emekçilerin buradaki katılımını yalnızca selamlamış olacaklardır. Kapitalistler ücretli işçilerin yeteneklerini artı değer elde etmek için kullanıyorlar. Amerika'daki «kusursuz üretim» gruplarını, Japonya'daki «kalite kontrolü derneklerini» ve bunların diğer ülkelerdeki benzerlerini anımsayalım. Ünlü Amerikan menacerlerinden R. Vaterman ile T. Peters şu sonuca varmışlardır: «Örnek şirketler sıradan personeli kalite ve verimlilik alanındaki kazanımların başlıca kaynağı olarak görüyorlar.» Kuşkusuz, böylesi bir katılım, çağdaş üretimin teknik temelinde olan gelişmeleri, bir takım nesnel eğilimleri yansıtıyor. Üçüncü düzeye gelince, buradaki her şeyi sınıf savaşındaki güçler dengesi belirliyor. Kuşkusuz bu görüşlerden sosyalist toplumda uygulanabilecek sonuçlar çıkarılabilir: İşçilerin örgütsel-teknik ve örgütsel-ekonomik sorunların çözümüne çekilmesi başlı başına daha geniş bir sosyal-politik metin dışında, emekçilerin üretimin ve dağıtımın somut sorunlarının çözümünde aktif katılımdan kopuk bir biçimde ele alındığında, bunların henüz daha üretimin gerçek sahipleriymiş gibi hareket ettiklerini kanıtlamış olmuyorlar.

UZUN BİR DENEY VE BİLGİ BİRİKİMİ SÜRECİ

Budapeşte toplantısına katılanların konuşmalarında şu görüş sık sık ileri sürüldü. Emekçilerin yönetime katılımının otomatikman gerçeğe dönüşeceği hayallerine kapılmamak gerek. Üretim araçları üzerinde sosyalist mülkiyetin kurulması, işçi sınıfının ve partisinin erke gelmesi, henüz daha

Üretim demokrasisinin gelişme biçimlerinin olduğu anlamına gelmiyor. Bu süreç zaman ve çaba gerektiriyor.

J. Szabo şoyale dedi: MSİP, 1968'den sonraki ilk dönemde, işçilerin işletmelerin yönetimine katılmalarının genişletilmesini, sendikaların üretim geliştirilmesiyle ilgili yalnız operatif değil, aynı zamanda stratejik sorunların da çözümüne çekilmesinde görülüyordu. Sosyal politikanın biçimlenmesinde, emeğin ödenmesi vb. sorunlarda sendikaların tutumları ağır basıyordu. Parti o dönemlerde emekçilerin işletmelerin gerçek sahibi olma görevlerini yerine getirmeyi aktifleştirmek için maddi teşviki ve tüketim artışını başlıca araç olarak görüyordu. Ancak, Macar ekonomisi, 70'li yılların ilk yarısında dünya petrol ve enerji fiyatlarının artması sonucu ciddi sorunlarla karşı karşıya geldi. Yaşam düzeyinin istendiği gibi ykseltilemeyeceği belli oldu. Bundan başka, halk ekonomisinin yapısının rasyonelleştirilmesine ve yeniden kurulmasına, elde edilen ürünün dünya pazarlarında rekabet edebilmesinin sağlanması olan büyük gereksinim, emekçilerin yaratıcı gücünün seferber edilmesi, bunların üretim araçlarını, tüm halk mülkiyetini daha etkili bir biçimde kullanmaya teşvik edilmesi gerekiyordu. Bu, yalnızca ekonomide bugün elde edilecek sonuçlarla, ücret artışı sağlanması değil, aynı zamanda perspektif sorunların çözümüne de ilgisini artırmayı gerektiriyordu. Emekçilerin yönetime katılmalarının kurumlaştırılmasına ve bugün eylem gösteren üretim demokrasisi organlarının kurulması ilkelerinin hazırlanmasına, işte o zaman başlandı.

Polonya'da işçi özyönetimi'nin oluşması sorunlarını *K. Doktor* da ele aldı. Sanayi işletmelerinde özyönetim konusunda çıkarılmış yasalar olmasına karşın, burada işçilerin üretim yönetimini düzene koymada büyük gclkler yaratan nesnel ve öznel «sınırlayıcılar» ortadan kaldırılmış değildir. Bilim adamı, geniş eğilimi olan iyi eğitilmiş, mesleki bakımdan iyi hazırlanmış oldukça çok sayıda uzman ve yönetici vardır. Hatta bugün, ülkenin büyük sarsıntılar geçirmesinden sonra sosyalist ekonominin yığınların yönetime asgari katılımıyla, üretim araçlarının iyice yoğunlaştırılması ve ekonomik kararların uygulanması temelinde dinamik bir biçimde gelişmesinden yana olanlar bile bulunuyor. Merkezizeti ekonomili ve politik otokrasili sosyalizm görüşleri, tehlikelidir. Bu tür yönetim biçiminde emekçilerin, tüketiciler olarak gereksinimleri, üretim araçlarının üretimine kıyasla, kaçınılmazlıkla ikinci plana geçiyor, işçi ise kendisini işletmenin gerçek sahibi olarak görmüyor. Bir yanda yöneticiler, uzmanlar, öte yanda işçilerin bulunduğu iki kesim arasındaki karşılıklı ilişkilerde uygulanan teknokrat yöntem, yabancılaşma sonuçlarının tekrarlanmasa tehlikesini içermektedir.

PBİP, ilkesel açıklamalarıyla, daima ülkenin politik ve ekonomik demokratikleşmesinden yana ıkmaştır. Polonya komünistleri, son yıllarda teknokrat eğitimlere karşı koymak için ekonomik mekanizmanın değişmesinde emekçilerin yönetime katılmalarının gerçekleşmesinde büyük işler

başardılar. Ancak pratikte, ekonomik reform ilkelerine karşın, işletmelerin bağımsızlığının ve özyönetiminin bakanlıklar tarafından sınırlandırıldığı ortaya koyan örnekler giderek artıyor. Kötü çalışan kolektifler, eski yönetim düzenini tercih ediyorlar, çünkü bu, onlara, üretim üretkenliğinin düşük olduğu durumlarda bile yaşama, yıkımdan kaçınma olanağı veriyor.

Üretim demokrasisinin genişletilmesinin dümdüz, sorunsuz bir süreç olmadığı konusuna *K. Petrov* da değindi. Engellerden biri, yeninin eski içinde eritilmesinde, öteden beri var olan eskinin üstüne yeni «özyönetim» tabelasının çakılmasıdır. Yönetim sisteminin ardıcıl bir biçimde yeniden kurulmasına karşı olanlar, demokratik süreci şekilcilığe indirgemeye, kolektif organlarını, sözde bunları kendileri kurmuşmuş, her şey eskisi gibi yürütülüyormuş izlenimini vererek, yanıltmaya çalışıyorlar. Bu yolla özyönetim fikri gözden düşürülebilir.

Konuşmacılar, yığınların yönetime katılımında yeni olanaklar açan yasaların kabul edilmesinin, yalnızca ilk adım olduğunu belirttiler. Bunların pratikte kendi haklarından yararlanmalarının çok daha önemli olduğunu vurguladılar.

DEMOKRATİK YÖNETİM TARZI

K. Doktor, şunları belirtti: Polonya tarihinin ağır dönemleri, özellikle yığınsal, toplumsal hareketlerin gergin politik dönemlerde ileri sürdükleri istemler, halkın toplumsal bilincinde, toplumsal ilişkilerin demokratikleşmesi gerektiği yönünde kesin bir inancın oluştuğunu ortaya koydu. Demokratik yönetim, sanayi üretiminin demokratik biçimde geliştirilmesi, ekonomik yükselişin önündeki engellerin demokratik biçimde aşılması, toplumsal tüketimin demokratik biçimde oluşturulması vb. her derde deva olarak görülüyordu. Ancak, bu tür görüşler eylemlerle günlük yaşamdaki tutumlar ise değer saptamalarıyla her zaman bütünleşmemektedir. Özyönetime kişisel katılım çok zaman alıyor, büyük çaba gerektiriyor. Sosyolojik araştırmaların da gösterdiği gibi, yönetime seçilen bir grup işçi temsilcisi, daha sonra kendi boş zamanlarını değerlendirebilmek işletmenin ve kolektifin yazgısı ile ilgili sorumluluğun kendi sırtına yüklenmesini sağlama çabasından başka hiçbir şeyi düşünmez oluyor. *K. Doktor*, konuşmasını şöyle sürdürdü: Kolektifin gelişmesinde elverişli ekonomik koşulların yaratılabilmesi için, malî sorunların yakından ele alınması gerek. Bu kolay bir iş değildir. Zaman zaman işçilerin özyönetiminde çalışanların enerjisini azaltıyor. Buradan da, emekçilere yasalarla sağlanmış olan ekonomik yönetime katılma haklarının pratikte nasıl kullanıldığıнын analiz edilmesinin önemi ortaya çıkıyor.

Konuşmacılar, emekçilerin üretimin yönetime biçimsel değil, gerçek katılımının başarıyla genişletilmesinin temel önkoşulunu, ekonomi biçimlerine gereken ölçüde seçim ve faaliyet özgürlüğü, kısacası nispi ekono-

mik bağımsızlığı sağlayacak mekanizmaların kurulmasında görüyorlar.

Bürokratism, (deneylerin de gösterdiği gibi, buna karşı yürütülen savaş kimi sosyalist ülkelerde ağır oldu ve uzun sürdü) işletmelerin ve kolektiflerin eylemlerinin gereğinden fazla düzenlenmesi çabaları, üretim demokrasisi'nin canlı özünü boşaltıyor, onu kalıplaştırıyor, işçileri dağınıklığa sürüklüyor, bunların kolektif emeğin meyvelerine olan ilgisini zayıflatıyor.

Bu olgunun diğer yanı ise, ekonomiyi kötü yönetmedir. SBKP Merkez Komitesi'nin Haziran Plenumu (1986) kararlarında, bugün bunun yalnız katlanılmaz değil, aynı zamanda son derece ağır bir hal aldığı belirtiliyor. Ancak, yeniden üretimin entansif bir biçimde genişletilmesi istemlerine yönelik ekonomik mekanizmaların varlığında bile, gerçek öz yönetim için olanaklar açacak olan işletmelerin bağımsızlıklarının gerçek ölçüsünün bulunmasında belli bir deney birikimine ihtiyaç vardır.

Yığınların yönetime çekilmesinin önemli bir koşulunun da açıklık ve bilgilendirme olduğu belirtildi. *M. Boyko* şöyle dedi: Zamanında, objektif ve optimal bir bilgilendirme yapılıyorsa, kolektifin etkin karar alması şöyle dursun, o, bunları hazırlayacak durumda bile olamaz. Bu nedenle, SSCB'de işletmelerde, yöneticiler ve diğer görevliler üretimin güncel ve perspektif sorunları, ekonomik, teknik ve sosyal gelişme sorunlarını emekçilere anlatmakla görevlidirler. Ancak, konuşmacının da yaptığı gibi, kolektifin bilgilendirilmesi sorununun yönetimin denetlenmesiyle sorumsuz bir biçimde özdeşleştirilmesi haklı gösterilemez. Üstelik Sovyet sosyologlarının yaptıkları araştırmaların da gösterdiği gibi doğrudan uygulayıcılarının alınan kararlar üstüne bilgileri, yönetimin hangi hiyerarşik halkasının söz konusu olmasına bağımlı olarak değişmektedir. Ekip yöneticisinin aldığı şu veya bu karar, doğal olarak tüm ekip tarafından biliniyor. Ama şantiye şefi ve ustası teşvik gerekçelerinden işçilerin % 80'inin mühendis hizmetlerinden ise yalnızca yarısının bilgisi vardır.

Bilgilendirme, emekçilerin yönetime katılımına, ancak bunların diğer eylem biçimlerinin belli bir sosyal-ekonomik içerikte uyumlaştırılması koşuluyla yardım ediyor. *E. Thomas*, jamaika komünistleri ve devrimci demokratlarının hazırladığı emekçilerin devlet işletmelerinde yönetime katılması modeliyle ilgili ilginç örnekler verdi. O şöyle dedi: «Biz, demokratik santralizm ilkesinin pratikte gerçekleştirilmesinin, işçilerin bilgilendirilmesi sisteminin örgütlenmesine kıyasla çok daha zor olduğunu kısa bir süre içinde anladık. Eğer bunlara yalnızca olup bitenler konusunda basit bir bilgi ve direktif veriliyorsa, kısa bir süre sonra kaçınılmaz olarak özel sermaye işletmelerindeki benzer bir yabancılaşma doğmuş olacaktır».

Tartışmalar, sosyal-politik ve ekonomik açıdan sorunların tümünün işçilerin özyönetiminin yazgısı için çok önemli olduğunu gösterdi. Aynı kurum ve yöntemler değişik ortamlarda bazan birbirinin karşıtı sonuçlar veriyor. Toplumsal ve psikolojik zorlukların bu ortamdaki karşılıklı bağıllığı, şu

önemli sonuca götürüyor: emekçilerin üretimin yönetimine katılımlarının güçlenebilmesi için akıllıca bir yönetim gereklidir.

USTACA YONETEN GUÇ

S. Lakos, Macaristan'ı örnek alarak, işletmelerde kolektif yönetim organlarının kurulması ve bunlara sorumlu işlerin verilmesinin MBIP'nin konularını güçlendirdiğini belirtti. O, devamlı şunları vurguladı. İşletmelerdeki konseyler politik organlar değildir ve bunlar parti organlarının yerine geçmiyorlar. Bunların üyelerinin çoğu komünisttir (ortalama % 70-80 ve kimi yerde ise % 90 oranında) bu da başlı başına partinin saygınlığının ne kadar yüksek olduğunu gösteriyor. Konuşmacıya göre, özyönetim organlarının başarısı, herşeyden önce ona katılanların bu alandaki rollerine hazırlık derecesine bağlıdır. Bundan dolayı MBIP nin temel örgütleri, işletme Konseyi üyesi komünistlere ve özellikle de kol emeği veren işçilere, bu yeni görevlerini yerine getirmede yardım ediyorlar. Parti örgütleri, üretimin gelişmesinin stratejik sorunlarını, olanaklar çerçevesinde işçi konseylerinde tartışmaya sunulmadan önce, bu konseylere üye seçilen komünistlere belli bilgiler verebilmek için etraflı bir biçimde tartışıyorlar.

MBIP temel örgütlerinin önünde de, hatta bunların özyönetim organlarını etkileme düzeyinin düşük olmasına karşın, benzer görevler duruyor. P. Zawadski'nin verilerine göre, bunlardaki parti üyelerinin oranı yaklaşık % 36, sendika üyelerinin oranı ise, % 56'dır.

K. Petkov, emekçilerin işletmelerin yönetimine katılması sisteminin yenden örgütlenmesinin, sendikaların rolü sorununun gündeme getirdiğine dikkati çekti ve şöyle devam etti: Bulgaristan'da doğrudan demokrasinin ve özyönetimin genişletilmesinin sözde sendikaların eylem alanını kısıtladığı yolunda sesler yükseliyor. Kuşkusuz üretimle ilgili ve sosyal sorunların özyönetim organları tarafından çözülmeye başlandığı kimi işletmelerde yeni ekonomik mekanizmaların güçlendirilmesi ölçüsünde doğrudan demokrasi ve özyönetimin genişletilmesinde sendikaların rolü değişiyor. Bize göre bunlar, parti örgütleriyle birlikte bu organlara hizmette bulunmakla, bunlara bilgi sağlamak, alternatif çözümler sunmak, sendikaların görüşünü açıklamak, alınan kararların yerine getirilmesini, denetimi örgütlemekle görevlidirler.

Bugünkü koşullarda, ekonominin yönetilmesinde devletin çıkarlarının belirli bir grubun çıkarlarıyla çeliştiği bir durum ortaya çıktığında, genel ulusal örgüt olan sendikaların tüm halkın çıkarlarını savunmaları gerekir. Bunlar geniş anlamda tüm işçi sınıfının çıkarlarından hareket ederek, bir yandan kolektiflerden öte yandan devletten yana tutum alacaklardır.

Özyönetimin gelişmesi, sendikalara emekçilerin çıkarlarını işletmenin çıkarlarından üstün tutmalarına yardım edecektir. Emekçi kolektiflerinin

eylemlerinin örgütlenmesi ve koordinasyonu, bir yıl ya da beş yıl için öngörülen devlet planlarının öne koyduğu görevler ve diğer ekonomik koşullar konusunda devletle diyalogun gerçekleştirilmesi sorunları, sendikaların görevi olarak kalıyor.

B. Ramelson, sendikaların böylesi görevler yüklenmesini öngören görüşe karşı çıktı. Ve şöyle dedi: Sendikal hareket, emek ile sermaye, proletaryanın değişik grupları arasındaki çelişkilerin tanınması temelinde ortaya çıkmıştır. Bu hareket, değişik çıkarların varlığının bilincinde olduğu ve kendi üyeleri adına, çatışmayı bunlar yararına çözüme doğrultusunda eylem gösterdiği için varlığını sürdürür. İşçi sınıfı, sendikaları kendi haklarını savunmak için kurmuştur ve onların bu temel görevi sosyalizmde de korunmaktadır. Eğer sendikaların, partilerin, devletin ve işletmelerdeki yönetimlerin katılımıyla olan özyönetim yönetim organlarından söz ediliyorsa, bunların her birinin sorunlara kendi bakış açısı, böylesi organlara katılımda kendi çıkarları olduğu, bunların kendine özgü nedenleri ve farklı amaçları olduğu kabul edilmezse, sorunlar çözülemez. Sendikaların bağımsız tutum alması, yönetim önünde ve hatta gerektiğinde devlet önünde emekçilerin görüşlerini dile getirmesi gerekiyor. *B. Ramelson* devamla şöyle dedi: Bana göre, örneğin böylesi sendika komitesi temsilcilerinin Macaristan'daki işletme konseylerinde yer almaması çok doğrudur. Eğer konseye katılırsanız, onunla nasıl tartışır ve işçilerin çıkarlarını nasıl savunabilirsiniz. Her iki tarafı da aynı anda temsil edemezsiniz.

İşçi sınıfının hatta kapitalizmde bile, büyük deneyime sahip, bilgili, iyi hazırlanmış kadroları vardır. Bundan dolayı, sendika komitesi başkanının mutlaka özyönetim organlarında yer almasına gerek yoktur. Sendikalar kendileri ve özyönetim organlarına seçilen sıradan üyeleri kanalıyla seslerini duyurmak için büyük olanaklara sahiptir.

Emekçilerin üretimin yönetimine katılımının genişlemesi, işçi özyönetiminin boy atması, sosyalist toplumun gelişmesinin, onun itici güçlerinin öz niteliklerinin ortaya çıkmasının en önemli yönelimlerinden biridir. Sempozyuma katılanların çıkardıkları sonuçlardan biri böyleydi. Ekonomik görevlerin çözümünde emekçi kolektiflerinin bağımsızlığı, görevleri kolektif olarak yerine getirme, pratikte üretici emeğin ekonomiyi yönetme emeğiyle birleştirilmesine, ulusal zenginliklerden tam olarak yararlanılmasına olanak sağlıyor. Üretim demokrasisinin gelişme yolu, üretim araçlarından işçilerin yabancılaşmasının üstesinden gelinmesi, toplumun çıkarlarının, kolektifin ve bireyin çıkarlarıyla uyumlaştırılması, emek üretkenliğinin artırılması, genel üretimin çoğaltılmasına olan ilginin artırılması bilimsel-teknik devrimin başarılarının uygulanması yoludur. Sosyalist işlemenin koşullarında hangi biçim ve yöntemlerin en etkili olacağını deney gösterecektir.

ABD güdümlü bir çözüm hayaldir

NAİM AŞHAB

Filistin Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Büro Üyesi

İsrail'in 1982 yazındaki Lübnan işgalinden sonra Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKO) etkisinin ve konumlarının sürekli zayıflamaya başladığı bir sır değildir. Söz konusu olan yalnızca FKO'nün o zamana kadar Filistin Direniş Hareketi'nin en önemli güçlerinin bulunduğu, önemli ölçüde eylem özgürlüğüne ve bağımsız karar alma mekanizmalarına sahip olduğu ülkeden ayrılması değildir. İsrail, ABD-İsrail ortaklığına derhal baskıyı yoğunlaştırma ve bölgedeki sinsi faaliyetlerini genişletme olanağını verdi. Bunun sonucunda, Mısır'ın antiemperyalist, antisyonist savaşından ayrılmasından sonra Arap halklarının düşmanlarının komplolarına karşı direnişin bel kemiğini oluşturan Suriye, Filistin devrimi ve Lübnan ulusal-yurtsever güçleri arasındaki bağışıklık bozuldu. Bu gelişme, karşı tarafı, bağışıklığı oluşturanlarla teke tek baş etme çabalarını tırmandırmada cesaretlendirdi.

FKO'de simgeleşen Filistin ulusal hareketini fiziksel olarak yoketme denemesi, Beyrut'un ele geçirilişi sırasında gündeme geldi. Bu çaba boşa çıkınca, vurgu, bu hareketi, onu olumsuz yönde etkileyen kimi yeni gelişmelerden de yararlanarak, teslimiyetçi kararların kaygan zeminine sürüklemeye yapıldı. Bu yeni gelişmeler arasında şunları sayabiliriz: Birincisi, FKO'nün savaş birliklerinin ve kurumlarının Beyrut savaşından sonra çeşitli Arap ülkelerine dağılması, öte yandan bu kurumlardaki bürokrasinin kendi konumlarını ve rahat bir hayat sürdürmeyi sağlamak için enerjik çabalar harcaması. İkincisi, Arap dünyasındaki durumun kötüleşmesi, genelinde Filistin ulusal hareketini, özelinde de FKO'yü yaraladı. Çeşitli Arap güçleri FKO'yü kendi etkileri altına alma çabalarını yoğunlaştırdılar. Üçüncüsü, Filistin halkı, Arap devletlerinin Lübnan saldırısı sırasında, özellikle de Beyrut'un kahramanca savunulması sırasında gösterdikleri acizlikten olumsuz yönde etkilendi.

Son Filistinli savaşçı Lübnan başkentini terkeder etmez, Washington karaünlü «Reagan Planı»nı öne sürdü. Belirtmek gerekir ki, bu plan hazırlanırken ve açıklanma anı seçilirken, Filistin ulusal hareketi yönetiminin sınıfsal niteliği ve yönetimin yukarıda sayılan gelişmelerden ne ölçüde etkilenmiş olduğu dikkate alınmıştır. Ağırlıklı olarak ayrıcalıklar sosyal katmanları temsil eden bu yönetim, ekonomik çıkarlarını ve avantajlarını güvence altına alan her pazarlığı kabul edebileceği işareti vermişti. Hatta söylenebilir ki, Amerikan planı, özellikle bu katmanlara, özellikle uzun yıllar süren İsrail işgali altında direngenliği aşınan kesimlere yöneltilmişti. Bu işgalin bir amacı yalnızca mülk sahibi Filistinlileri yıkma

uğratmak değil, aynı zamanda onları geriye kalan yerleşik halkla birlikte kendi topraklarından sürmek ve toprakları siyanist kolonistlere vermektir.

Kısaca belirtmek gerekirse, «Reagan planı» İsrail'lilerin işgal ettikleri toprakların Ürdün kanalıyla geriye alınabileceği hayallerini yayma denemesiydi. Bağımsız bir Filistin devleti kurulması ise kesinlikle reddediliyordu.

İsrail'in Lübnan saldırısını izleyen karmaşık durumda Filistinlilerin ayrıcalıklı kesimleri ve onların politik sözcüleri Amerikan destekli bir «çözüm»e yöneldiler. Burada onların işgali sona erdirmeye istekleri ile bir Filistin devleti yaratmaktan vazgeçmeleri arasındaki çelişkili tutumları kendini gösterdi. Bu çelişki Filistin ulusal hareketinde bir bölünme biçimini aldı ve erken bir politik ayrışmaya ivme verdi. Farklılıkların giderilmesi çabalarında kullanılan kimi araçlar ve işe çeşitli, özellikle de Arap güçlerinin karşması ayrılıkları daha da derinleştirdi.

Amerikan damgasını taşıyan bir çözümü kabul etmeye eğilimli olanlarla ayrılıklarımızın özünü, deneyimlerimizin gösterdiği gibi, her şeyin ABD'nin iradesine bağlandığı bir durumda, bir Filistin devleti kurma ülküsünden her ayrılışın, Ürdün yönetiminde bile olsa, işgal edilmiş toprakları geri getirmeyeceğidir. Washington'un önerdiği plan temelinde işgal altındaki topraklar sorununun çözülebileceği umudunun bir hayal olduğu, ABD-İsrail ortaklığını ödün vermeye zorlayacak başlıca etmenlerin bugün varolmadığı dikkate alındığında, daha açık ortaya çıkar. En başta ve en önemlisi, uluslararası ilişkilerde yumuşama atmosferi söz konusu değildir ve bölgedeki güçlerin yer alımı bunun için elverişli değildir.

Filistin halkının düşmanları, Filistin ulusal hareketinde söz konusu olan değişiklikleri çabuk saptadılar. Ortaya çıkan ayrılıkları daha da deşmek ve bunları onarılmaz bir bölünmeye dönüştürmek için sürekli çabalar harcadılar. Kesin bir politik bölünme yaratmak için çözümün ancak «aşırıların» atıldığı «ılımlılar»ın bir FKO'sü ile sağlanabileceği argümanı baskı yapıldı.

1984 sonlarında Amman'da bu tehlikeli ve uğursuz bölünmeyi tamamlamak amacıyla Filistin Ulusal Konseyi toplantıya çağrıldı. 1968'de partizan örgütleri oluşturulmasından ve bir ulusal cephe niteliği kazanmasından bu yana FKO ilk kez bu önemli özelliğini yitirmeye başladı. Amman toplantısına katılanların çoğunluğu bir ve aynı politik akımdandı. 1985 Şubatında Ürdün hükümeti ile FKO yönetiminin «ortak eylemleri» adı verilen Amman anlaşmasının imzalanması, bu toplantının mantıksal devamı oldu.

Amman'daki Filistin Ulusal Konseyi'nin açılış toplantısında Kral Hüseyin, sanki Ortadoğu'da savaş-barış sorunu yalnızca Arap tarafı ile çözümlenebilirmiş gibi, «barış karşılığında toprak» belgisini ortaya attı. Bu belge daha sonra bir çözüm için Amerikan damgasını kullanma eği-

liminin doruk noktalarında Amman anlaşmasının içeriğini oluşturdu. Bununla ilgili olarak en tehlikeli olan şey, Ürdün'le bir konfederasyon uğruna bağımsız bir Filistin devleti ülküsünden vazgeçmekti, Ürdün'ün Filistin halkını temsil etme yetkisini alması değildi, ABD'nin Filistin sorununu ele alıp çözmek için tek otorite olarak belirlenmesiydi.

Bunun tehlikeli bir yol olduğuna olan inancımız, yalnızca ABD'nin kesinlikle İsrail'i desteklemesi ve ABD ile İsrail arasındaki bağlaşıklığın sürekli sıkışması değildir. Yöneticileri ABD'yi Mısır-İsrail çatışmasında tek hakem yapan Mısır'ın acı deneyimini anımsayalım. Bu deneyim, eğer okyanüsü yöneticilerin keyfi arzularına bırakılırsa, bizim haklı davamızın nasıl zavallı bir teslimiyete dönüşeceği yadsınmaz kanıttır. Arap devletlerinin en büyüğü olan Mısır bağımsızlığını kesinlikle ABD'ye kaptırmıştır, kapılarını İsrail sızmasına açmıştır ve hepsinden önemlisi, onursuz saf değiştirmesinin geri kalan kısmını da Filistin halkının hakları pahasına ödemiştir.

Karaünlü Camp David Antlaşmalarında Mısır, Filistin sorununun çözümünün en iyi şekilde işgal altındaki topraklara yönetsel özerklik verilmesi ve böylece halkımızın kendi bağımsız devletini oluşturma olanağından yoksun bırakılmasıyla sağlanabileceğini öne sürdü. Ve tüm bunları Sina'yı ABD ve NATO casusluk tesisleri ve askersel birlikleriyle donatılmış sınırlı (Taba bölgesiyle ilgili olarak süren tartışmalar kanıtlıyor) bir askersizleştirilmiş çölü geri almak için yaptı. İşte, Mısır ile İsrail arasındaki ilişkilerin bir bütün olarak Arap-İsrail çatışmasından kopartılarak «çözümü»nde ABD'yi tek otorite yapmanın sonucu budur. Haklı davasının yeniden ABD'ye satılması durumunda halkımızın haklarını kazanması için ödemesi gereken ne olacaktır?

Amman anlaşmasının imzalanmasından bir yıl sonra, ABD damgalı anlaşmalar çizgisi çıkmaza girdi. Bu anlaşmaya onay veren ABD yönetiminin ve Ürdün yöneticilerinin amaçlarının FKO'yü imha etmek ve onu etkin bir biçimde savaşım alanından uzaklaştırmak olduğu açığa çıktı.

Buradaki anahtar öge, FKO yönetiminin koşulsuz olarak 22 Kasım 1967 günü BM'in 242 numaralı kararını tanımasıydı. Bu karar, yalnızca Haziran 1967 saldırısının bir sonucu olarak İsrail'in Arap topraklarına el koymasını içermektedir. Başka bir deyişle, çatışmayı, salt toprak meselesine indirgemektedir. Bu yaklaşımda Filistin Arap halkının, Ortadoğu sorununun başlıca tarafının, kendi yazgısını belirleme ve anayurdunun kurtarılmasından sonra kendi bağımsız ulusal devletini kurma hakkı tanınmamaktadır. Ayrıca burada bu hakkı 29 Kasım 1947⁽¹⁾ günlü kararlar başlatarak birçok BM Genel Kurul kararında simgeleştiren FKO'ye de yer yoktur.

(¹) Bu karar, eski Filistin toprağı olarak belirlenen topraklarda biri Yahudi, öteki Arap olmak üzere iki devletin kurulmasını, Kudüs'ün ve çevresinin bir uluslararası bölgeye dönüştürülmesini öngörmektedir. (Not Red.)

Amman anlaşmasının yürürlükte kaldığı bir yıl boyunca ABD, Filistin halkının kendi yazgısını belirleme hakkı bir yana eskisi gibi, şu ya da bu biçimde en azından işgal altındaki topraklar içinde ya da dışında ortak bir dava için mücadele eden tek bir halkın olduğunu belirtecek tek bir açıklama yapmadı. Bunu izleyen gelişmeler ışığında, Washington'un niçin Amman anlaşmasıyla ilgili manevraları çıkmaza sürüklemeye bu kadar acele ettiği sorusu sorulabilir. Bunun birçok nedeni vardır. Biz en önemlilerini ele alalım.

Birincisi, Ortadoğu sorununun, tüm bölgesel bunalım durumlarının içinde, genel uluslararası duruma en fazla bulunan sorun olduğu ortaya çıkmıştır. (2) Reagan yönetimi şimdi yeni gerginlikler yaratmaya ve silahlanma yarışında yeni bir evreyi başlatmaya yönelmiştir. ABD aktif olarak dünyanın çeşitli bölgelerinde dünya çapındaki stratejik amaçlarına uygun olarak yeni askersel bloklar ve üsler kurmayı hedeflemektedir. Stratejik konumu ve petrol kaynaklarıyla hassas bir bölge olan Ortadoğu, ABD planlarında özel bir yere sahiptir. Bu planlar, yolun İsrail ile Arap devletlerinden oluşan ve «stratejik uzlaşma» denilen şeye dayalı bir bölgesel pakta açılmasını sağlamak için Filistin sorunu üzerine mümkün olduğu kadar çabuk biçimde bir kalem çekmeyi amaçlamaktadır.

İkincisi, Güney Afrika halkının artan devrimci gücü, ırkçı sömürgeci rejimin çöküşünü kaçınılmaz olarak yakınlaştırıyor, bunu bir zaman sorunu haline getiriyor. ABD ve İsrail yöneticileri, bu gerçekleşikten sonra dünya kamuoyunun dikkatini her zamankinden daha fazla Filistin sorununa, uluslararası topluluk tarafından mahkum edilen siyonist sömürgeci yönetim tarafından yaratılan patlamaya hazır soruna yöneleceğinin farkındadırlar. Onların artan hoşnutsuzluğunun, bu sorundan çok geç olmadan kurtulmak istemelerinin nedeni, budur.

Üçüncüsü, yakın gelecekte Arap dünyasındaki sosyal-ekonomik bunalımların patlak vermesini beklemek için nedenler vardır. Bunların hızlanan olgunlaşması petrol bolluğu yıllarında üretim kapasiteleri kurmak yerine tüketicilikte kullanılan petrol gelirlerindeki büyük düşüş ile teşvik ediliyor. Bunun en önemli sonucu, bölge ülkelerinde tüm özellikleriyle, sınıf ayrışması, zenginlik ile yoksulluğun kutuplaşmasıyla, kapitalist gelişme yolunun kesinlikle yerleşmesidir.

Bu durumda, şu ya da bu Arap ülkesinde ya da hatta bir Grup Arap

(2) ABD'nin yumuşamadan gerginlikleri tırmandırma ve çatışma politikasına yöneldiğinin ilk işaretlerinin ABD'nin Ortadoğu sorununa karşı tutumunda görülmesi önemlidir. 1977 sonbaharında Sovyetler Birliği ile ABD'nin aynı yılın sonunda Ortadoğu bunalımını aşmak için bir uluslararası konferans çağrılmasını içeren belgeyi imzalamalarından birkaç gün sonra, Washington, bu eşgüdümlü tutumdan ayrıldı. Bunun yerine Sedat, sansayonel İsrail gezisine gönderildi ve bu Camp David'e yol açtı. Ortadoğu sorununu çözeceği yerde daha da karmaşık hale getirdi.

ülkesinde sosyal patlamaların ortaya çıkması olasılığı artmıştır. İlk işaret Sudan'dan geldi. Aynı şekilde bir anarşi döneminin sonucu olan Mısır güvenlik kuvvetlerindeki başkaldırma benzer bir bunalımın nesnel koşullarının olgunlaşmakta olduğunu kanıtlıyor. Bu bağlamda, Filistin sorununu gündemden çıkartmak çabaları öne çıkıyor, çünkü bu, Arap yığınlarının ulusal duygularını körükleyen, ABD-İsrail ortaklığının eylemlerine karşı tepkiyi artıran bir etmendir. Öte yandan şu anda Arap dünyasındaki genel durumun kötüleşmesi nedeniyle geriletilen Filistin etmeninin etkisi şu ya da bu Arap ülkesinde olumlu gelişmeler olursa, yeniden artacaktır ve bunun kontrol altına alınması zorlaşacaktır.

Dördüncüsü, Amerikalıların Camp David anlaşmaları da içinde bölgede kazandıkları konularının geleceğine ilişkin olarak Washington'daki endişelerin artmasıdır. Bu anlaşmaların imzalanmasının üzerinden sekiz yıldan fazla bir süre geçmiş olmasına rağmen, Camp David çerçevesini genişletmek, kimi Arap ülkelerini de bu anlaşmaya katmak için verilen çabalar boşa gitmiştir. Bu kez başarılı olabilmek için Filistin sorunu gibi, çok daha çetin bir cevizi kırmak gerekiyor.

Beşincisi, ABD'nin ve İsrail'in egemen çevreleri, Sovyetler Birliği'nin ardıcıl barış girişimleri karşısında, özellikle BM Güvenlik Konseyi Daimi Üyelerinin FKO de içinde ilgili tüm tarafların katılacakları Ortadoğu çözümü için bir uluslararası konferans toplanmasını amaçlayan bir hazırlık komitesi oluşturmaları önerisi ile artan ölçüde kendilerini köşeye sıkışmış buluyorlar.

Amman anlaşmasının imzalanmasından bir yıl sonra Kral Hüseyin artık bu anlaşmaya uymayacağını, çünkü FKO yönetimine güvenini yitirdiğini ilan etti. Başlatılan bu kampanyanın başlıca hedefi, Filistin Arap halkının kendi yazgısını belirleme hakkıdır. Gelişmeler öyle bir noktaya vardı ki, bu hakkının işgal altındaki toprakların kurtarılması karşısında bir engel oluşturulduğunu ileri sürüyorlar.

Kral Hüseyin'in artık FKO yönetimiyle işbirliği yapmayacağını ilan etmesi ile yeni bir evre, FKO'yü imha etme ve yerine başkasını koymak için açık saldırıya geçme evresi başladı. Saldırı, birçok yönden yöneltiliyor. Anlaşmanın imzalanmasından sonra FKO'ye verilen görece avantajlar, geri alındı. Birçok bürosu kapatıldı, önde gelen kadroları ve yöneticileri Ürdün'den çıkarıldı. Yozlaşmış bürokratik unsurların FKO'ye saldırıları örgütlendi ve Filistinlileri özellikle Ürdün'de oturanları bu yozlaşmış unsurlar etrafında birleştirme çabaları başladı. (Burada belirtmek gerekir ki, bu şüpheli ögeler, yalnızca Ürdün'ün yönetici çevreleri tarafından değil, bazı öteki gerici Arap rejimlerinin yöneticileri tarafından da desteklenmektedir.) İşgal altındaki topraklarda nüfusun direncini destekleyen Filistin-Ürdün ortak komisyonu dağıtıldı (bu komisyon 1978'deki Bağdat zirvesinden sonra kurulmuştu) ve bunun görevleri bir Ürdün kurumuna devredildi.

İsrail hükümeti ile eşgüdüm ve işbirliği içinde, Ürdün rejimi, işgal altındaki topraklarda da FKO'nün konumlarına karşı geniş çaplı bir saldırı başlattı. Bu saldırılarda konumlarından, özellikle de Ürdün'den işgal altındaki topraklara insan ve mal akımını kontrol etme olanağından, bu insanlara pasaport verme hakkından vb. yararlanıyor. Ürdün yöneticileri kendilerine bağlı Filistinli bürokratik unsurları çeşitli provokasyonlar yapmaya kışkırtıyorlar. Bu unsurlara işgal boyunca düzenli maaş bağlanmıştır. «Kırsal birlikleri» canlandırmak için çabalar harcanıyor. Bunlar, İsrail işgalcileri tarafından kurulmuş, kendilerini toptan yalıtlanmış olarak buldukları zamana dek onlara hizmet etmişlerdir, daha sonra unutulmuşlardır. Şimdi bunları yeniden diriltmek ve gerçek yüzlerini gizlemek için adlarını değiştirerek, FKO'ye karşı saldırıda kullanmak istiyorlar.

Ne ki, anti-Filistin komponun işbirlikçileri bütün bu yapılarla yetinmiyorlar. Kral Hüseyin'in birkaç ay önce yaptığı Washington gezisi, tarafların onayıyla bir 12 maddelik plan üretti. Bu, ilk önce Ürdün nehrinin batı yakasında ve Gazze Şeridi'nde İsrail-Ürdün «erk paylaşımı anlaşması»nı (ya da condominium) öngören son ABD damgalı çözüm için sosyal bir taban oluşturulmasını amaçlıyor. Bu, Camp David anlaşmalarındaki özerkliğin İsrail tarafından yorumlanma biçimini andırmaktadır. (3) Bu plana uygun olarak İsrail, işgal altındaki toprakları, burada yaşayanlara yurttaşlık hakkı vermeksizin ilhak edecektir. 1967 öncesi döneme göre Ürdün yurttaşı sayılan İsrail yönetici çevrelerini tutumlarında kimi farklılıklar bulunmasına karşın, tümü, bu toprakların vazgeçilmez olduğu noktasında birleşiyor.

Kendi payına Ürdün hükümeti, Filistin misyonunu Ürdün devlet kurumlarıyla bütünleştirmek için yasalar çıkarmıştır. Bunlar, yalnızca Ürdün'de yaşayan Filistinlileri değil, aynı zamanda tüm işgal altında yaşayanları da temsil eden kurumlardır.

Şimdi artık Ürdün Kralı Hüseyin'in İsrail'le Batı Yakası ve Gazze Şeridi'nde yaşamakta olan 1.400.000 Filistinli'nin yönetilmesini paylaşma konusunda açıklanmayan bir anlaşmaya vardığı açıkça ilan edilmiştir. (4) Bu bölgelerde bir tür İsrail-Ürdün ortak yönetiminin kurulması için gizli bir komplo kurulduğunu veriler fiilen ortaya koyuyor. Örneğin, Batı Yakasının üç belediyesine, (Hebron, Ramallah ve El-Bireh) askeri yönetimin yerine Filistinli belediye başkanları atanmıştır. Kahire-Amman Bankası'nın yeniden açılması için bir uzlaşmaya varılmıştır. 1967 saldırısından sonra işgal altındaki topraklarda Arap bankalarının faaliyetleri durmuştu.

(3) Geçen yılın Mayıs ayında İsrail'in o zamanki Başbakanı Shimon Perez şunu açıkladı: «Bir toprakta iki halk yaşıyorsa, iki olasılık söz konusudur. Toprakların ya da otoritenin bölüşülmesi, topraksal ve yönetsel bir çözüm ... İnanıyorum ki, esas olanak yönetsel alandadır ve ilk adım özerkliktir.» (Al Safir-Lübnan, 17 Mayıs 1986, Arapça.)

(4) «International Herald Tribune», 20 Ekim 1986.

Bu, İsrail ve Ürdün yetkilileri tarafından 1948 Arap-İsrail savaşından bu yana imzalanmış olan ilk resmi belgedir. Ve nihayet, Ürdün'de işgal altındaki toprakların kalkınması için bir beş yıllık plan ilan edilmiştir. Bu plan, nüfusun «yaşam koşullarının iyileştirilmesi» için yılda 250 milyon doların ayrılmasını, bunun yarısının ABD tarafınca sağlanmasını öngörmektedir.

Son zamanlarda Amman'da, Tel Aviv'de ve Washington'da kıy bir ağızdan böylesi «daha iyi yaşam koşullarının» öneminden ve gerekliliğinden söz edilmeye başlandı. ABD-İsrail-Ürdün üçlüsünün bu beklemedik acelesinin nedeni, ABD dışişleri bakanlığının bir önde gelen yetkilisinin açıklamasında yer aldı. Bu kişi, Ürdün'ün İsrail işgali altındaki topraklar için önerdiği kalkınma planının, Filistin halkının temsilcileri olarak FKO'lü «aşırıları»ın yerine «ılımlıları» geçirmeye çalışan ABD'nin amaçlarıyla uyum içinde olduğunu söylemiştir. (5) Amerikalıların Amman anlaşması imzalandığında FKO liderlerini «ılımlı» olarak görmelerine ve anlaşmayı kabul etmeyenleri «aşırı» olarak nitelendirmelerine karşın, şimdi FKO liderlerini «aşırı» olarak nitelendirmeleri anlamlıdır.

Basında çıkan haberlere bakılırsa, «daha iyi yaşam koşulları sağlama» planı adına toplanan fonlar, kentte ve kırdaki yerel ve kooperatif örgütlerin emrine verilmek yerine, hür teşebbüsü oluşturmak ve teşvik etmek için kullanılacaktır. Ve bu anlaşılır bir şeydir. Çünkü bunların başlıca amaçları, kendilerine dış artıklarını verenlerin politikalarını destekleyecek geniş bir sosyal katman yaratmaktır.

Dikkate değer bir nokta da bu kez kırsal yörelere özel bir ilgi gösterilmesidir. Ürdünlü yetkililer, Batı Yakası'ndaki tüm 430 köyün kalkınması için ayrıntılı planlarda, bu proje için Ürdün ile İsrail'in eşit olarak paylaşacakları 10,5 milyon dinar (6) gerektiğinden söz ediyorlar. (7) Bu, Amman'ın İsrail'li işgalcilerle işbirliğine karşı olmadığını gösteriyor. Bu, Filistinli kırsal nüfusun topraklarının geleceğine ilişkin duydukların endişeyle oynayarak, onların desteğini kazanma çabasıdır. Bu insanlara, işgalden kurtuluşun mümkün olduğu, fakat toprak sorununu kendi yazgısını belirleme hakkıyla bağlayan FKO'nün uzlaşmazlığının buna engel olduğu söyleniyor. Dahası, çabalarını ve fonlarını kırsal nüfusu dikkat dışı bırakarak kent burjuvazisini kazanmaya yöneltmiş olan FKO yönetiminin hatalarından da yararlanılıyor.

İşgal altındaki topraklarda ABD patentli çözümü destekleyerek bir sosyal taban yaratma çabası, komplonun yalnızca bir yanısıdır. ABD-İsrail ortaklığı tarafından gittikçe daha fazla ilgi gören öteki yanı ise, Filistinli göçmenler sorununa kesinkes son vermektir. Onlar, bunu, göçmenlerin

(5) Ad Dustour (Londra), 11 Ağustos 1986 (Arapça).

(6) Bir Ürdün dinarı yaklaşık 3 ABD dolarıdır.

(7) Al-Awda, (işgal altındaki Doğu Kudüs), 19 Haziran 1986 (Arapça).

yaşamak zorunda bırakıldıkları ülkelere asimile edilmelerini, böylelikle göçmenlerin yazgılarını işgal altındaki topraklarda yaşayanların yazgılarından geri döndürülmez biçimde ayrılmasını ve Filistin sorununu yalnızca işgal altındakilerin bir sorununa indirgemeyi sağlamak istiyorlar.

Burada sadece İsrail'i işgalcilerin uzun bir zamandan beri Batı Yakası'ndaki ve Gazze Şeridi'ndeki göçmen kamplarını yoketmelerinden söz etmiyoruz. Benzer eylemler son zamanlarda Ürdünlü yetkililerce de başlatılmıştır. «Belediye servislerini düzeltmek» gerekçesiyle Ürdün'deki Al-Sussein ve Al Vahdat kampları Amman Belediye Meclisi'nin yasama alanına sokulmuştur ve Al Bak'a kampının denetim El-Salt Belediye Meclisine verilmiştir. Bu kamplar, topraklarından atılma Filistin halkının trajedisine başlamaya başladığı 1948 yılından beri vardır, bunların statüsü o zamandan beri değişmemiştir. Buna paralel olarak Birleşmiş Milletler Ortadoğu Ajansı'nın işlevleri de artan ölçüde kısıyor.

Tümüyle boşa çıkartıldığını söylemek erken olsa bile, ABD güdümlü çözümün etkili olacağına ilişkin hayaller, Filistin halkının haklı davasını yoketme komplosunun alevleri içinde yokolmaktadır. Tehlikenin büyüklüğü, FKO'nün emperyalizme ve İsrail işgaline karşı bir mücadele platformundaki birliğini yeniden oluşturmak için ilk temaslar için daha elverişli bir atmosferin oluşmasına yardım ediyor. Bu süreçte Cezayir devlet başkanı Chadli Benjedid'in Filistin ulusal hareketinin çeşitli kolları arasında diyalog çağrısı yeni bir ivme vermiştir.

Partimiz her zaman olduğu gibi, FKO içindeki ayrılıkları gidermek ve Filistin halkının büyük özveriyle elde ettiği kazanımlarını korumak için yoğun çabalar sarf ediyor. Özellikle günümüzdeki tehlikeli dönemde derin ulusal sorumluluk duygusuyla yönlendirilen partimiz, birliğin yeniden kurulması için politik temel olarak yurtsever uzlaşma temelinde alınan kararlara sınıksız uyulmasına geri dönüşü savunuyor. Herşeyden önce 1983 başlarında Cezayir'de toplanan Filistin Ulusal Konseyi'nin 16 Oturumunun kararlarına ve El Fetih Örgütü ile Demokratik Bağlaşıklık (*) üyesi örgütlerin 1984 başlarında imzalamış buldukları Aden-Cezayir anlaşmasının maddelerine atıfta bulunmak istiyorum. Bu maddeler içerisinde en önemlileri, örgütü daha büyük görevlerin üstesinden gelmesini sağlamak için FKO'de ortak bir yönetim kurulması ve Amerikan güdümlü çözüm ile onun bir ifadesi olan Amman anlaşmasıyla ilgili tüm hayalleri dağıtmaktır.

İnanıyorum ki, Filistin ulusal hareketi yeniden birliğini kurduğu zaman, onu her ne pahasına olursa olsun gömmeye çalışanlar, «Filistin cevizi»ni karda için çok sert olduğunu kabul edeceklerdir. Filistinliler çetin savaşlarda çelikleştiler ve onlar, en başta Sovyetler Birliği gibi güvenilir bağlaşıklara sahiptir. Sovyetler, halkımızın meşru ulusal haklarına kararlı

(*) 1984 başlarında aralarında Komünist Partisi'nin de bulunduğu dört Filistin örgütü tarafından kurulmuştur.

desteklerini aralıksız sürdürüyor ve FKO'nun antiemperyalist kurtuluş mücadelesi platformunda birliğini yeniden kurmayı teşvik ediyor.

Daha önce de belirttiğim gibi, Filistinlilerin çeşitli Arap ülkelerine dağılmış bulunmaları, Arap dünyasındaki durumun kötüleşmesi Filistin ulusal hareketi üzerine olumsuz bir etki yapmıştır, yapmaya devam ediyor ve bu FKO içindeki bunalımın ortaya çıkmasında ve derinleşmesindeki en önemli etmendir. Ve şimdi birliğin kurulmasının bölgede devrimci bir durumun ortaya çıkmasını hızlandıracağına inanmak için her türlü neden vardır, çünkü Filistin ulusal hareketi her zaman genel Arap ulusal kurtuluş hareketinde, antiemperyalist savaşımında önde gelen bir rol oynamıştır.

Benzer biçimde, eğer birlik Suriye Filistin devrimi ve Lübnan ulusal yurtsever güçleri bağlaşıklığıyla gerçekleşirse, girişimciliği gericiliğin, sağ güçlerin elinden almak mümkün olabilecek ve bağlaşıklık üyelerinin tüm potansiyelinin tehlikeli biçimde harabolması durdurulabilecektir. Günümüzdeki durumda akılcı olan tek çıkış yolu, hayatın doğruluğunu ve etkinliğini kanıtlamış olduğu bu yola geri dönmektir.

Gerçeğin ağır bedeli

TÜRKİYE'DE DEMOKRAT GAZETECİLERİN KOĞUŞTURULMASIYLA İLGİLİ YAYINLARA TOPLU BİR BAKIŞ

«... Gözümü açtığımda hastanede idim. Görevliler kendime geldiğimi görünce tekrar emniyete getirdiler. Tekrar işkence yapıyorlardı ... Tekrar hastaneye kaldırıldım. Yapılan muayenede çene kemiğimin kırık olduğu ve kafatasında ve içinde çeşitli arızalar tespit edildi. Ameliyattan sonra emniyete getirildim. Ameliyat bölgesine tekrar elektrik verilerek işkence yapıldı.»

«Gözaltında tutulduğum 90 gün içinde zamanımın bir kısmını çarmlıha gerilmiş bir şekilde geçirdim. Genellikle çıplaktım ... Elektrik verilirken kablolar ayak ve sağ elimin küçük parmağına ve erkeklik organıma bağlanıyor, bir bezle beden arasına ve bir de anüse yerleştiriyorlardı.»

Bu satırlar Erbil Tuşalp'ın «İnsan Hakları Dosyası – Bin İnsan» (!) adlı kitabından alınmıştır. Türkiyeli gazeteci ve yazar bu kitabında Türkiye'de 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra tutuklanan yurttaşlara, demokratlara yapılan işkenceleri anlatıyor. Yazar, askeri mahkemelerin tutanaklarından elde ettiği bilgilere, işkence görenlerin ifadelerine dayanarak, işkence nedeniyle birçok kişinin öldüğünü ya da sakat bıraktığını belirtiyor.

Tutuklu yakınlarının işkenceye son verilmesi yönünde yaptıkları sayısız başvuruya ve tutukluların işkencelere ve cezaevlerindeki insanlıkdışı koşullara karşı protesto eylemlerinin egemen çevrelerde uyandırdığı tepki ise çok tipiktir. Kitapta Başbakan T. Özal'ın şu sözleri aktarılıyor: «Siz disipline işkence dersiniz ... Polisin yaptığı iddia edilenler düzenli bir şey değildir, bunlar şahıslarla ilgilidir. Asabı bozulmuştur, sinirlerine hakim olamamıştır, hafif muamele ederken gayet ağır muamele etmiştir.» (s. 229)

Erbil Tuşalp'ın askeri diktatörlük koşullarında cezaevlerinin durumunu ve işkence uygulamalarını sergileyen yapıtı ülkede geniş yankı uyandırdı. Ne ki, gericilik hemen öç almaya girişti. 1986 yılı başlarında demokrat gazeteci hakkında dava açıldı.

Yazılarından ötürü sanık saldalyesine oturtulan aydınlardan biri de ülkemizdeki tanınmış tıp adamlarından Prof. Hüsnü Gökse'l'dir. Onun «suçu» mahkemelerde peşpeşe kesilen idam cezalarına karşı çıkması, idamlara karşı çıkan ve bunu bir dilekçe ile Cumhurbaşkanına bildiren Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi'nin (bu nedenle bu örgüt hakkında da

(!) Erbil Tuşalp, İnsan Hakları Dosyası – «Bin İnsan», Ankara, Tekin Yayınevi, 1986, 254 sayfa.

dava açıldı) görüşlerini paylaştığını bir yazısında açıklamasıydı. «Suç» sayılan yazısında Prof. Hüsnü Göksel şöyle diyor: «Ben de ölüme karşıyım. İşim bu. Duygularım bu. Ölüme karşı olduğum kadar öldürmeye, savaşa, işkenceye, insan onurunu kıran, insanı insan değerinden aşağı gören her davranışa karşıyım.» (2)

Gazeteci ve yazarlar hakkında soruşturma açılması, tutuklamalar, gazetelerin kapatılması, «egemen çevrelerin beğenmediği» kitapların toplatılması Türkiye'de günlük olaylar haline gelmiştir. 1980'de yapılan askeri darbe, Türkiye'de tüm demokratik hak ve özgürlükleri ortadan kaldırdı, ilerici basına da ağır bir darbe indirdi. Askeri darbenin daha ilk günü üç günlük gazete süresiz olarak kapatıldı, her hafta sonra Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın Ankara Şubesi kapatıldı, şube sekreteri de tutuklandı.

Kısa bir süre sonra bu saldırılar çok daha şiddetlendi. 1980 yılı sonunda Onur Yayınları sahibi İlhan Erdost tutuklandı ve askeri bir araçla cezaevine götürülürken yolda öldürüldü. Yayıncının öldürülmesi ülke içinde ve dışında geniş tepkilere yol açtı. Ne ki basına yönelik saldırılar azalmadı. Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin hazırlayıp kitap halinde yayınladığı bir araştırmaya (3) göre 1980-84 yıllarında gazeteci, yazar ve çevirmenler 181 kez kovuşturma ve soruşturmaya uğradı, haklarında dava açıldı ya da tutuklandılar. Aynı dönemde hükümet ve mahkemeler tarafından 927 yayın yasağı getirildi. Türkiye Yazarlar Sendikası'nın 18 yönetici ve üyesi hakkında (bunlar arasında Aziz Nesin, Yaşar Kemal gibi dünyaca tanınmış yazarlar da vardı) dava açıldı. Buna şunu da ekleyelim ki, sadece son iki yılda yalnız İstanbul'da 294 gazeteci ve yayın sorumlusu «çeşitli basın suçları»ndan dolayı yargılandı ya da yargılanmaktadır.

«Cumhuriyet» gazetesi genel yayın müdürü Hasan Cemal «12 Eylül Günlüğü – Tank Sesiyle Uyanmak» (4) adlı yapıtında darbeden hemen sonra İstanbul Sıkıyönetim Komutanı General Üruğ adına telekten gazeteye şöyle bir not geldiğini yazıyor: «Gazetenizin ... nüshasında ... köşe yazısı, ayrıca, işsizlik oranı arttı, yatırımlar geriledi, İstanbul'da ekmeğin sıkıntısı başgösterdi» gibi haberler nedeniyle ... basım ve yayımı ikinci bir emre kadar yasaklanmıştır.» (s. 140)

«Cumhuriyet» gazetesi 1982 yılı ilkbaharında da genç bir öğretmenin gördüğü işkenceleri yayınladığı için iki gün kapatıldı. Bu yazıdan birkaç satır aktaralım: «Cereyan verildi sağ ayağımın serçe parmağıyla elimin serçe parmağından. Önce bağırmadım. Ama yukarıda arkadaşlar dakika tutmuşlar. Onbeş dakika bağırmışım.» (s. 258)

(2) Cumhuriyet, 24 Ocak 1986.

(3) Basın 80-84. Çağdaş Gazeteciler Derneği. Ankara. Yorum Yayıncılık Matbaacılık, 1984, 375 sayfa.

(4) Hasan Cemal, 12 Eylül Günlüğü – Tank Sesiyle Uyanmak, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1986, 556 sayfa.

Hasan Cemal, gazete sütunlarından vagonlarda tamire gönderilen «tanklar» olduğu için son anda bir tren kazası haberinin dahi çıkarıldığını belirtiyor. Gazetede haberlerin çıkarıldığı yerlerde bazen beyaz boş yerler oluyor. Ve hemen ertesi gün Genel Kurmaydan telefon geliyor: «Nedir o haberdeki beyazlıklar? Sansür var demeye mi getiriyorsunuz yani? . . . Sansür mü yok, var. Ama zinhar belli etmeyeceksin.» (s. 346)

Politik davalarda yapılan savunmalara ve Türkiye'de yaşamakta olan Kürtlerle ilgili haberlere de yayın yasağı konmuştur. Türkiye'de yaşayan Kürt halkının kendi dilini konuşması, kendi dilinde okuyup yazması öteden beri resmen yasaktır. Askeri darbeden sonra Kürt halkına karşı uygulanan baskılar daha da ağırlaştı. 1984 yılı sonbaharında Kürt halkının yaşadığı bölgede yoğun operasyonlar yapıldı, Kürt köyleri kuşatma altına alındı. Ancak basına bu konuda hiçbir haber yayınlamamaları emredildi.

Bir başka örnek daha verelim. 1985'te Güney Anadolu'da bir Kürt öğretmen işkence sonucu yaşamını yitirdi. Bu olay kamuoyunda geniş tepki yarattı, legal muhalefet partilerinin protestosuna yol açtı. Sıkıyönetim yetkililerinin açıklaması her zaman olduğu gibi «kaçmaya teçebbüs edenken vuruldu» şeklindeydi. Cinayetin işlendiği bölgeye askeri birlikler gönderildi. Gazetecilerin olayla ilgili haber yayınlamaları yasaklandı. Resim çekmek isteyen bir gazeteci jandarma komutanının şu tehditi ile karşılaştı: «Dünyanı değiştirmek istemiyorsan, çektiğin filmleri yak ya da bana getir.» (5)

Geçen yıl içinde askeri rejime karşı muhalefet giderek arttı. Şubat ve Haziran aylarında İzmir ve Eskişehir'de yapılan büyük işçi gösterileri ve aynı zamanda Eylül ayında yapılan parlamento ara seçimlerinde iktidardaki Anavatan Partisi'nin büyük bir yenilgiye uğraması bunun kanıtlarıdır. Demokrat gazeteciler bu olayları ve halk yığınlarının hoşnutsuzluğunun dile getirildiği başka çıkışları yazılarında sürekli yansıttılar.

Diktatörlük, basına karşı saldırılarını aralıksız sürdürmektedir. Örneğin, geçen yılın Mart ayında «Cumhuriyet» gazetesi köşe yazarlarından tanınmış gazeteci İlhan Selçuk hakkında yazılarından birinde rejimin faaliyetlerini mizahi biçimde tasvir ederek «yönetime hakaret ettiği» gerekçesiyle dava açıldı. Ama İlhan Selçuk bu yıldırma çabalarından korkmadı ve kısa bir süre sonra gazetenin sayfalarından meslektaşları gazeteci ve yazarlara şu çağrıda bulundu: «Bizim ülkemizde işkence çoktan edebiyat olmaktan çıktı, hayatın bir parçası oldu. Türkiye'nin üzerine karanlık bir gölge düşüren bu iğrenç yöntem ulusal onurumuzun kundaklanması anlamını taşıyor. Eylem birliği ederek işkenceleri durdurmak gerekir.» (6)

Yine aynı günlerde politik tutuklu olarak cezaevinde cezasını tamamlayıp salınan bir gazeteciyi işe aldığı için bir yerel gazetenin sahibi hak-

(5) Hürriyet, 30 Mayıs 1986.

(6) Cumhuriyet, 27 Nisan 1986.

kinda dava açıldı. Muğla'da yayınlanan «İlkadım» gazetesi yazarı bir üniversite rektörüne (12 Eylül 1980 darbesinden sonra üniversite rektörleri bizzat Cumhurbaşkanı tarafından atanmıştır – F. K.) yönelik eleştirel bir yazı yazdığı için tutuklandı. Tutuklu kaldığı cezaevinde hastalandı ve hastaneye kaldırıldı, hastanede zincire vuruldu.

«Cumhuriyet» gazetesinin haberine göre Türkiye'de cezaevlerinde çeşitli mahkemeler tarafından cezaya çarptırılmış ve toplam cezaları 3.000 yılı aşan 27 gazeteci bulunmaktadır. (7)

Antidemokratik 1982 Anayasası basın özgürlüğünü iyice kısıtladı. Çıkarılan yeni Basın Yasası «devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü, Cumhuriyetin temel ilkeleri ve milli güvenlik aleyhine» gibi muğlak nedenlerle gazeteci ve yazarların mahkumiyetini öngörüyor. Ve mahkumiyet durumunda basım aletlerine, makinalara da elkonulması öngörülüyor. Savcılara mahkeme kararı olmaksızın yayınlara elkoyma yetkisi veriliyor.

Mart 1986'da «Çocukları zararlı yayınlardan koruma» adlı bir yasa yürürlüğe girdi. Bu yasa ile doğrudan hükümet tarafından atanan 11 kişiden oluşan kurul basın yayın yaşamı üzerinde yeni bir baskı aracına dönüştü.

Türkiye gibi emperyalizme bağımlı bir ülkede ilerici basının sorunlarını ele alırken, enformasyon emperyalizmi denen ahtapotun kollarını da hesaba katmak gerekiyor. Demokrat gazeteci ve yazarlar rejimin basın özgürlüğünü kısıtlayan sansürünün yanısıra emperyalist haber ajanslarının yaydıkları taraflı, gerçekdışı, çarpıtılmış haberlerle ördükleri duvarı da aşmak zorunda kalıyorlar.

ABD, Türkiye'nin politik yaşamına sürekli olarak müdahale etmektedir, ülke basını kendi kontrolü altına almaya çalışmaktadır. Örneğin, çeşitli vesilelerle sık sık Türkiye'ye gelen CIA'nın eski Türkiye istasyon şeflerinden P. Henze, «basına bir çeşit düzenleme gerekir» (*) diyerek, hükümete basın üzerindeki sansürün daha da ağırlaştırılmasını önerdi. ABD Atlantik Derneği ile Türkiye Atlantik Derneği'nin İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi ile ortaklaşa düzenlediği «Demokrasi ve terörizm» konulu seminerde yaptığı konuşmada P. Henze Türkiye'deki diktatörlüğe şu «reçeteyi» önerdi: «Çoğunluğun azınlık üzerinde tahakküm kurmasına kesinlikle izin verilemez. Dış tehlike, iç düzensizlik gibi nedenlerle kişi hak ve özgürlükleri kısıtlanabilir.» Öte yandan P. Henze, basına özel bir dikkat ayırmak gerektiğini, çünkü basının tüm «demokrasi» tablosunu bozabileceğini belirtti. (8)

Basın üzerindeki baskıyı artırmak için egemen çevreler ekonomik araç-

(7) Bak: Ali İleri, Zorbalığa son verilmelidir, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ», 1986, sayı 5. (Not Red.)

(*) Hürriyet, 21 Mart 1986.

(8) Yeni Forum, 1 Mayıs 1986.

lardan da yararlanıyorlar. Kağıt fiyatlarının sürekli ve büyük oranlarda artırılması, gazete ve dergilere de konan Katma Değer Vergisi sonucunda, yoksulluk ve işsizlik altında ezilen emekçi yığınları günlük gazete dahi alamaz duruma geldiler. Öte yandan bu, gazete ve yayınevi sahiplerini zor durumda bırakmaktadır. Bu durumda özellikle yerel gazeteler kapanma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadırlar.

Türkiyeli komünistler, ilerici ve yurtsever güçlerin temsilcilerinin koşuşturulmasını defalarca protesto ettiler, tutuklu bulunan tüm demokratların derhal serbest bırakılmasını istediler. TKP Merkez Komitesi'nin 6. Plenumunda kabul edilen «TKP 1986 Ulusal Konferans Tezleri»nde şunlar belirtiliyor: «Bugün Türkiye bir yasaklar ülkesidir. Yurttaşlar korkusuzca görüşlerini açıklayamıyor. Düşünceleri özgürce açıklamak, yaymak ve bu düşünceler çevresinde özgürce örgütlenmek olanağı yok . . . Bugün Türkiye devlet terörünün kol gezdiği bir ülkedir. Yurttaşlar geliş güzel tutuklanmakta, düşünceleri nedeniyle en ağır işkencelere hedef olmakta, öldürülmekte, sakat bırakılmaktadır. Onbinlerce yurttaş politik görüşleri nedeniyle insanlıkdışı koşullarda cezaevlerinde tutulmakta, idama kadar varan ağır cezalara çarptırılmaktadır . . .»⁽¹⁰⁾ Ve devamla şöyle deniyor: «Basın özgürlüğü sağlanmalı, düşünsel ve sanatsal faaliyeti üzerinde hiçbir sansür uygulanmamalıdır. Süreli yayın çıkartılması kısıtlanmamalıdır . . .»⁽¹¹⁾

Türkiyeli her gazeteci ve yazar er ya da geç şu iki seçenekle karşı karşıya kalıyor: Birincisi, baskı ve tehditlere ya da boyun eğerek verilen sadakalara tamah ederek, rejimin getirdiği engellere karşı çıkmamak. Ama sayıları giderek artan gazeteci ve yazar ikinci yolu, gerçekleri dile getirmek için, demokratik hak ve özgürlükleri savunmak için savaşım yolunu seçiyor. Bu çetin, ama onurlu yolu seçenler, giderek artan bir kararlılıkla tüm baskı yasalarının ve en başta da 1982 Anayasası'nın değiştirilmesini istiyorlar, koşuşturma, işkence ve idamları protesto ediyorlar, Türkiye'de demokratik dönüşümlerin gerçekleştirilmesini istiyorlar.

Yazıyı E. Tuşalp'ın sözleriyle bitirmek yerinde olur. E. Tuşalp askeri mahkemede yaptığı konuşmada şöyle dedi: «İnsan haklarını hafife alanların, işkence haykırışlarına kulaklarını tıkayanların, işkenceye bir politik baskı aracı olarak bel bağlayanların bir gün hesap verme durumu ile karşılaşabileceklerini bilmelerini isterim.»⁽¹²⁾

FERİDE KİTAPÇI
Türkiyeli komünist

(10) TKP 1986 Ulusal Konferans Tezleri-Türkiye Komünist Partisi'nin Ulusal Demokrasi Alternatifi, Essen, Ermis Verlag, 1986, s. 5-6.

(11) Agy, s. 19.

(12) Cumhuriyet, 26 Mart 1986.

Sosyalizmde genç kuşak

HAKLAR, OLANAKLAR, UFUKLAR

Kapitalizmde genç insanlar, kapitalist toplumun kopmaz bir parçası olan sosyal hastalıklardan, işsizlik, yoksulluk ve haklardan yoksunluktan en çok zarar görüyorlar. Örneğin «Time» dergisi, Avrupa Ekonomik Topluluğu ülkelerinde 25 yaşın altındaki işsizlerin sayısının 1980'lerde 2,9 milyondan 4,4 milyona çıktığını ve bölgedeki toplam işsizlerin yüzde 37'sine ulaştığını yazıyor. Batıdaki 1980'li yılların gençleri çoğunlukla görülmemiş yaygınlıkta duyarsızlık, uyuşturucu alışkanlığı, alkolizm, suç ve seksüel yozlaşma içinde yaşayan «kayıp» kuşak olarak niteleniyor.

Kapitalizmde genç insanların içinde bulunduğu bu durum nedeniyle, aralarında Volker Spitz (FAC), Maria Kaliva (Yunanistan) ve Fuad Khater'in (Lübnan) de bulunduğu genç işçiler ve dergimizin öteki okuyucuları mektuplarında bize şu soruları yöneltiyorlar: Sosyalist ülkelerde genç yurttaşların çalışma ve sosyal güvenlik hakları nasıl hayata geçiriliyor? Meslek eğitimi sistemi ne kadar demokratik? Bu okuyucularımız, sosyalizmde genç insanların tam istihdamı için olanakları, çalışma ve yaşama koşullarını, boş zamanlarını değerlendirme olanak ve araçlarını, manevi ve ahlaki özelemlerini bilmek istiyorlar.

Bunların ve benzeri soruların yanıtını aşağıda yayınladığımız yazılarda bulacaksınız.

BİR MESLEK NASIL ELDE EDİLİR?

Sovyetler Birliği'ndeki genç kadın ve erkeklerin yüzde 80'i ülkedeki sayısız teknik meslek okullarından birinde eğitimlerini tamamladıktan sonra çalışmaya başlıyorlar. Devlet teknik-meslek eğitim sistemi içinde şu anda 4 milyon kişinin öğrenim gördüğü 7.800 okul bulunuyor. Bu okullar her yıl 1.600'den fazla meslekte ustalaşmış 2,5 milyon işçi mezun veriyor.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 27. Kongresi'nde kabul edilen SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçimi Sovyetler Birliği'ndeki tüm gençlere verilen orta öğrenimin yanısıra yavaş yavaş genel teknik meslek eğitiminin de geliştirilmesi görevini öne koydu. Bu amaç doğrultusunda 1986-1990'na kadarki dönem içinde en az 810.000 yeri olacak yeni teknik meslek okulları açılacak.

Ülkede sürdürülmekte olan okul reformu süreci içinde, teknik meslek okullarının çeşitli tipleri Teknik Meslek Orta Okulu olarak tek bir tipte

birleştirilecek. Sekiz yıllık bir orta okulu bitirenler, genel orta öğrenimlerini tamamlamak ve bir meslek edinmek için bir üç yıl daha okumak üzere bu Teknik Meslek Orta Okullarına gidecekler. Reform, teknik meslek orta okullarının kapasitesinde sürekli bir artışı (ve sonunda kapasiteyi iki katına çıkarmayı) sağlıyor. On yıllık bir orta okulu tamamlamış, ve böylece şimdiden tam bir orta öğrenim görmüş olan gençlere ise teknik meslek orta okullarında bir yıllık bir kurs veriliyor.

Moskova yakınlarındaki Podolsk şehrinde bulunan 27 numaralı Teknik Meslek Orta Okulu sözünü ettiğimiz okullardan biri. Bu okul bir çeyrek yüzyıldan buyana, şehrin en büyük işletmesi olan Ordjonikidze Makina Yapımı Fabrikasına usta işçiler yetiştiriyor. Ordjonikidze Makina Yapımı Fabrikasında çalışan 10.000 işçinin yarısından fazlası 27 numaralı Orta Teknik Meslek Okulundan mezun.

Bu okulun şu anda 900 öğrencisi var ve her yıl 300 genç kadın ve erkek mezun verip, bir bu kadar yeni öğrenci kaydediyor. Öğrencilerin aşağı yukarı üçte ikisi işçi sınıfı ailelerinden gelme. Fakat son zamanlarda anne babaları mühendis, ekonomist, avukat, doktor, öğretmen ve sanatçı olan genç insanlar da akın akın bu okula geliyor.

Başarılı bir orta okul öğrencisi olan Vadim Krasnoryadtsev, sekiz yılını tamamladıktan sonra Teknik Meslek Orta Okuluna kaydını yaptırmaya karar verince, anne ve babası dahil, pekçok kişi şaşırıldı. V. Krasnoryadtsev'in babası bir araştırmacı ve annesi bir fabrikada mühendis ve her ikisi de oğullarının bilim alanında ya da işletmecilik alanında eğitim görmesini istiyordu. Fakat genç, elektromekanik ve radyo teknik aletleri ve sistemleri tesisatçısı olarak eğitim görmekte ısrar etti. Böyle de oldu. Vadim Teknik Meslek Orta Okulundaki ikinci yılında annesinin mühendis olarak, babasının da araştırmacı olarak çalıştığı fabrikada stajyer oldu. Ailesi sonunda onun doğru hareket ettiğine ikna oldu.

Kollektif çiftçilerin ve devlet çiftliklerinde çalışanların çocukları çoğunlukla tarım meslek okullarına gitmeyi tercih ettikleri halde, kırsal alandan gelen gençler de Podolsk Teknik Meslek Orta Okulunda okuyor. Sovyetler Birliği'nde eğitim görmek isteyenler için toplumsal kökenleri, milliyetleri, parti üyeliği ya da dini inançlarından dolayı hiçbir sınırlama yoktur. Bir gencin arzuladığı dalda eğitim görmesini engelleyebilecek tek şey tıbbi nedenler olabilir.

Teknik meslek orta okulları parasızdır. Sekiz yıllık orta öğrenimlerini tamamladıktan sonra teknik meslek orta okullarına kayıt yaptıranlar (ki bu durumda olanlar çoğunluğu oluşturmaktadır) üç yıllık eğitimleri boyunca devletten tüm gereksinimlerini karşılayacak kadar yardım alırlar. Bu öğrencilere sıcak yemekler, üniformalar, gerektiğinde yurt sağlanır ve kişisel sağlık ve bakımlarına ait çeşitli eşyalar verilir. Ders kitapları ve araç gereçleri, toplu tiyatro ve film gösterileri ve gezintiler de bedavadır.

Pekçok öğrenciye aynı zamanda, devlet ya da işletmeler tarafından da,

işçilerin en çok gereksinim duyulan mesleklerde eğitimini teşvik etmek için maddi yardım verilir. Örneğin Ordjonikidze Fabrikası torna makineleri operatör, tesisatçı bakım işçisi ve elektrikçi olmak için eğitim gören gençlere maddi yardım yapmaktadır. Öte yandan öğrencilere okurken teknik meslek okullarının atelyelerindeki ve staja gittiklerinde işletmelerdeki çalışmalarının karşılığında maaş ödenmektedir. Bu maaş onlara yeterli bir cep harçlığı sağlamaktadır.

Genç insanlar için işin maddi yanı oldukça önemli olmakla birlikte temel önemde olan, iyi bir meslek öğrenmek ve mümkün olan en kısa zamanda kendi ayakları üzerinde dikilebilmek arzusudur. Bilimsel ve teknik ilerleme her geçen gün daha fazla yeni meslekler ortaya çıkarmakta, böylece gençlerin yönelecekleri alanlar sürekli yenilenmekte ve genişlemektedir. Genç insanlar çoğunlukla, bazı yüksek teknoloji işyerinde çalışmaya daha fazla istekli oluyor ve bu durum modern üretimin gereksinimleriyle de denk düşmektedir. Örneğin, makina operatörlüğü yakın zamana kadar Podolsk Teknik Meslek Orta Okulunda pek popüler bir meslek değildi, fakat atölyeler daha fazla sayısal kontrollü makineli aletlerle kurulduğunda ve Teknik Meslek Orta Okulu bu aygıtlar için operatörler yetiştirmeye başladığında durumda büyük bir değişiklik oldu.

Gençlerin mesleklere ve teknik meslek okullarına gösterdikleri ilgi farklıdır. Podolsk Teknik Meslek Orta Okulu ülkedeki en iyiler ve en ünlüler arasında. Geçen yıl 300 yer için 450 müracaat oldu. Bu okulda giriş sınavı yok. Kayıt yaptıracaklar için karar diploma notlarının yüksekliğine ve seçici komisyon üyeleriyle yapılan konuşmalara göre veriliyor. Seçici komisyonda her zaman fabrika yönetimi ve parti örgütü ve öteki toplumsal kurumların temsilcileri de bulunuyor. Geçen yıl fazla müracaatlar Podolsk'taki öteki teknik meslek orta okullarına kaydedildi. Şehir yönetimi üretimin gerekleri ve genç insanların istemleri gözönünde bulundurularak her zaman gerekli sayıda iş yeri olmasını amaçlıyor.

Genel kültür derslerinin ve kitaplarının resmi orta okullardakilerle aynı olması bakımından mesleki eğitimi seçmiş olan genç kadın ve erkeklere aynı zamanda tam olgunlaşmış bir orta öğrenim de verildiğini unutmayalım. Nitekim, Podolsk Teknik Meslek Orta Okulunda, geleceğin işçileri matematik, fizik, kimya, sosyal bilgiler ve Rus dili ve edebiyatı, tarih estetik ve bir yabancı dil de dahil olmak üzere beşeri bilimler de okuyorlar. Okul programına ek olarak, son zamanlardaki «Enformatik ve bilgisayar tekniğinin temelleri» üzerine tanıtma kursu gibi özel dersler de var. Televizyon, teyp, film makineleri ve uzaktan kumandalı araçlar gibi modern ders araç gereçleri ve teknik araçlar kullanılırken bilgi işlem laboratuvarı diyalog kompüter sistemi ve mikro kompüterlerle donanıyor.

Derslerin yaklaşık yarısı Teknik Meslek Orta okulun atölyelerindeki ve endüstrideki üretim eğitimine ayrılmış durumda. Atölyelerdeki koşullar olabildiğince işyerlerindeki benziyor. Buna sayısal kontrollü aygıtlar ve

robotlar gibi modern aletlerin kullanılması da dahildir. Geleceğin işçileri meslek öğrenirken çeşitli üretim işleri de yapıyorlar. Çok aranmakta olan kazan daireleri için su ısıtıcıları ve hatta elektrik santralleri için bazı önemli parçalar üretiyorlar. Böyle çalışmalar hem manevi bakımdan hoşnutluk duygusu yaratıyor hem de maddi gelir sağlıyor.

Bunların yanısıra, Podolsk Teknik Meslek Orta Okulunda okuyan öğrencilere boş zamanlarını değerlendirmeleri için de çeşitli olanaklar sağlanıyor. Okulun iki spor alanı var. Bunlardan biri koşu ve futbol, voleybol, basketbol, genel kültür fizik çalışmaları için, diğeri ise halter ve jimnastik için kullanılıyor. Aynı binalarda bir yüzme havuzu ve bir de atış yeri bulunuyor. Okulun yakınında bir zamanlar zengin bir toprak sahibine ait olan büyük bir malikane var. Burası restore edildi ve bir gençlik klubüne dönüştürüldü. Çoğunluğunu gençlerin kendilerinin yaptığı bu gençlik klubünde dans, halk şarkıları ve öteki amatör tiyatro gruplarının çalışmaları, gösterileri oluyor. Ayrıca bu klüpte gençlerin teknik icatlarının sergilendiği bir sergi salonu da bulunuyor.

Mezuniyetten sonra ne oluyor? Gençlerin iş bulmada hiçbir sorunları yok. Çünkü Teknik Meslek Orta Okulu plana uygun olarak fabrikalara eleman yetiştiriyor ve yasaya göre fabrika yönetimleri mezunlara kendi mesleki ve yetmişlik düzeylerine uygun işler sağlıyor.

Dürüst çalışan genç erkek ve kadınların önünde parlak bir gelecek açılıyor. Teknik Meslek Orta Okulundan 14 yıl önce elektrik kaynakçısı olarak mezun olmuş olan Nina Rijkova'nın durumunu ele alalım. Nina, mesleğinde yetenekli olduğunu gösterdi ve yüksek düzeyde uzman oldu. Aynı zamanda gençlik örgütünde, atelye sendikasında ve kadınlar konseyindeki sosyal çalışmalarda da aktifti ve üç kez şehir Sovyeti sayıtlığına seçilmişti. Nina Rijkova şimdi, ülkenin en yüksek yasama organı olan SSCB Yüksek Sovyeti'nin bir sayıtları ve Yüksek Sovyet Prezidyumu üyesidir. «Okulumu hep şükranla anacağım» diyor Nina. «Bana sadece bir meslek vermedi, aynı zamanda yaşamında yolumu çizmeme de yardım etti». Nina'nın kocası da Teknik Meslek Orta Okulunda torna operatörü olarak eğitim görmüş.

Öğrenimlerinde ilerlemek isteyen ya da başka bir dalı denemek isteyen mezunlar yüksek öğrenim kurumları ve teknik okullarında eğitimlerini sürdürebilirler. Podolsk Meslek Teknik Orta Okulundan mezun olanların yüzde 10 kadarı da aynen böyle yapıyor. Bazıları mühendis, öğretmen, subay, ya da sanatçı oluyor.

Podolsk Teknik Meslek Okulu ülkedeki en iyi meslek okullarından biri. Teknik meslek eğitim sistemi içindeki her okul henüz işçi sınıfı üyelerinin eğitimini geliştirme ve yükseltmekte dikkate alınacak bir örnek ortaya koyan Podolsk Teknik Meslek Orta okulu kadar iyi gitmiyor.

V. KRESTYANINOV

gazeteci

Moskova

YARINA GÜVENİN TEMELİ NEDİR?

«Gençlere güvenilmeli ve sorumluluk verilmeli». DAC'de sık sık duyulan bu sözler, devletin ve iktidar partisinin genç nesillere karşı tutumunu dile getiriyor. Ama bu sözlerin ardında somut olarak neler vardır? Okurlarımıza Doğa Bilimleri doktor adayı ve ASBP'nin Berlin II Komisyon Üyesi Andre Karutze ile bu konuda yapılan bir söyleşiyi sunuyoruz.

● DAC'de genç insanların hepsine iş sağlanıyor mu?

● Evet, hepsine iş sağlanıyor. Cumhuriyetimizde işsizlik yok, olmadı ve olmayacaktır. Şimdi DAC'de 14–25 yaşları arasındaki 3 milyondan fazla genç ya okuyor ya da çalışıyor. Bu, orta okulları bitirenler örneğinde açık olarak görülüyor. 1985 yılında 10. ve 12. sınıfı bitiren 264.300 gençten 186.800'ü meslek ve teknik okullarına, 77.500'ü de yüksek okullara devam ediyor. Devlet herbirinin okula devam etmesi, gerekli uzmanlaşma düzeyine ulaşması için olanaklar yaratıyor ve daha sonra da her biri için çalışacak işyeri garanti ediyor.

● Daha fazla iş yeri sağlamak için üretimin rasyonelleştirilmesinin yapay olarak yavaşlatılması yoluna gidilmiyor mu?

● Hayır. Bizim ekonomik stratejimizde rasyonelleştirmeye büyük önem veriliyor. Bu, emek verimliliğinin artırılmasının ana yoludur. Sanayi, inşaat ve ulaşım alanlarındaki işletmelerde bilimsel-teknik ilerlemenin kazanımlarını uygulama sonucunda yıllık ortalama iş saati tasarrufu geçen 10 yılda 445 milyon saati buldu, gelecek 5 yıl için ise bu rakam 500–600 milyon saate çıkarılacak, yani emek verimliliğinin artırılması hızı iki kattan fazla olacaktır.

● Demek ki, işçiler serbest bırakılıyor, daha sonra bunlar ne yapıyor?

● Genellikle aynı işletmede ve aynı dalda, fakat daha ilginç ve daha iyi çalışma koşullarındaki başka iş yerlerine geçiyorlar. Onları mikroelektronik ve robot tekniği gibi, aynı zamanda genç tüketim malları üretimi alanı, hizmetler dalı gibi gelişme perspektifi olan üretim alanları bekliyor. Örneğin geçen yıl üretimin rasyonelleştirilmesi sonucunda 77 bin işçi işten serbest bırakıldı. Öte yandan 260 bin kişi için iş yeri sağlandı ve modernleştirildi. Yeni iş yerlerine geçmek için gerekli ön hazırlıkların yapılması ve uzmanlık düzeyinin yükselmesi için yapılan tüm harcamaları devlet sağladı.

● Gençlerin ve gençlik örgütlerinin, herşeyden önce de en yığınsal gençlik örgütü olan Özgür Alman Gençliği (FDJ) örgütünün bu konudaki tutumu nedir?

• Bu tutumun olumlu olduğunu söylemek yetersizdir. Gençler bu sürecin geliştirilmesine azami ölçüde katkıda bulunuyorlar. İşte birkaç örnek:

Son üç yıl içinde genç mühendisler 10 bin sanayi robotu geliştirip uygulamaya koymuşlardır. Geçen yıl gençlerin bilim-teknik alanındaki yaratıcılığını ortaya koyan sergilere aktif olarak 1 milyondan fazla insan katılmıştır. Gençlik örgütünün insiyatifiyle geçen 5 yıllık plan döneminde 10,5 milyar mark tutarında malzeme, hayvancılıkta 300 milyon mark tutarında konsantre ve kaba yem tasarruf edilmiş, 45 bin işyeri de azaltılmıştır.

Biz, sanayide çalışan her iki gençten birinin inşaatta çalışan her üç gençten birinin ve eğitim gören her iki öğrenciden birinin yenilikçi olduğunu biliyoruz. Bilim ve teknik alanlarındaki yaratıcılığı ortaya koyan sergilere ülkedeki tüm gençlerin yüzde 60'ı, Berlin'dekilerin ise yüzde 72'si katılmıştır. Yani, «yarının genç ustalarının», bilimsel-teknik devrimin görevlerini aktif ve yaratıcı bir biçimde çözmeye çalıştıklarını, üretimin rasyonalizasyonuna ve yetkinleştirilmesine katkıda bulduklarını söyleyebiliriz.

• *Bu girişkenlik neyle izah edilebilir?*

• Herşeyden önce, gençler için doğal olan, geleceğine güvenle bakarak, işsizlik, geçim sıkıntısı çekme, sosyal kazanımlardan yoksun kalma korkusu olmadan kendini gerçekleştirme azmiyle izah edebiliriz. ASBP'nin sosyal politikası ile ekonomik politikasının kopmaz bir bütün oluşturduğu emekçiler iyi biliyorlar ve dolayısıyla insanları ne kadar daha iyi ve verimli çalıştırsa, ileride devlet onların maddi ve kültürel düzeylerini yükseltmek için daha fazla sosyal yardım ayırabilecek durumda olacaktır. Biz 1990 yılına kadar konut sorununu, bir sosyal sorun olarak tam olarak çözmek ve gençler de dahil her aileye rahat oturabilecek bir konut sağlamak niyetindeyiz.

• *FDJ, gençlerin çıkarlarını nasıl savunuyor?*

• Üye sayısı 2,3 milyonu bulan FDJ, gençlerin sosyal yapısına ve dünya görüşlerine bakmıyarak her isteyen sıralarına almaktadır. Gençler Birliği, gençlerin çıkarlarını savunmak ve bütün işlere demokratik katılımını sağlamak için gerekli olanaklara sahiptir. Herşeyden önce devlet organlarında temsil edilme haklarına sahip olduğu için bu görevini yerine getirebilmektedir. FDJ'un Halk Meclisi'nde (DAC parlamentosunda) 40 sayılabı var ve bunlar kanun teklifleri yapma hakkına da sahiptirler. Tüm halk temsilciliklerine çeşitli kademede yaklaşık 33 bin genç sayılabı seçilmiştir ve bunlar tüm sayılabların yüzde 16'sını oluşturmaktadır. Her emekçi kolektifinde gençlik örgütünün sesine kulak veriliyor.

Gençler, her yıl işletmelerde, kooperatiflerde ve devlet dairelerinde, aynı zamanda kent ve köylerde çalışma planı hazırlıyor. Bu planlarda neler yapacakları somut olarak belirtilmektedir. Örneğin, bilim ve teknik

alanındaki görevler gençlere verilmektedir. Kalifiyelik düzeyinin yükseltilmesi yolları kesin olarak belirtilmekte, kimin nerede, hangi okulda eğitim göreceği, kimin nereden aday gösterileceği, kimin nasıl yardım göreceği, işletmenin kimi teknik ya da yüksek okula aday göstereceği belirlenmektedir. Genç ailelere yardım yapılması, gençlerin serbest zamanlarını daha iyi değerlendirmeleri vb. ele alınıyor. İşletme, planın yerine getirilip getirilmediğini saptamak için yılda birkaç kez hesap vermek zorundadır. Genellikle bu DAC'de devlet ve ekonomi yöneticileri ile gençler arasında birlikte düzenlenen görüşmelerde ve görüş değiş tokuşu sırasında, «spor ve gençlik haftası» çerçevesinde yapılıyor.

Başka bir deyişle, gençlerin çıkarlarını korumak, FDJ'un görevlerinden biridir. Diğer görevi ise gençleri eğitmek, onların emek faaliyetlerine aktif olarak katılmalarını sağlamaktır.

● *Somut örnekler verebilir misiniz?*

● Ülkede 45 bin gençlik örgütü kurulmuştur ve bunlar dürüst çalışma örneği oluşturuyorlar. Gençlerden oluşan 4 binden fazla bilimsel-araştırma kolektifi en yeni kilit teknolojiyi geliştirmek için çalışıyor, 480 bin yenilikçi genç bilimsel-teknik ilerlemeyi hızlandırmaya yardımcı bulunuyor.

Gençlerin katılımı olmasaydı başkentimizin bayındırılması işlerinin hızla ilerlemesi düşünülemezdi. Bugün «FDJ'un öncülüğündeki inşaat alanı-Berlin» hareketi çerçevesinde ülkenin öteki illerinden 20 binden fazla örgüt üyesi genç Berlin'de çalışmakta ve kentin bayındırılmasına katılmaktadır. Çok sayıda gençlik kolektifleri demir yollarının elektrikleştirilmesinde çok büyük katkıda bulunuyorlar, kimyasal elyaf üretiminin entanzifleştirilmesine ve hayvancılığın geliştirilmesine katılıyorlar. 10 binlerce genç FDJ'un verdiği görevle ekonomimizin en önemli alanlarında mükemmel bir çalışma yürütüyorlar. Kardeş sosyalist ve gelişmekte olan ülkelerde gençler enternasyonalistler olarak faaliyet gösteriyorlar.

● *ASBP'nin ve FDJ'un genç üyelerine sosyal haklardan yararlanmada herhangi bir öncelik tanınıyor mu?*

● Hayır. Partimize ve HAGB'nine üye olmak hiçbir ayrıcalık getirmesine rağmen, çocukların büyük çoğunluğu henüz okulda gönüllü olarak Piyoner örgütünü üye oluyorlar. Büyüdüklerinde FDJ'a üye olmak için dilekçe (üst sınıflardaki pek başarılı olmayan öğrencilerin kabul dilekçeleri eğitmek amacıyla reddedilebilir) veriyorlar. Örneğin, genç işçilerin dörtte üçü örgüte üyedir. Genellikle onlar bu örgütte 25 yaşına kadar kalıyorlar. Çalışma hayatına atılır atılmaz gençler sendikalara üye oluyorlar. Gençlerin en iyi temsilcileri ASBP'ne üye oluyorlar. Örneğin, sadece partinin 11. Kongresinin (Nisan 1986)'da hazırlıkları döneminde FDJ'un tavsiyesi üzerine 107 bin genç partiye aday üye kabul edildi.

Gençlere kanun yoluyla ayrılan tüm sosyal yardımlar ve sağlanan öncelikler, onların partiye, gençlik örgütüne, ya da başka bir örgüte üye olup

olmadıklarına bakmaksızın tümüne aittir. Ama, elbette herhangi birinin hakları zarar gördüyse, o yönetime ve aynı zamanda örgüte şikayet edebilir.

● *Siz sosyal yardımlardan ve önceliklerden söz ettiniz. Somut olarak, söz konusu olan nedir?*

● Bunu yanıtlamak için ciltler dolusu yasa ve tasarımlardan söz etmem gerekir. Bu nedenle bunlardan yalnız bazılarına değineceğim. Her şeyden önce, 30 yaşın altındaki genç evlilere verilen üç çeşit faizsiz krediden söz edeceğim. Her birinin miktarı, 7 bin marktır (1985 yılında, kişi başına düşen ortalama aylık reel gelir 970 marktı). Birincisi, ev düzmek için, ikincisi, konut sahibi olmak için, inşaat kooperatiflerine para yatırmak için, üçüncüsü de özel konut kurmak için verilen faizsiz kredilerdir. Kredilerin verilmeye başlandığı 1972 yılında 1,1 milyon kişiye toplam 6,5 milyar mark kredi verilmiştir. Bu krediler aylık taksitle 11 yılda geri ödenmektedirler. Bu dönem içinde, genç ailelerin çocukları doğarsa, kredilerin bir kısmı ya da tümü silinmektedir. Şimdiye kadar bu tür silinen kredilerin toplamı 1,7 milyar marka ulaşmıştır.

Anne ve çocukların desteklenmesi için büyük yardımlar ayrılıyor. Hamilelik ve doğumdan sonraki tam ödenekli izin 26 haftayı buluyor. Her anneye ikinci çocuğu bir yaşını dolduruncaya kadar, üçüncü ya da bundan sonraki doğan her çocuğa ise bir buçuk yaşına kadar tam ödenekli izin veriliyor. Her doğum durumunda ise ek olarak devlet tarafından 1.000 mark yardım yapılıyor.

Çocuklar okula başlayınca kadar kreşlerde ve çocuk bahçelerinde işgünü boyunca parasız olarak kalabiliyorlar. Anababaları sadece yiyecek masraflarının çok az bir kısmını ödenmektedirler.

1 Mayıs 1987'den itibaren ayda birinci çocuğa 50 mark, ikinci çocuğa ise 100 mark ödenecek (daha önce bu miktar 20 marktı) bundan sonraki her çocuğa ise her ay 150 mark (önceleri 100 marktı) verilecek. Bu da çocuklu ve çocuksuz ailelerin gelirleri arasındaki farkın azalmasını sağlayacaktır. Bu sosyal-ekonomik önlemleri gerçekleştirmek için 2 milyar mark ayrılmıştır.

● *Ya, genç hastalanırsa ne oluyor?*

● Geçici olarak çalışmama durumunda genellikle ilk altı haftada ücretinin yüzde 90'ını alır. Bundan sonraki aldığı ise yüzde 50 ile 90 arasında değişmektedir. Öğrenciler çıraklık döneminde hastalandığında düzelinceye kadar burslarının tümünü alırlar.

Gençlerin sağlığının korunmasına, hastalıkların önlenmesine ve sporun geliştirilmesine büyük önem veriliyor. Bunlar gençlerle ilgili yasada yer alıyor. Bu yasa ekonomi yöneticilerini gençlerin eğitim, çalışma ve yaşama koşullarına kavuşturulması, onların sağlığının ve iş gücünün korunmasının yetkinleştirilmesi için planlı çalışma yapmakla yükümlü kılıyor.

• *Gençler arasında olumsuz gelişmelerle ilgili bir soru daha. Bilindiği gibi Batıda uyuşturucu kullanımı ve alkolizm yaygındır. Böyle sorunlar DAC'nde de var mı?*

• DAC'de uyuşturucu kullanımı diye sosyal bir sorun yoktur. En küçük miktarda da olsa uyuşturucu yaymaya yönelik her girişim, hemen sert bir şekilde hem kamuoyu tarafından hem de devlet organları olarak polis ve gümrük memurları tarafından önlenmektedir.

Gençliğimiz karamsarlık içinde değildir, durumdan çıkış yolu görmeme, toplumda yerini bulamama duygusuyla yaşamaz. Gençlerimizin sorunları gençliğe özgü olan nesnel nitelikli sorunlardır: Kimisi okulda ya da iş yerinde zorluklarla karşılaşmaktadır. Kimisi kendine eş seçmede zorluk çekmekte, ya da zevkine uygun elbise bulamamaktadır. Ama bütün bunlar sosyal güvensizlik, uyuşturucu kullanımı için bir zemin yaratmamaktadır.

Her yerde olduğu gibi, cumhuriyetimizde de içki kullanmaya yatkın gençlere raslanıyor, ama bunların sayısı Batılı gelişmiş kapitalist ülkelere kıyasla çok azdır. Gençlerin elverişli sosyal koşulları bu durumda da çözümlenici ve olumlu bir rol oynamaktadır. Biz sorunu belirli sayıda kişinin hastalık düzeyine varmış olan içki kullanılmasında, sarhoşlukta değil, alkollü içki kullanmaya yatkın olan ve içki kullandıktan sonra üzerindeki kontrolü kaybeden bir gençler grubu olmasında görüyoruz. Çünkü işlenen cinayetlerin yarısından fazlası içkili durumda işlenmiştir. Kamuoyu, emekçi kolektifleri, aynı zamanda devlet organları bunları sürekli göz-önünde bulunduruyorlar ve bunların doğru yola girmelerini sağlamak için elden geleni yapıyorlar.

«Babalar» ve «Çocuklar»:

ANLAŞMAZLIK YA DA KUŞAKTAN KUŞAĞA GEÇİŞ Mİ?

Bulgaristan'ın bugünkü genç kuşakları ve çoğunlukla onların anne ve babaları sosyalizmde büyüüp yetiştiler. Fakat, toplumun gelişmesiyle insanların görüşleri, onların toplumsal olayları değerlendirmeleri de kuşaktan kuşağa değişiyor. Bu, normal ve doğal bir süreçtir. Öyleyse, sosyalizm koşullarında «babalar»la «çocuklar» arasındaki farklar nasıl bir karakter taşıyor? Redaksiyonumuz bu konuda düşüncelerini bizimle paylaşmak için, Bulgaristan Komünist Gençlik Örgütü Merkez Komitesi'ne bağlı Gençlik Bilimsel Araştırma Enstitüsü müdürü Prof. PETRA-EMILA MITEVA'ya başvurdu.

Enstitümüz tarafından yapılan araştırmalar, değişik kuşaklardan Bulgar vatandaşlarının tutumlarında benzerlikler mi, yoksa ayrılıklar mı daha

üstündür? sorusuna bir ölçüde yanıt vermeliydi. Günümüzün temel sorunlarına ilişkin olanların tutumu üzerine konuşacak olursak, burada açık olarak kuşaktan kuşağa geçiş ve benzerlikler ortaya çıkıyor. Gençler gibi, onların ana ve babaları da barış içinde yaşama, onun için savaşma isteğinde görüşbirliği içindedirler. Onlar, örneğin Bulgaristan hükümetinin Balkanları nükleer ve kimyasal silahlardan arındırılmış bir bölgeye dönüştürme, çevreyi korumak için komşularıyla anlaşmalara varılması önerilerini destekliyorlar. Her kuşaktan yurttaşlar BKP'nin bundan böyle de SSCB ve öteki sosyalist ülkelerle işbirliğini geliştirme, sosyal ilerleme ve ulusal kurtuluş güçleriyle birliği güçlendirme, barış içinde yan yana yaşama ilkesi temelinde kapitalist ülkelerle karşılıklı yarara dayalı ilişkileri sürdürmeye ilişkin uzun vadeli dış politik doğrultusunu olumlu karşılıyorlar.

İç sorunlara gelince, gençler de, yaşlılar da Bulgaristan'ın geleceğini sosyalizmle bağlıyorlar. BKP'nin 13. Kongresi'nde kabul edilen ve ana ögesi bilimsel-teknik devrimi gerçekleştirmek olan sosyal-ekonomik gelişmeyi hızlandırma stratejisi tam bir destek buldu. Partinin, sosyal adalet ilkesini sağlamaya, her türlü olumsuzluklarla savaşmaya yönelik çabalarını kavramada da kuşakların tutumu birleşiyor.

Ne var ki, değişik kuşakların tümü her zaman ve her konuda görüşbirliği içinde değildir. Olayların kimi aşamaları vardır ki, bu konuda tutumlar yakın da olsa, aynı zamanda bunlar arasında ayrılıklar beliriyor.

Yarımyüzyıl önce varolan Bulgar yaşam tarzını inceleyen sosyolog İ. Hadjiyski, «Halkımızın yaşantısı ve manevi hazinesi» adlı kitabında işçilerin ve köylülerin, aynı zamanda gençlerin başlıca yaşam hedeflerini «Çalış ve tasarruf et!» belgisinin belirlediği sonucuna varıyor. Genelinde bu, bugün de doğru bir belgi olarak kabul ediliyor. Ne var ki, bu belginin içeriği ve anlamı değişikliğe uğradı ve uğramaya devam ediyor.

Eski kuşaklarda emek hakkında derin bilgiler, entelektüel çaba ve yaratıcılık gerektirmeyen fiziksel ve monoton bir faaliyet anlayışları egemendi. Onlar, «çalışmak, çalışmak, çalışmak» gerek derken, tam da böyle bir emeğin gerekli olduğunu düşünüyorlardı. Günümüzün genç insanları ise, yüksek ihtisasa, derin ve çokyönlü bilgiye büyük değer verildiği bilimsel-teknik devrim koşullarında kendi inançlarını başka türlü formüle ediyorlar: «Çalışma, sevinç ve mutluluk demektir». Kişilik, çalışma süreci içinde oluşur», «Hoşuma giden işleri yapmak istiyorum.»

Onların yaşam anlayışlarının ikinci kısmı bazen de şöyle yankılanıyor: «Yaşama sevinmek gerek». Araştırmalardan görüldüğü gibi, bu sevinç iş enasında bilimsel emek sarfedilmesini, serbest zamanlarda ise kendi yeteneklerini geliştirmeyi, arkadaşlarıyla yaptıkları görüşmelerde yeni bir şey kavramayı, bilgilerini genişletmeyi ve eğlenceyi öngörüyor.

Bugün modern dinlenme olanakları gayet geniştir. Otomobil ya da motosiklet ülkenin en güzel köşelerine ulaşabilme; televizyon, spor yarış-

malarını, film, tiyatro ve benzeri temsilleri seyretme, radyo da modern müzik dinleme olanaklarını sağlıyor. Ev aletleri, ev işlerini hafifletiyor, ev emeğinin karakterini değiştiriyor. Eğer tüm bunlar ana ve babaların gençlik dönemleriyle, hele hele dedelerinin, ninelerinin yaşadığı zamanlarla karşılaştırıldığında şu açık olarak ortaya çıkacaktır: Şimdiki serbest zaman birçok bakımdan yeni bir sosyal olgudur ve bu günlük yaşamının normal ögesi haline gelmiştir. Boş zamanını değerlendirme sorununa yaklaşımda da çeşitli kuşaklar arasında farklar vardır. Yaşlılar şimdikiye dek bu boş zamanı toplumsal yararı olmasa da, başka bir faaliyetle, çoğu kez de ev işleriyle uğraşarak doldurmaya çalışıyorlar. Gençler ise, genellikle bu tür ev işlerinden kaçıyor, serbest zamanlarını kültürel ya da manevi faaliyetlere, karşılıklı görüşmelere ya da eğlencelere ayırarak değerlendirmeyi yaşıyorlar.

Yaşam tarzlarındaki bu tür değişiklikler tümüyle ve eş anlamda olumlu sayılabilir mi? Elbette, genel olarak bu olumlu ve ilerleyen bir süreçtir. Ancak gençlerin yaşam tarzında ve ahlâk anlayışlarında aşırı, keskin dönemeçler, çelişkiler doğuruyor, kimi zaman ise olumsuz, yan olaylara yol açıyor.

Örneğin, yaratıcı çalışma hevesleri elbette övgüye değerdir, fakat toplum her genç işçiye onun zevkine göre işyeri sağlamaya henüz hazır değildir. Daha birçoklarının kol emeği, bazen de sırf mekanik emek sarfetmeleri gerekiyor. Henüz bundan vazgeçme zamanı gelmemiştir. Gençlerden kimileri, bu plandaki kendi tercihleri toplumun olanaklarıyla denk düşmeyince hayal kırıklığına uğruyor, pasif bir tutum alıyor ya da «ya bana istediğim olanağı sağlayın, ya da benden hiçbir şey istemeyin» diye ısrar etmeye başlıyorlar. Bundan çıkış, bir yandan BKP'nin 13. Kongresi'nde alınan kararlar ışığında üretimi hızla ve azami ölçüde yenilemekle, öte yandan da genç insanları gerçeklere daha realist bir tutumla yaklaşmaya, toplumun gereksinimlerini kavramaya, istediğiyle yapması gerekeni birleştirmeyi becerebilmeye yönlendirmekle sağlanabilir.

Şimdi de, tutumluluk gibi ulusal karakterin bir çizgisini ele alalım. Bu, esas itibarıyla, şüphesiz, olumlu bir niteliktir. Ancak bu kavramın da içeriği değişmez değildir. Önceleri halkın ezici çoğunluğu için tasarruf «kara günler» için birşeyler ayırmak, az mahsul alınan yıllar için hazırlıklı olmak, yaşlılık için birşeyler biriktirmek demektir; mal-mülk sahibi olabilmenin, «insanlar» arasına katılabilmenin, yani varlıklı olabilmenin bir yolu oluyordu. Sosyalist devlet yaşlı insanlara güvenli bir yaşam sağlamayı üstlendi, sağlık hizmetleri ve eğitim parasız oldu. Halkın reel gelirleri birkaç kat arttı. Ve bugünkü kuşuklar, yapılan kamuoyu yoklamalarından da görüldüğü gibi, yoksulluk, işsizlik ve adaletsizlik diye birşey bilmediği için, tutumlu yaşamdan fazla, sefa içinde yaşamayı tercih ediyorlar.

İlk bakışta iyiye doğru bir gelişme gözleniyor. Ancak burada da, bu olumlu gelişmelerin karşısı olan bazı eğilimlerle karşılaşılıyor. Örneğin tutumluluğa boşverme eğilimi giderek israfçılığa dönüşüyor. Tutumluluğun aşırı sınırlılığa ve cimriliğe dönüşmesini önleyecek, «geniş» yaşam anlayışını düşüncesizlik, maddi değerleri anlamsızca israf etme haline getirmeyecek bir «altın ortayı» bulmak gerekiyor.

Bizim araştırmalarımızın kapsadığı sorunlar epey geniş bir çerçeveye oluştu. Ve tüm alanlarda şu ortak olgu gözlemlendi: Aynı ayrı kuşakların görüşlerindeki benzerlikler ve ayrılıklar arasında kesin bir sınır bulunmuyor. Örneğin biz, insanların toplumun sosyal yönetim sistemine katılım konusunda ne düşündüklerini öğrenmek için, değişik yaşta 5 bin kişiye şu soruyu yönelttik: «Toplumsal yaşam ve üretim alanındaki sorunların çözümü sizlere, tek tek kişiler olarak bağlı mıdır?» Toplumsal konulara ilişkin sorulara gençlerin % 72,2'si, daha yaşlı kuşakları temsil edenlerin % 77,7'si; üretimle ilgili sorulara ise gençlerin % 84,6'sı ve daha yaşlı kuşakları temsil edenlerin % 86,2'si olumlu yanıt verdi.

Bu rakamlar en başta değişik yaşta emekçilerin toplum yönetimine geniş çapta katılımını ve «Herkes kendisi için-bir tek Allah herkes için» burjuva belgisinin yerini, «İnsan herşeyden sorumludur» sosyalist belginin aldığını gösteriyor. Yanıtlardaki bazı farklılıklar, kuşakların gene de yönetim yapısında çeşitli mevkilerde bulunmalarıyla izah ediliyor. Belirli bir yaşam deneyimine sahip kişiler yönetimin daha yüksek bir basamağında bulunuyorlar. Fakat gene de, gençlerin yanıtları ile daha yaşlı kuşaktakilerin yanıtları arasındaki fark o kadar büyük değildir. Bu da toplumda, çalışabilir nüfusun her kesiminden insanların kendi görüş ve düşüncelerini dile getirmesini ve idari kararlarının alınmasına etki yapabilmesini sağlayan yeter derecede etkili mekanizmaların işlediğini gösteriyor.

BHC Halk Meclisindeki toplam milletvekili sayısının yüzde 8,2'sini gençlerin (30 yaşına kadar) temsilcileri; il belediye yönetimlerinde yüzde 24,1'ini, ilçe yönetimlerinde yüzde 23,4'ünü ve köy ya da semt yönetimlerinde de yüzde 19,7'sini oluşturuyor. Gençler, BHC Devlet Konseyi'ne seçildikleri gibi, tüm öteki devlet organlarına, halk şûralarında, icra ve denetim kurullarında da temsil ediliyorlar.

Şimdi de çeşitli kuşakların, tüm insanlara özgü nitelikteki olaylara, bu arada bireyoluşa (!) karşı tutumuna bakalım. Tüm kuşaklar önemi baki-

(!) Burada söz konusu olan insanın yaşamındaki başlıca olaylardır. Okula başlaması ve okulu bitirmesi, yüksek okul, işe ilk ayak basması, ilk maaşını alması, kendi yaratıcı emeğinin ilk neticelerini almak, komsomola üye olmak, nüfus kağıdını almak, tam eşit haklı vatandaşı olmak, vatan görevini yapmak, seçimlere ilk katılmak, ilk cinsel ilişkiler, evlilik, ilk çocuğunun dünyaya gelişi, bir eve sahip olma vb. (Not Red.)

mından birinci yere ilk çocuğun dünyaya gelişini almışlar, yaşlılar ise ilk torununun doğuşunu. Daha sonra hepsi evlenmeyi, yani bir kişinin diğer bir kişiyle yaşamını ömrü boyu birleştirmesini gösteriyorlar. İlk bakışta kuşaklar arasında fark yok gibi görünüyor. Fakat, dikkatlice baktığımızda, yine de gençlerin olaylara, yaşlılara kıyasla değişik bir anlam verdiği görülüyor.

Genç insanlar, eşler arasındaki ilişkilerde daha çok uyumlu davranmaya çalışıyorlar, genç kız ve erkekler birbirlerine karşı herkesin kendi «ben»liğini tam olarak göstermesi için eşit haklı partner olarak bakıyorlar. Genç aileler, çocuklarına ekonomik garantiler sağlamaktan çok, çocuklarının genel kültürü zengin ve ilgi alanları geniş kişiler olarak yetişmesine daha büyük önem veriyorlar. Çocuğu geleceğin arkadaşı; kişinin maddi değil, daha çok manevi zenginliğinin mirasçısı olarak görüyorlar. Önceleri biraz daha başkaydı. Yaşlılar, eğitim görevlerinin önceliklerini şu biçimde belirliyorlardı: Birincisi, tutum ve davranışların ahlâki ilkeleri; ikincisi, maddi esenlik; üçüncüsü, eğitim görmek ve meslek edinmek. Gençler ise görevleri başka biçimde sıralıyorlar: Başa öğrenim görme ve meslek edinmeyi alıyorlar, daha sonra davranışlarının ahlâki ilkeleri, genel kültür ve ilgi alanlarının gelişmesi geliyor. Maddi güvenceler sorunu ise dördüncü sırayı alıyor. Önceliklerin sıralamasındaki bu değişikliğe pek çok şey yol açıyor: Maddi bakımdan güvencelerin artmış olması, öğrenim düzeyinin yüksekliği, kişiliğin çok yönlü gelişmesi için genç insanların gösterdiği aktif çabalar.

Bu faktörler görüldüğü gibi, ana babaların gençlerin yaşam yolunu seçmedeki etkilerinin azalması, onların daha da bağımsızlaşması, ahlâki değerler seçeneğinde özgür olma eğilimiyle bağlıdır. Elbette ilk ve orta okula ayak basarken ana babalara önemli rol düşüyor. Ancak meslek seçerken artık gençler ana babalarına eskiye kıyasla daha az danışıyorlar. Yüksek okullara girerken ve yüksek öğrenim sırasında ana-babaya danışmalar daha da azalıyor, evlenmek konusunda ise çok seyrek oluyor. Öğüt vermenin yerini, karşılıklı diyalog alıyor.

Başka bir deyişle genç kuşaklar ahlâk anlayışları açısından daha serbest yetişip gelişiyorlar. Tekrar ediyoruz, bu süreç aralıksız olarak artı işaretlerle gitmiyor. Örneğin, başınabuyruklu eğilimi çevresine, yaşlılara karşı saygısız davranışlara; cinsel ilişkiler konusunda ön yargılardan, kör inançlardan kurtulma eğilimi, bu yeni «özgürlüğü» kötüye kullanma alışkanlığına, disiplinsizliğe dönüşebilir. Bununla birlikte manevi ve ahlâki alanlardaki süreçleri ve olayları sistemli olarak incelemek, bugünkü gençleri, bu arada genç işçileri eski kuşaklardan ayırdeden, her yeni olgu ve olayı zamanında görmek önem taşıyor.

Analizler sonucu elde edilen bilgiler ise, genç kız ve erkekler için gerekli çalışma ve yaşam koşullarının yaratılması için, onların serbest zamanlarının iyi örgütlenmesi için, ailenin, okulun, çalışma kolektifi ve

toplumsal örgütlerin yürüttüğü eğitim çalışmalarının iyileştirilmesi için pratik olarak kullanılmalıdır.

Tüm bu söylenenlerden nasıl bir sonuç çıkıyor? Kanımca, sosyalist Bulgaristan'da kuşaklar arasında kelimenin tam anlamıyla çelişkiler yoktur. Kimi belirli ayrılıklara gelince, bunlar gayet doğaldır, ancak bunlar «babalar» ile «çocukları» arasındaki ilişkilerin ciddi boyutlarda gerginleşmesine yol açmıyor. Gelecekte, – toplumumuzun yetkinleştirilmesi süreci içinde – çeşitli nesillerden insanlar arasındaki karşılıklı anlayış kanımca artacaktır. Ancak kuşaklar arasındaki doğal çelişkiler hiçbir zaman tamamiyle ortadan kalkmayacaktır, zira bu olmadan ileriye doğru bir gelişme düşünülemez.

✱

Bu yazı dizisinde yayınlanan ve çağdaş yaşamın olgularına dayanan materyallerin, sosyalizmde gençliğin reel durumuyla ilgili sorularla dergimize başvuran okuyuculara, bu konuda belli bir fikir edinmek için yardımcı olacağını umut ediyoruz.

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin 1986 yılında ele aldığı temel konular

	Sayı	Sayfa
TEORİ SORUNLARI. İDEOLOJİK SAVAŞIM		
Y. Şiryayev: Günümüzdeki üretim devriminde iki çizgi	1	64
İ. Nörlund: Sınıf bilinci ve «sınıfsal işbirliği» çıkmazı	3	16
A. Oviedo, S. Mamontov: «Kurtuluş teolojisi»: Yeni bir «dalalet» mi?	3	—
• Marksizmin gelişmesi ve onun çağdaş «eleştiricileri»	3	68
Y. Netopilik: Felsefe ve politika: Leninci fikirlerin güncelliği	4	32
J. Jensen: Uluslararası dayanışmanın itici güçleri	7	3
E. Scharf: İdeolojik alanda ilkelere bağlılık, politik alanda gerçekçilik	8	—
J. Hoffman: Politikaya sınıfsal açıdan yaklaşım	8	—
• Çağdaş ideolojik savaşımında teori ile deneyim arasındaki karşılıklı ilişki	10	60
J. Rojas: Ekim Devrimi ülkülerinin çekici gücü	11	3
• Emperyalizmin iç çelişkileri ve işçi sınıfı	11	38
J. Nagels: Sınıfsal çatışmalar ışığında devletin görevleri	11	—
L. Abalkin: Sosyalizmin ekonomi politığının geliştirilmesine yaratıcı yaklaşım	12	31
N. Kotzias: «Psikolojik savaş» nasıl yürütülüyor?	12	79
F. Gamboa: Küçük ülkede büyük yalan	12	—
<i>Belgesel materyaller, eleştiri ve değerlendirmeler</i>		
K. Kösev: Araştırma konusu: Politika	2	—
F. Primetzhofer: «Proletaryanın mezar kazıcıları»na yanıt	6	—
• Ekim Devrimi'nden sonraki tarihsel gelişmeler	11	82
J. Waszczuk: Devrimci ruhta	12	—

BARIŞ SAVAŞIMININ GÜNCEL SORUNLARI

H. Schmitt: Lenin'in partisi barış partisidir	1	3
R. M. Mosguera, J. S. Castro: Demokratik hareketin savaş karşıtı potansiyeli	1	11

(*) Sayfa numarası belirtilmeyen yazılar «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin Türkçe baskısı olan «Yeni Çağ» da yayınlanmamıştır.

	Sayı	Sayfa
<i>R. Bauer, U. Krishnan, W. Stewart: Kaygı ve umut zamanı, eylem zamanı</i>	1	35
<i>A. Aşur: İnsanlar savaştan bıktı</i>	1	—
• Militarizmin yükünün sosyal ve ekonomik yanları	1	45
<i>L. Budtz: Diyalogu geliştirmek, karşılıklı güveni artırmak</i>	1	—
• «Yıldızlar Savaşı» tehlikesinin bilincinde olmak	2	64
<i>J. Huffschild: Askersel sanayinin sivil sanayiye dönüştürülmesi kimi tehlikeye atıyor?</i>	2	56
<i>R. Chandra: Yığınların sesi tarihin terazisinde giderek daha ağır basıyor</i>	3	25
<i>R. Sagdeev: Yirmibirinci yüzyıla nükleer silahsız girmek için</i>	3	—
<i>F. Brown: Kadın hareketinin öncelikleri</i>	3	51
<i>A. Boffi, A. Monti: İtalyanlar «yıldızlar savaşı»na karşıdır</i>	3	—
<i>A. Vassalo: Halklar «gambot diplomasisi»ni protesto ediyor</i>	4	12
<i>R. Levoyer Artieda: Askerler de barışı savunmalıdır</i>	4	—
• Sağduyu «Yıldızlar Savaşı» çılgınlığına karşı koyuyor	5	55
<i>Nguen Ko Thah: Barış ve iyikomşuluk politikası</i>	5	—
• Barış, güvenlik ve iyikomşuluk bölgeleri oluşturmak için. <i>P. Keuneman: Asya'yı barış kitabı yapalım;</i>		
<i>M. Tucher: Pasifik Okyanusu atomsuz bölge olmalıdır</i>	6	—
<i>D. Ahrens: Komünistler ve Avrupa'nın yazgısı</i>	7	—
• Dünyadaki gelişmelerin kritik bir aşamasında	7	35
<i>E. Hagg: İnsanlığın reddetmesi gereken nedir?</i>	7	82
<i>G. Ganev, S. Szorcsik, J. Waszczuk: Sosyalizmin barış taarruzu sürüyor</i>	8	3
<i>G. van Houten: Militarizmin kötü tabiatlı tümörü</i>	8	—
<i>J. Ziegler: Ya birlikte yaşamak ya da birlikte yok olmak</i>	8	—
<i>M. Egorov, G. Hozin: «Sessiz ölüm» üzerine gerçekler</i>	8	83
<i>B. Chnoupek: Nükleer çağda barış sorunu</i>	9	3
<i>L. van Geyt: «Ekonomik savaş»ın alternatifi</i>	9	—
<i>L. Knorr: Bonn'un seçtiği yol ve halkın seçtiği yol</i>	9	37
<i>Z. Zorzovilis, U. Krishnan: Nükleer tehlikeye karşı savaşımın ana halkası</i>	10	3
• Akdeniz çatışma alanı değil, işbirliği alanı olmalıdır	10	74
<i>M. Vilner: Ortadoğuda barışın önündeki başlıca engel</i>	11	13
<i>S. P. Gueye: Sosyalist Enternasyonal'in Lima Kongresi neyi gösterdi?</i>	11	71
<i>B. Lhamsuren, A. Granja, G. Kwiatowski: Barış yılından barış yüzyılına</i>	12	3

	Sayı	Sayfa
<i>Hvan Jang Yop</i> : Birleştirilmiş, nükleer silahlardan arındırılmış bir Kore dünya güvenliğinin önemli bir halkası olacaktır	12	—
<i>İ. Zekeriya</i> : Dünya Kongresi'nden sonra sendikal hareket	12	14
• Barış içinde yanyana yaşama koşullarında geliştirilecek bir ekonomi için	12	—

Belgesel materyaller

<i>K. Jastermann</i> : Sosyalist Enternasyonal'in «Viyana Çağrısı»	1	—
<i>R. V. Vivo</i> : Devlet terörizmi nedir?	1	82
• «Cenevre ruhu» güçlenmelidir	2	—
<i>G. White</i> : «Viyana diyalogu» genişliyor	4	—
<i>G. Wilke</i> : Ortak eylemlerin gerçek temeli	5	86

Eleştiri ve değerlendirmeler

<i>P. Auersperg</i> : Başımız üzerinde kurulacak atış rampaları	1	—
<i>G. Ganev</i> : Gelecek üzerine düşünceler	6	—
<i>E. Jorgen</i> : Dünyamızın yok olmaması için	6	—
<i>N. Barton</i> : Dakikada 1,5 milyon dolar	11	—
<i>G. Lenker</i> : «Marshall Planı»ndan «yıldızlar savaşı»na	11	—
<i>G. Papadakis</i> : Gelin elele verelim	11	—
<i>A. Tolp</i> : Yeni yönelimler	12	—

ULUSLARARASI KOMÜNİST HAREKET, KARDEŞ PARTİLERİN POLİTİKA VE FAALİYETLERİ

Parti kongreleri üzerine

• Sosyalist ülkeler kardeş partileri MK sekreterleri toplantısı	2	—
<i>H. Samrin</i> : Kamboçya'nın yeniden kurulması çalışmaları	2	—
• Lenin'in partisi çağımızın istemlerine yanıt veriyor	4	4
<i>G. Razumovski</i> : Komünizm kuruculuğu ve barış yolunda	5	24
<i>J. Stewart</i> : Komünistlerin önerdikleri alternatif	5	—
<i>M. Jakes</i> : Sosyal-ekonomik gelişmeyi hızlandırma doğrultusu	6	—
<i>R. Arismendi</i> : Tarih yaratan olay üzerine düşünceler	6	3
<i>B. Ponomaryov</i> : Açılıp dalgalandırılan bayrak	6	18
<i>G. Toubi</i> : Derin çözümleme, gerçekçi politika	6	53
<i>G. Filipov</i> : Hızlı ilerleme stratejisi	7	—
<i>N. K. Krishnan</i> : Ortak amaçlar	7	—
<i>L. Thomas</i> : Öncülük rolü	7	—

	Sayı	Sayfa
H. Axen: Potansiyellerimizi kullanmanın yeni yolları	8	12
D. Molomjantz: Dinamik gelişmenin belirleyici gücü	8	—
G. Deumlich: Günümüzün istemlerine yanıt vererek	8	—
R. Banegas: Ulusal çıkarları savunmak	9	49
J. Czyrek: Toplumsal gelişmenin yeni aşamasında	10	3
A. Muhammed: Savaşmaya hazır olmak	11	24
D. Moraes: Gerçekçi, yapıcı çizgi	12	70

Kollektif hazırlanmış materyaller, yazılar

• Öncünün oluşması	1	—
• <i>Yaratıcı Marksizm-Leninizm belgesi. G. Husak: Esinlerdirici bir örnek; H. Mies: Sosyalizmin çekici gücü; H. Florakis: Tarihsel dönüm noktası; R. Rao: Açık amaçlar, gerçekçi yol; G. Havi: Günün istemlerine yanıt vererek; J. del Prado: Yaratıcılık ve barış manifestosu;</i>		
A. Dansokho: Eylem kılavuzu	2	3
K. Fritsch: Güçleri artırmak için	3	34
V. Afanasiev: Gelişmeyi hızlandırma stratejisi, barış stratejisi	3	—
A. Malki: Cezayir halkı ve işçi sınıfının hizmetinde	3	—
M. Szuras: Birliği güçlendirmek için	4	—
S. R. Rivera: Parlamentoda, sendikalarda, yığınlar arasında	5	—
L. Miller: Gençliğe yaklaşma yolu	5	—
G. van Houten: Araştırma çalışmaları	5	—
E. Romanik: İşçi sınıfı temel dayanağımızdır	6	—
D. İbarruri: Tükenmez bir umut kaynağı	6	32
H. Florakis: Bağlaşıklık politikasında yeni aşama	9	15
H. Kutlu: Marksizm ve yaratıcı arayış	9	26
S. Haceres: İlkeler, kazanımlar, yeni ufuklar	9	—
J. West: İki moral arasında çatışma	9	—
A. A. Al Tayeb: Sudan Komünist Partisi 40 yaşında	9	—
R. Freire: Yeniden doğuş sürecinin gelişme olanakları	10	—
D. Christofinis: Tabandaki birlik: Bağlaşıklıkların temeli	10	21
• Birlik ve çeşitlilik. Komünist hareket: Yeni gelişmeler, yeni olanaklar	10	36
B. Dezhid: Demokrasi ile disiplin arasındaki diyalektik birlik	11	—
L. Sa: Seçim bağlaşıklığından da öte	11	34
A. Voronov: Kentlere nasıl yardım edilir?	11	—
C. Costa: Komünistler yerel yönetim organlarında	12	23
• Eşit haklı bağlaşıklar, dürüst ortaklar	12	53
J. Pittman: Emekçiler Amerikasının enternasyonalizmi	12	—

	Sayı	Sayfa
<i>Yeni deneyim üzerine</i>		
V. Şelepin: Halka danışma	1	—
A. Konstantinov: Yeni üye alımında sınıfsal tutum	1	—
K. Kanharith: Genç basının ilk adımları	1	—
A. Bisdorff: Komünistler parlamentoda	2	—
R. Bauer: Kişisel görüşmelerin sonuçları değerlendirildi	2	51
F. A. İbrahim: Yüzyıllık önyargılar kaldırılıyor	3	47
E. Cantekin: Halkın direnişini örgütlemeye	3	44
D. Düring: İşletmede komünistler	3	—
Z. Zorzovilis: Lenin'in yapıtları Rumca yayınlandı	4	—
V. Mao: Vietnam devriminin gelişmesi	4	—
N. Buenaventura: Marksist düşünceler merkezi	4	—
V. Morozov: En gerekli çalışma	5	—
G. R. Gallardo: Büyümenin doğurduğu güçlükleri yenerek	6	—
R. Kumpf: Marksizmi propaganda etme kurumu	6	—
J. C. Negre: Yasa kabul edildi, direniş sürüyor	6	46
A. Vaszuez: Yurtsever birliğin başarıları	7	—
M. Muttetuwegama: Kadınların kendilerine güvenlerini pekiştirmek için	7	56
A. Jorgensen: Diyalog kurma sanatını öğreniyoruz	8	—
A. D. Azonhino: İvedi görev	8	—
G. Burbano: Bilimsel çalışmalar merkezi	8	—
T. Paşov: Yiğınların görüşünü öğrenmek	9	—
H. Bang: Dünya Kongresi'ni ülkeye kabul etmek onurlu bir iştir	9	—
R. Theodore: Diktatörlük devrildi, kavga sürüyor	10	31
E. Wagner: Otto Trem'l'in kaygıları	10	—
T. T. Babekr: Halk ayaklanması belgelerine bağlılık	11	30
A. J. do Amaral: En çok dikkat edilen iş	11	—
A. B. Bardham: Sol-demokratik bir alternatif oluşturmak için	12	44
R. Samhun: Yirmibirinci yüzyılın eşliğinde işçi sınıfı	12	48
<i>Eleştiri ve değerlendirmeler</i>		
S. Tataris: Kapalı kapılar ardında	2	—
G. Lenker: Yiğitlik kaynağı	4	—
G. Ochirbat: Devrimci mücadele ve zafer	5	—
Y. Krasin: Tarih açısından	7	—
G. Cohen: Tarihin dersleri	8	—
L. Lakos: Süreklilik, esneklik, ilkesellik	10	—
<i>Yiğitlik sayfalarından</i>		
R. Samhun: Ansar kampı cehenneminde dize gelmeyenler	5	49
S. P. Sing Azad: Devrimci çizgi	9	—

KOMÜNİST GENÇLİK ÖRGÜTLERİ

	Sayı	Sayfa
● Türkiye İlerici Gençler Derneği	3	87
● Sri Lanka Komünist Gençlik Federasyonu	3	89
● Ekvador Komünist Gençlik Örgütü	3	90
● Bahreyn Demokratik Gençlik Birliği	4	—
● İsveç Komünist Gençlik Örgütü	4	—
● Küba Genç Komünistler Birliği	6	84
● Kanada Genç Komünistler Birliği	6	86
● Suriye Demokratik Gençlik Birliği	6	87
● Guyana İlerici Gençlik Örgütü	7	87
● Danimarka Komünist Gençlik Örgütü	7	89
● Paraguay Komünist Gençlik Federasyonu	7	90

SOSYALİZM KURUCULUĞU, REEL SOSYALİZMİN BAŞARILARI VE SORUNLARI

<i>A. Kapek</i> : Yığınların girişimi bilimsel-teknik ilerlemeyi hızlandırıyor	1	—
● Sosyalizmin gerçekleri: Teknik devrim işçi için tehdit değil nimettir	2	72
<i>M. Pelzke</i> : Sosyalist bütünleşmenin sağladığı çokyönlü yarar	2	—
<i>M. Baley</i> : İyimserliğimizin kaynakları	3	3
<i>J. M. Lanao, W. Somerset</i> : Yeni dünya kurucularının entemasyonal rolü	3	—
<i>R. Samhun, W. Stewart, B. Holopov</i> : Yenilenme yolunda	3	—
<i>E. Diehl, G. Hortschansky</i> : Thaelmann'ın vasiyeti yaşıyor	4	60
<i>O. Panov</i> : Sosyalist demokrasi sisteminde halk denetemi	4	—
<i>J. Dvorak, K. Mikulski</i> : Sosyalizmde emek ve tüketim ilkeleri	5	—
<i>A. Antonov</i> : Sosyalizmi geliştirme stratejisinin baş ögesi	6	49
<i>N. Vinh</i> : Sosyalist yolda geçiş dönemi	8	38
● Bu olanakları sosyalizm yarattı	9	—
<i>F. Pitra</i> : Sosyalist tarım politikası	10	—
<i>L. Tolkunov</i> : Emekçilerin özyönetimi ilerlemenin itici gücüdür	10	84
<i>E. Krack</i> : Önemli bir sosyal sorunu çözerken	10	—
<i>E. Hahn</i> : Sosyalizmin ahlak değerleri	11	51
<i>L. Szabo</i> : Sosyalist tarımın gelişme deneyimi	12	—
<i>Belgesel materyeller, eleştiri ve değerlendirmeler</i>		
<i>B. Baldo</i> : Bir kuşağın yaşamında sağlananlar	1	—
<i>E. Lukaşova</i> : Sosyalist yaşam tarzı. Kişinin hakları ve onuru sağlam güvence altındadır	1	75

	Sayı	Sayfa
A. Rojas: Büyük yığıtlıklar gösteren ülke	2	—
• Bütünleşme süreci nasıl planlanıyor?	4	—
S. Andra: Yönetme sanatını öğrenmek	5	—
A. Boffi: Gelişmeyi hızlandırma stratejisi yaşama geçiriliyor	9	—
• Sovyetler Birliği'ndeki ulusal ilişkiler üzerine gerçekler ve yalanlar	9	77

KAPİTALİST TOPLUMUN BUNALIMI, GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELERDE SINIFSAK VE POLİTİK ÇATIŞMALAR

E. Bjarnason: Kompüter dost olmaktan çıkınca	1	—
S. Dim: «Özgürlük savaşçıları»nın değeri	1	—
D. Ferdigo: Çevre korumacılarıyla işbirliği yapmak	2	—
J. Montier: İngiltere emekçileri direniyor	2	—
Y. Dragasakis: Tekellerin kısılcacında	3	59
A. Magnin: «Tutucular dalgası»nın önüne geçmek için	4	—
W. Winđischbauer, R. Herzog: Geçmişin mirası	4	—
G. Hall: Sınıf savaşlarının potasında	5	3
İ. Zekeriya: Dayanışmaya çağırın gelenekler	5	10
F. Muhri: «İşbirliği»nin perde arkası	5	—
M. Schmidt, L. Maier: Kapitalizmin genel bunalımının ekonomik yanları	5	64
S. Yaştrjembski: FAC: Başka görüşte olmak yaksaktır	5	—
S. Dim: Vitrinin arkasında ne var?	5	—
W. Cieslak, F. Rische: Teknik ilerleme emekçilere ne veriyor?	6	—
M. Gün: Doymak bilmez tefecilerin boyunduruğunda	6	66
H. Jung: 1980'ler kapitalizminin özellikleri	7	60
J. Aldridge: Ayakta kalmaya çalışan dünya, zorbalık dünyası	7	—
G. Meyers: Esen soğuk rüzgarlar	8	—
• 1980'ler emperyalizminin özellikleri	9	58
H. Kleven: Ulusal çıkarlar ve «Atlantik dayanışması»	10	—
B. Marx: Sağcıların politikasının alternatifi	10	—
R. Steigerwald: Demokratik yelpazenin aktif kesimi	11	63
M. Graber: Adaletsizlik kural haline gelirse	11	—
L. Harris: The Sity of London: Mali ahtapot	12	—

Belgesel materyaller

A. Aşur: Dünya gerici güçlerinin aracı	3	—
• Yirminci yüzyılda insan yerine konulmayanlar	7	—
• Kapitalist «cennet»te açıklık	10	—

	Sayı	Sayfa
<i>Eleştiri ve değerlendirmeler</i>		
<i>D. Wenzel: Gamalı haç</i>	1	—
<i>A. Ason: McCarthy'cilik hastalığı</i>	2	—
<i>M. Silven: Kendi başından geçenler</i>	3	81
<i>J. Vrba: CIA'nin işlediği suçlar</i>	4	—
<i>J. Mannig, W. Stewart: Hedef değişmiyor</i>	4	—
<i>D. Ramotar: Düşmanlık aşılama ideolojisi</i>	6	—
<i>H. Alleg: «Benim inandığım Amerika»</i>	7	—
<i>K. Novak: Gerikalmışlığın anatomisi</i>	9	—
<i>D. Wenzel: Tekelerin kasalarına akan paralar</i>	10	—
<i>A. Monti: İtalyan yargı sisteminin acizliği</i>	11	—
<i>M. Staley: «Reagan ekonomisi»nin içyüzü</i>	12	—
<i>J. Baum: Büyük vurgunlar peşinde</i>	12	—

ASYA, AFRIKA, LATİN AMERİKA ÜLKELERİNDE ANTIEMPERYALİST, ULUSAL KURTULUŞ HAREKETİ

<i>L. Corvalan: Diktatörlüğe karşı birlik: Savaşımın yolları ve biçimleri</i>	1	24
<i>O. Tambo: Güney Afrika üzerindeki fırtına</i>	1	—
<i>R. D. Souza: Reel sosyalizm ve Latin Amerika'nın yazgısı</i>	2	—
• <i>Afrika ve Asya ülkelerindeki açlık: Sorunlar çözüm bekliyor</i>	2	32
<i>K. Mrue: Lübnan yurtseverlerinin direnişinin dersleri</i>	2	83
<i>R. P. Rush: Militarizme karşı savaşımın demokratik özü</i>	3	—
<i>W. Baier: Ekonomik gerikalmışlık</i>	3	—
<i>J. del Prado: Belirleyici değişiklikler zamanı</i>	4	21
<i>M. Thiam: Sendika hareketinde reformizmi aşmak için</i>	4	—
• <i>Kapitalizmin genel bunalımı ve Latin Amerika'nın dış borçları sorunu</i>	4	—
<i>T. Sinuraya: Güneydoğu Asya'da gerginliğe son vermek için</i>	4	—
<i>M. Baryalai: Ulusal gelenekler devrime hizmet ediyor</i>	4	72
<i>G. Ungo: Salvador'da çatışmaların sona ermesini kim engelliyor?</i>	4	—
<i>G. Vieira: Gündemdeki sorun: Demokratikleşme</i>	5	38
<i>X. Garayca, L. E. Veintimilla: Demokrasiyi savunmak ve emekçilerin hakları için savaşmak</i>	5	76
<i>Z. Zorzovilis, F. Mugahed: «Yeni globalizm»in Libya'ya karşı işlediği cinayet</i>	6	61
<i>Ç. Jimenez: Çatışma şiddetleniyor</i>	6	—
<i>C. Canache Mata: Ortaklaşa çıkar yol aramak için</i>	6	—
<i>D. Tloome: Pretorya rejiminin çirkin oyunu</i>	7	21

	Sayı	Sayfa
<i>M. Harmel</i> : Sendika hareketi yok edilemez	7	—
<i>I. M. Lanao</i> : Arjantin işçi sınıfındaki değişiklikler	7	24
<i>J. Lava</i> : Filipinler: Yeni sömürgeciliğin çıkmaz sokağı	7	72
<i>P. Angoya</i> : Savaşanların ilk sıralarında	7	—
• <i>Tropik Afrika</i> : Bunalımdan çıkış yolu	8	22
<i>R. Gonzalez</i> : Zamanını doldurmuş rejim can çekişiyor	8	47
<i>U. Krishnan, S. P. Gueye, A. A. Al Tayeb</i> : Yeni Delhi'den Harare'ye: Bağılantısızlar Hareketi	8	56
<i>I. Sene</i> : Kapitalist yönelim çıkmazında	9	—
<i>S. Mendez Arceo</i> : «Antikomünist olmak antihristiyan olmak demektir»	9	—
<i>C. Jimenes</i> : Reformlar gerçekleştiriliyor	10	—
<i>P. Malima</i> : İleride çetin savaşlar bekliyor	10	—
<i>N. Isa Conde</i> : Yeni yaklaşım, yeni eylemler için	11	—
• Devrim hareketinde kızıl derililerin yeri	11	—
<i>K. P. Silva</i> : Burjuva şovenizmine karşı	11	—
<i>C. Kiyonga</i> : Uganda yenilenme yolunda	11	—
<i>R. P. Rush</i> : Honduras: Emperyalizme bağımlılığın getirdikleri	11	—
<i>S. Haddad</i> : Kanlı saldırıdan sonra	12	89

Belgesel materyaller

• <i>Sandino'nun yurduna etkili yardım</i>	2	—
• <i>Devrimin düşmanları kimlerdir?</i>	5	90
• <i>Yeni sömürgeciliğin mali aracı</i>	6	73
• <i>Saldırgan doktrinin ardında yatan</i>	9	91

Eleştiri ve değerlendirmeler

<i>G. Toubi</i> : Emperyalizmin arabasına koşutanlar birliği	1	—
<i>M. Kabel, I. Sedat</i> : Devrimin dostları ve düşmanları	2	—
<i>B. Borodin</i> : Dünyada etkili bir güç	4	—
<i>E. Thomas</i> : İsyancılar adası uyanıyor	5	—
<i>D. Ramotar</i> : «Onu şimdi de çarmlıha gererlerdi»	5	—
<i>A. Morrison</i> : Gerçek boa yıılanları	5	—
<i>A. Pinheiro</i> : Contadora kime engel oluyor?	6	—
<i>M. Bina</i> : «Bizim ölmemiz zaferi yaklaştırsın»	7	—
<i>S. Mamontov</i> : Çağımızda kahramanlık dolu gelişmeler	8	—
<i>B. Asoyan</i> : Verilerin diliyle	8	—
<i>N. Smirnova</i> : Nikaragua: Alfabetizliğe son veriliyor	9	—
<i>M. Abdullah</i> : Ortaçağ ve günümüz	9	—
<i>G. Delastic</i> : «Değişmedik hiçbir şey kalmadı»	10	—
<i>S. Saad</i> : Direniş hareketinin demokratik potansiyeli	11	—
<i>A. Oviedo</i> : Ateş kesilince	12	—

BASKI VE KOĞUŞTURLARA KARŞI

	Sayı	Sayfa
<i>R. Gonzales: Yirminci yüzyıl zorbaları</i>	3	—
<i>M. Azad: Yurtseverlerin hayatını kurtaralım</i>	3	—
<i>A. İleri: Zorbalığa son verilmelidir</i>	5	84
<i>H. Salim: Ürdünde baskı ve teröre son verilmelidir</i>	7	71
<i>M. M. Kamal: «Demokrasi adacığı»nda yargılamalar</i>	8	—
<i>S. Sudiman: Endonezya'da idamlara son verilmelidir</i>	12	—

TARİHTEN SAYFALAR

• 1986 yılının önemli günlemeleri	1	—
<i>J. Pittman: İkinci Dünya Savaşı'nda Japonya ve Amerika</i>	2	—
<i>D. Sarlis: Yunanistan direniş hareketinin dersleri</i>	6	—
<i>S. Alvarez: İspanya savaşının dersleri</i>	7	—
<i>B. Furch: Siz bir efsanesiniz</i>	10	—

Eleştiri ve değerlendirmeler

<i>R. Collure: O unutulmaz günler</i>	3	—
<i>L. Holzinger: Kurtarılan oylar</i>	8	—
<i>N. Barton: İnsanların yüreğine seslenmek gerek</i>	8	—
<i>D. Ramotar: Boyun eğmeyen esirler</i>	10	—
<i>S. Dim: Enternasyonalist dayanışma sürüyor</i>	11	—

Bildiri

Yurttaşlar,

Evren-Özal yönetimi, son derece geniş güçlerin uyarılarını hiçe sayarak, ABD ile imzalanmış bulunan ve süresi geçen yılın Aralık ayında dolmuş olan SİA anlaşmasının beş yıl uzatılması konusunda ABD ile mutabakata vardı. Kapalı kapılar ardında ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle ile Başbakan Özal ve Genel Kurmay Başkanı Necdet Üruğ arasında yürütülen son pazarlıklardan sonra, içeriği bugüne kadar halktan gizlenen eski anlaşmanın yürürlükte kalacağı, anlaşmaya içinde ne olduğu ancak Ocak 1987'deki imza töreninden sonra açıklanacağı duyurulan bir ek mektup eklendiği belirtildi.

SİA'nın uzatılması, geleceğini bu topraklara bağlamış olan tüm güçlerin, barışsever halkımızın sıralarında derin bir tepki ve öfke uyandırıyor. Baştan beri SİA'nın feshedilmesini savunan TKP, ülkemizi ABD'ye rehin kılan bu anlaşmanın uzatılmasını şiddetle protesto ediyor.

Türkiye'yi sosyalist ülkelerle çatışma politikasında, Ortadoğu'ya yönelik savaş planlarında bir «ileri karakol» olarak gören Reagan yönetimi, bu anlaşmanın uzatılması için, İspanya ve Yunanistan ile yürüteceği benzer görüşmelerde ülkemizi bir boyun eğme örneği olarak gösterebilmek için ekonomik, politik, askersel tüm kaldıraçlarını kullandı. Sonuçta anlaşmayı uzatma karşılığında ülkemizin üstlendiği riskler için daha fazla bedel isteyen Evren-Özal yönetimi isteklerini geri çekti.

Hükümet ve ordu üst yönetimi, ABD ile mutabakata vararak, ulusal hıyanetlerine yeni bir halka eklemişlerdir. Daha bu yılın Mayıs ayında «yurt dışındaki üslerimiz, ileride savaş yürüteceğimiz alanlardır. Üslerin bulunduğu ülke yönetimleri her zaman onaylamasa bile bu hakkımızı kullanacağız» demiş olan bir Perle ile nasıl mutabakata varılabilir? TKP, ülkenin ulusal güvenliğini korumakla görevli olması gereken genel kurmay başkanlığına soruyor: Amerikan ordusunun hangi artık silahı yurdumuzun insanından, toprağından, halkımızın komşularıyla barış içinde yaşamasından daha değerlidir? TKP hükümete soruyor: Bir avuç azınlığı daha da zengin edeceğim diye ABD aracılığıyla alınacak hangi kredi, bağımsız, egemen, kendi politikasını kendisi çizen bir Türkiye'nin kredisinden daha değerli olabilir?

SİA'nın uzatılmasıyla ülkemiz, her türlü Amerikan dayatması karşısında daha güçsüz, bölge ve dünya barışına karşı bir tehdit unsuru olarak daha

kolay kullanılabilir hale getirildi. Şimdi artık ülkemiz, Türkiye gibi ülkelerdeki üslerini «yıldız savaşları» projesi için gerekli silahları, teknik donatımları yerleştirmek amacıyla kullanmak isteyen bir Pentagon karşısında daha zayıftır. Şimdi artık ülkemiz, Türkiye'deki üslerine yeni nükleer silahlar yerleştirmek isteyen ABD karşısında daha dirençsizdir. Üstelik şimdi bölgemizdeki bütün ülkeler, İran'a silah satışlarıyla iki yüzlülüğü tartışılmaz biçimde somutlanan Reagan yönetimi ile askeri bir anlaşma imzalayan Türkiye'ye daha büyük bir kuşkuyla bakıyorlar. TKP, Evren-Özal yönetimine soruyor: SIA'nın uzatılmasından sonra Türk-Sovyet ilişkileri nasıl bir seyir izleyecektir? Türkiye, Kerkük kışkırtmalarına, Suriye'ye yönelik saldırı tehditlerine karşı nasıl bir politika izleyecektir? Türk-Yunan ilişkileri nasıl bir biçim alacaktır? Türkiye'nin Kıbrıs'a karşı tutumu ne olacaktır?

Yurtaşlar,

«Bir değişiklik olmadı, eski anlaşma aynen kaldı» gibi sözler ne hükümeti, ne de genel kurmayı işledikleri bu suçun hesabını vermekten kurtaramayacaktır. Halkımız, yurtsever güçler 1980'lerde imzalanıp yürürlüğe girmeden önce de SIA'ya karşı olduklarını açıkça ortaya koymuştur. Dahası, anlaşmanın aynı kaldığını savunanlar, ABD'ye yeni verilen Muş, Batman, Akkaya, Yüksekova üslerinin, Pirinçlik üssünün genişletilmesinin nedenlerini açıklamak zorundadırlar. Onlar, aynı zamanda, geçtiğimiz yaz aylarında İncirlik, Erhaç, Mürted, Balıkesir ve Eskişehir'de yapılacağı açıklanan, nükleer silahlarla bunları atacak uçakların yanyana konacağı 54 adet yeraltı hangarının da neyin nesi olduğunu açıklamalıdır. Artık SIA'yı imzalayanların «üsler NATO yükümlülükleri dışında kullanılmayacak» şeklindeki özür beyanları da anlamsızlaşmıştır. Kasım ayında İstanbul'da yapılan NATO Assamblesi toplantısında birçok Batılı parlamenter NATO'nun sınırlarının genişletilmesi, Türkiye'nin bu amaçla özel bir rol oynaması gerektiğini gündeme getirmediler mi? Savunma Bakanı Yavuztürk'ün katıldığı son NATO toplantılarında, ABD'nin yanısıra öteki NATO başları da ülkemize topraklarına yeni nükleer silahlar koyması için basıyı sürdürmediler mi?

Yurtaşlar,

Ortaya çıkan bu durumda ülkesini seven, halkımızın barış içinde yaşamasını isteyen herkes için SIA'nın feshedilmesi amacıyla ulusal çapta bir seferberlik başlatmak çok önemli bir görevdir. Şimdi artık atılan bu adıma karşı suskun kalmak, Evren-Özal yönetiminin işlediği bu suça ortak olmakla eş anlamlıdır.

TKP ABD'ye verilen bu ödünün halkımızla birlikte geri alınması için savaşımında en önde yürüyecek, SIA'ya karşı çıkan, SIA'nın feshedilmesi için mücadele eden herkese destek verecektir.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

13 Aralık 1986

Açıklama

TKP MK Politik Büro'nun son oturumunda, TKP Ulusal Konferans kararları ışığında, tezlerin tartışılmasının olumlu sonuçlarından hareket ederek, tezlerin temel hatlarıyla TKP Ulusal Konferansı'nda onaylanmasından sonra da, bu tartışmanın kesilmemesi kararlaştırılmıştır.

Şimdi esas olarak, bu belgelerin diğer sol ve demokratik güçlerle, emekçi yığınlarla tartışılması, parti örgütlerine önünde ödev olarak durmaktadır.

Bu tartışma sürecinde ortaya çıkacak yeni görüşler, parti örgütlerinde ele alınacak ve parti merkez organlarında yansıtılacaktır.

Tezlerle ilgili tartışma önümüzdeki Merkez Komitesi Plenumu'nda sonuçlandırılacaktır. Bu tartışmanın sonuçları partimizin 6. Kongre'ye hazırlık platformunu oluşturacak, bu temelde Kongre partinin program ve tüzüğünde gereken değişiklikleri gerçekleştirecektir.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Politik Bürosu*

12 Aralık 1986

Bildiri

ASKERİ YARGITAY DERHAL SIKIYÖNETİM MAHKEMESİ'NİN KARANINI
BOZMALIDIR!

DISK DAVASI DÜŞMELİ, DISK AÇILMALIDIR!

İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi altı yıldır süren DISK davasını karara bağladı. DISK yöneticileri 15 yıla varan ağır hapis cezalarına çarptırıldı. DISK ve bağlı sendikalar kapatıldı, işçilerin milyarlarca liralık fon ve tesislerine el konuldu.

Türkiye Komünist Partisi işçi sınıfına ve demokrasi güçlerine yönelik bu kaba saldırıyı şiddetle protesto ediyor. Evren-Özal yönetimi, ABD ile «Savunma İşbirliği Anlaşması»nı beş yıl daha uzattıktan sonra, DISK hakkındaki bu karar ile hesabını veremeyeceği yeni bir adım daha attı. İşçi sınıfı bu kararı sineye çekmeyecektir.

DISK hakkındaki bu kararın hukuki temeli yoktur. Bu cezalar daha 12 Eylül'de, darbe sabahı kesildi. Kenan Evren ve suç ortakları, kendileri anayasal rejimi yokederken DISK'i suçlu göstermeye çalıştılar. Gericilik altı yıldır DISK'i karalamaya çalışıyor. Özal hükümetinin Çalışma Bakanı daha dün Meclis kürsüsünden «DISK'lilerin boyunları kopsun» diye konuşuyordu.

DISK yöneticileri Askeri Mahkemede işçi ve demokrasi düşmanlarının bütün iddialarını çürüttüler, işçi onurunu korudular. Bütün dünyada ve Türkiye'de demokratik kamuoyu DISK'in yanında yer aldı. DISK suçlu olduğu için değil, işçi sınıfının mücadele geleneğini temsil ettiği için mahkum edildi.

Ülkemizde demokrasi yoktur. DISK hakkındaki karar bunu bir kere daha kanıtıyor. Faşist 141. maddeye dayanan karar, bir avuç holding devlet kasasını soymaya devam etsin, rüşvetçi Şahinkaya gibi generaller ceplerini doldurmayı sürdürebilsin diye verilmiştir. İşçiler ve sendikalar sömürü ve baskıya karşı mücadele etmeyi göze alamaz diye verilmiştir. Hükümet şimdi «mücadele bitmedi, yeni başlıyor» diyerek yeniden greve çıkan işçileri bu kararlarla yıldırma istiyor. Üstelik Askeri Mahkeme işçi hareketine gözdağı olsun diye kararın açıklanmasını Türk-İş Kongresi'nin yapıldığı günlere rasgetirmiştir.

12 Eylül darbesinin, teröre son vermek, demokrasiyi yeniden kurmak için yapıldığı yalanlarına aldanarak emir-komuta zincirine bağlı kalan yurtsever subaylar şimdi gerçekleri daha açık görebilirler. Kemal Türkler'in katilleri devlet hizmetine alınırken, eski bir MESS başkanı başbakanlık koltuğuna oturmuşken, işçi hakları uğruna, demokrasi için mücadele edenler ağır hapis cezalarına çarptırılıyor. Ordunun gericiliğin

ve tekelci sermayenin kirli amaçlarına alet edildiğinin bundan daha açık bir kanıtı olabilir mi?

Demokrasiye geçilmesinin engellenmesini isteyenlerin aldırđı bu karar ülkemizin dünyada daha da yalıtılmasını getirecek bir yüzkarasıdır.

DİSK hakkındaki karar bozulmalıdır. Bunu sağlamak demokrasi isteyen bütün güçlerin görevidir. İşçi sınıfı bu kararı mahkum ediyor. Ülkenin dört bir köşesinde işçi yataklarından protesto sesleri yükseliyor. Evren-Özal yönetiminin DİSK'i mahkum etme çabası Türk-İş kongresinde de tepki görmüştür. Bütün dünyada uluslararası ve ulusal sendika örgütleri dayanışma için derhal harekete geçmişlerdir. Diktatörlük rejimine bu kararı geri aldirmek olanaklıdır.

Askeri Yargıtay temyiz istemini derhal görüşüp karara bağlamalıdır. Her türlü geçiktirme çabası DİSK'in geleceğini belirsiz bırakıp işçi hareketini oyalamak amacına hizmet edecektir.

Karar bozulmalı, dava düşmeli, DİSK açılmalıdır. Yeni seçilecek Türk-İş yönetiminin bunu görev edinmesi tüm emekçilerin talebidir. Demokrasi isteyen partilerin bu isteme sahip çıkması antidemokratik yasaklara karşı mücadeleyi güçlendirecektir.

İşçilere, sendikalara karşı, ekmek ve özgürlük mücadelesi verenlere, aydınlık fikirleri savunanlara karşı zorbalık son bulmalıdır.

Türkiye Komünist Partisi ve komünist işçiler, yurtiçinde ve yurtdışında DİSK'in açılması istemini yükselten bütün kişi ve kuruluşları, sendika ve partileri var güçleriyle destekleyeceklerdir.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

24 Aralık 1986

Vietnam Komünist Partisi 6. Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, kardeş Vietnam Komünist Partisi'nin 6. Kongresi'ne devrimci savaş selamlarını gönderir.

Kongreniz, yeryüzünde hayatı korumak isteyen insanlığın ABD'nin «yıldız savaşları» projesine, SALT-2 anlaşmasını ihlal etmesine, silahlanma yarışını körüklemesine ve Güneydoğu Asya'yı da hedef alan «yeni globalizm» politikasına karşı savaşımı yükselttiği bir dönemde toplanıyor. Ekim 1986'da Reykjavik'de gerçekleştirilen Sovyet-Amerikan zirvesindeki Sovyet tutumunu yüksek bir sorumluluk örneği olarak değerlendiren TKP, Vietnam Komünist Partisi'nin izlediği bölgede barış, halklararası dostluk ve egemenlik haklarına saygıya dayalı iyi komşuluk ilişkileri politikasını destekliyor.

Kongreniz, Vietnam'da sosyalizm kuruculuğunda bugüne kadar atılmış olan adımları gözden geçirecek ve sosyal-ekonomik gelişmeyi hızlandırmak için önemli kararlar alacak. TKP, zengin devrimci geleneklere sahip olan, özgürlüğe sınıksız bağlı ve ülkesi için hiçbir özveriden kaçınmayan yiğit Vietnam halkının kendisini utkuya götüren partinin, Vietnam Komünist Partisi'nin 6. Kongresi kararlarını büyük bir coşkuyla yerine getireceğine inanıyor.

Türkiye Komünist Partisi, Vietnam Komünist Partisi'yle Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkeleri temelinde kardeşçe ilişkilere sahiptir. TKP, Vietnam Komünist Partisi'nin 6. Kongresi'ne ve Ho Şi Minh'in yiğit halkına büyük başarılar diler.

Yaşasın Vietnam Komünist Partisi!

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi!

Yaşasın halkların antiemperyalist savaşındaki birliği!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
Haydar KUTLU*

15 Aralık 1986

TKP YAYINLARI

«Atılım»

«Yol ve Amaç»

«Yeni Çağ»

TKP 5. Kongre belgeleri

– TKP 5. Kongresi'ne sunulan MK Çalışma Raporu

– Türkiye Komünist Partisi Programı

– Mustafa Suphi 100. Yıl Tezleri

TKP Merkez Komitesi Plenum raporları

Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birliği. Belgeler

«İşçi sınıfının tarihsel misyonu»

«Leninci parti öğretisi»

«Karl Marks ve günümüz» (Uluslararası Konferans, Berlin, 1983)

«1 Mayıs»

«TKP'nin savaş tarihinden sayfalar»

«Halkımızın özlediği demokrasi TKP'siz olamaz»

«TKP halkımızın umududur»

«TKP 65. Kuruluş Yıldönümü Toplantısı»

«Terörizmin ardında kim var?»

«Konspiratif çalışma üzerine»

«Parti disiplini üzerine»

«Devrim ve demokrasi»

«SBKP Programı» (27. Kongre'de kabul edilen yeniden kaleme alınmış biçimi)

Mihail Gorbaçov, SBKP 27. Kongresi'ne sunulan

SBKP MK Politik Raporu

Bu yayınlarımızı edinmek isteyenler aşağıdaki adrese başvurabilirler:

Ermis Verlag

Postfach 101016

4300 Essen

(BRD)

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Komünist basının geleneklerini sürdürerek «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ» dergisi sürekli olarak okurlara başvuruyor ve derginin daha ilginç, içeriğinin daha zengin olması için önerilerini bildirmelerini rica ediyor.

Aldığımız mektuplardaki tavsiyeler, dilek ve istekler, eleştiriler çalışmalarımızı ayarlamamızda bizlere büyük yardımda bulunuyor.

Sizlere tekrar başvurarak aşağıdaki soruları yanıtlamanızı rica ediyoruz:

- Dergide yayımlanan yazılardan hangileri sizde derin bir iz bıraktı ve niçin?
- Hangi yazıları beğenmediniz ve niçin?
- Dergide hangi konularda yazılar okumak istiyorsunuz?
- Derginin sayfalarında kimlerin yazılarını okumak istiyorsunuz?
- Dergide ne gibi yeni bölümler görmek istiyorsunuz?
- Başka önerileriniz var mı?

Okurlarımızın bu sorularımızı yanıtlamalarını bekliyor, mektuplarını aşağıdaki adrese göndermelerini rica ediyoruz.

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozšírování tisku,

Praha 6, Thakurova 3

Czechoslovakia

«YENİ ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!